

Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за финансиска стабилност, банкарска регулатива и решавање банки

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ВО ВТОРИОТ КВАРТАЛ ОД 2021 ГОДИНА***

септември 2021 година

СОДРЖИНА

Резиме.....	3
I. Структура на банкарскиот систем	5
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем.....	6
II. Ризици во банкарското работење.....	9
1. Кредитен ризик	10
1.1. Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките.....	11
1.2. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик.....	19
2. Валутен ризик.....	22
3. Ликвидносен ризик	27
3.1. Показатели за ликвидноста.....	27
3.2. Динамика и состав на ликвидните средства.....	30
3.3. Рочна структура на договорените приливи и одливи од средствата и обврските на банките.....	31
3.4. Стрес-симулации за ликвидносни шокови	33
4. Ризик од промена на каматните стапки.....	36
5. Ризик од несолвентност.....	41
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем	41
5.2. Квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем	44
5.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови ...	46
III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем	48
1. Активности на банките.....	49
1.1. Кредити на нефинансиските субјекти	51
1.2. Депозити на нефинансиските субјекти.....	57
1.3. Останати активности.....	61
2. Профитабилност	65
2.1. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем.....	65
2.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон.....	70

Резиме

Во вториот квартал од 2021 година, банкарскиот систем продолжи да работи во услови на неизвесност поради пандемијата, но при подобрена епидемиолошка состојба во земјата. Така, дојде до намалување на бројот на новозаразени, забрза имунизацијата и постепено беа укинати рестриктивните мерки, што имаше повољно влијание врз домашната економска активност. Во такви услови, беше забележан натамошен, забрзан квартален раст на активностите на банкарскиот систем. На страната на изворите на средства, депозитите и натаму растат, што беше поддржано и од исплатените средства од страна на државата, заради подобрување на ликвидноста на компаниите во услови на здравствена криза. Вообичаено за овој период на годината, кредитната активност на банките забележа забрзан квартален раст, којшто во поголем дел беше резултат на зголеменото кредитирање на домаќинствата, при солиден позитивен придонес и на кредитите на претпријатијата. Народната банка ја задржа олабавената монетарна политика, во вториот квартал од 2021 година, одржувајќи ја основната каматна стапка на историски најниското ниво од 1,25%. Анализирајќи ги актуелните околности, попозитивните движења и согледувања за глобалното и домашното окружување, повољните движења на показателите за банкарскиот систем за првата половина од 2021 година, како и соодветноста на резултатите од спроведените стрес-тестирања за отпорноста на банкарскиот систем на претпоставени шокови, на 3 август 2021 година, Советот на Народната банка одлучи да ја укине Одлуката за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда (којашто беше донесена во февруари 2021 година).

Солвентноста на банкарскиот систем бележи подобрување. На 30.6.2021 година, стапката на адекватност на капиталот изнесуваше 17,3% и е повисока за половина процентен поен во споредба со крајот на претходниот квартал од годината. Растот на сопствените средства, како резултат на реинвестираните добивки и спроведените докапитализации кај две банки, придонесе за зголемувањето на стапката на адекватност на капиталот. Во структурата на сопствените средства преовладува редовниот основен капитал, со преку 90%, а го сочинуваат капитални позиции од највисок квалитет. Покрај тоа, околу 11% од сопствените средства на банкарскиот систем се „слободни“ сопствени средства, над потребниот регулаторен и супервизорски минимум. Резултатите од спроведеното стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови упатуваат на задоволителна отпорност и се малку подобри во споредба со 31.3.2021 година, што соодветствува на повисокото почетно ниво на стапката на адекватност на капиталот пред спроведувањето на симулациите.

Во вториот квартал од 2021 година, во услови на понатамошен раст на ликвидните средства на македонскиот банкарски систем, показателите за ликвидноста се задржаа на задоволително ниво. Од почетокот на 2021 година, во примена е новата Одлука за методологијата за управување со ликвидносниот ризик на банките, со која се воведе обврска за банките за одржување определено минимално ниво на т.н. стапка на покриеност со ликвидност. Оваа регулатива претставува значаен чекор напред кон усогласување на домашната регулатива со меѓународниот стандард Базел 3, во однос на минималните ликвидносни барања. Поконкретно, со овој базелски ликвидносен стандард се мери отпорноста на ликвидноста на банките, односно способноста на банките за намиравање на обврските коишто достасуваат во следните 30 дена, во услови на претпоставен стрес. На

30.6.2021 година, стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем изнесуваше 184,2% (регулаторниот минимум за оваа стапка изнесува 100%), со што т.н. висококвалитетна ликвидна актива на банкарскиот систем е повисока речиси за двапати во споредба со износот на нето парични одливи, коишто би се оствариле во услови на стрес со времетраење од 30 дена. Потврда за задоволителниот обем на ликвидни средства којшто им овозможува на банките непречено извршување на своите деловни активности се и резултатите од останатите редовни симулации за поединечни и комбинирани ликвидносни шокови. Тие го потврдуваат соодветното управување со ликвидносниот ризик од страна на банките и задоволителната отпорност на претпоставените екстремни ликвидносни одливи.

Во вториот квартал од 2021 година, нефункционалните кредити забележаа раст, но нивните учества во вкупните кредити се задржаа на исто ниво како и на 31.3.2021 година. Од секторски аспект, растот на нефункционалните кредити е позастапен кај корпоративните кредити, иако и нефункционалните кредити на домаќинствата забележаа квартално зголемување. Ваквите движења главно произлегуваат од кредитите за кои претходно им била привремено одложена наплатата поради пандемијата, но интензитетот на остварувањето на кредитниот ризик, врз оваа основа, е засега во контролирани рамки и е помал од очекувањата. Така, во услови на релативно солиден кредитен раст, учеството на нефункционалните во вкупните кредити, во второто тримесечје од годината, се задржа на истото ниво и изнесува 5,1% во корпоративното кредитно портфолио и 2% во кредитното портфолио составено од домаќинствата (во вкупното кредитно портфолио составено од нефинансиските субјекти, ова учество е исто така непроменето на квартална основа и изнесува 3,5%). Покриеноста на нефункционалните кредити со исправка на вредноста забележа мало намалување од 0,3 процентни поени, до нивото од 69,4% коешто и натаму е солидно.

Во првото полугодие од 2021 година, банкарскиот систем оствари повисока добивка од работењето, во споредба со истиот период од претходната година. Повисоката добивка најмногу произлегува од некаматните приходи на банките, што е резултат на зголемените приходи врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања и на повисоките нето-приходи од провизии и надоместоци. Стапките на поврат на просечната актива и просечниот капитал и резерви забележаа подобрување во споредба со првото полугодие од 2020 година и достигнаа нивоа од 1,5% и 12,6% соодветно. Сличен тренд има и кај повеќето показатели за оперативната ефикасност, при раст на оперативните трошоци, од 4,4%, во однос на истиот период од претходната година.

Изложеностите на банкарскиот систем на валутниот и ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности изнесуваат 9,4% и 10% од сопствените средства, соодветно, што е прифатливо и под пропишаните лимити.

Натамошната динамика на вакцинацијата во наредниот период, како и опасноста од нов есенски бран на пандемијата од корона-вирусот во голема мера ќе влијаат врз динамиката на закрепнување на економската активност и последователно, врз активностите на банкарскиот систем. Народната банка ќе продолжи будно да ги следи состојбите и соодветно ќе презема мерки секогаш кога е потребно.

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

На 30.6.2021 година, бројот на банки во Република Северна Македонија е непроменет во однос на претходниот квартал и изнесуваше четиринаесет банки. Исто така, нема промени ниту во бројот на банки во претежна странска сопственост (десет банки), како ни во бројот на подружници на странски банки (шест банки). По датумот на овој извештај (во јули 2021 година), бројот на банки се намали за една банка, поради присојединување на две банки коишто беа подружници на иста странска банка.

Табела бр. 1

Структура на поважните позиции од билансите, според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.06.2021 година)
во милиони денари и во проценти

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	10	57.432	74,8%	431.482	71,5%	299.686	81,6%	309.597	69,6%	18.820	74,2%	5.958	70,0%
- подружници на странски банки	6	50.765	66,1%	363.088	60,2%	248.629	67,7%	264.704	59,5%	16.060	63,3%	5.320	62,5%
- Австрија	2	8.352	10,9%	73.144	12,1%	52.747	14,4%	44.354	10,0%	2.688	10,6%	305	3,6%
- Бугарија	1	1.242	1,6%	10.873	1,8%	7.505	2,0%	7.573	1,7%	398	1,6%	9	0,1%
- Грција	1	17.377	22,6%	105.765	17,5%	75.558	20,6%	83.799	18,8%	5.499	21,7%	2.138	25,1%
- Словенија	1	13.384	17,4%	100.823	16,7%	64.881	17,7%	81.384	18,3%	5.035	19,8%	2.176	25,6%
- Турција	1	10.411	13,6%	72.482	12,0%	47.938	13,1%	47.594	10,7%	2.441	9,6%	691	8,1%
- останати банки во претежна странска сопственост	4	6.667	8,7%	68.394	11,3%	51.057	13,9%	44.893	10,1%	2.760	10,9%	638	7,5%
- Бугарија	2	3.175	4,1%	26.414	4,4%	18.156	4,9%	19.169	4,3%	1.387	5,5%	359	4,2%
- Германија	1	2.913	3,8%	34.660	5,7%	27.825	7,6%	20.607	4,6%	1.044	4,1%	222	2,6%
- Швајцарија	1	578	0,8%	7.320	1,2%	5.076	1,4%	5.117	1,2%	329	1,3%	57	0,7%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	19.321	25,2%	171.925	28,5%	67.466	18,4%	135.042	30,4%	6.547	25,8%	2.549	30,0%
- приватна сопственост	3	16.485	21,5%	160.466	26,6%	67.430	18,4%	135.042	30,4%	6.434	25,4%	2.528	29,7%
- државна сопственост	1	2.836	3,7%	11.459	1,9%	36	0,0%	0	0,0%	113	0,4%	20	0,2%
Вкупно:	14	76.753	100,0%	603.407	100,0%	367.152	100,0%	444.639	100,0%	25.367	100,0%	8.507	100,0%

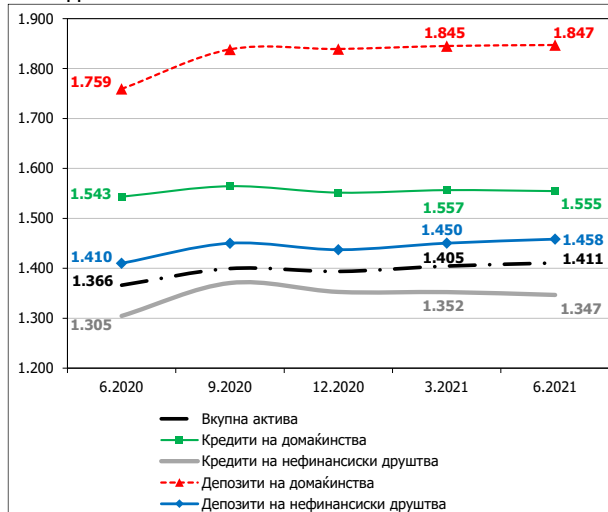
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2020-30.6.2021 година).

Во вториот квартал од 2021 година, банките во претежна странска сопственост и натаму имаат најголемо учество во структурата на поважните позиции од билансите на банкарскиот систем. Промените во споредба со претходниот квартал се минимални. И понатаму, најизразено е учеството на банките во странска сопственост во вкупните кредити на нефинансискиот сектор (81,6%). Застапеноста на банките во претежна

Графикон бр. 1
Херфиндалов индекс
во индексни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

странска сопственост во вкупните кредити бележи постојан раст и на 30 јуни 2021 година е над десетгодишниот просек на овие учества за 2,6 процентни поени, за разлика од другите позиции коишто се под десетгодишниот просек за 1 до 2,3 процентни поени.

Херфиндаловиот индекс¹, за одделните категории активности на банките, не бележи позначителни промени во вториот квартал од 2021 година. Со исклучок на депозитите од домаќинства, каде што Херфиндаловиот индекс четврти квартал е малку над прифатливото ниво од 1.800 индексни поени, кај сите останати категории активности тој е во рамките на прифатливите вредности².

Табела бр. 1
Показатели за концентрацијата на поважните позиции од билансите кај трите и петте најголеми банки во проценти

Позиција	30.06.2021		31.03.2021	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Вкупна актива	57,5	77,0	57,6	76,6
Кредити на домаќинства	60,1	78,2	60,0	78,1
Кредити на нефинансиски друштва	49,0	76,6	49,3	76,7
Депозити на домаќинства	70,9	82,4	71,1	82,4
Депозити на нефинансиски друштва	55,7	79,6	55,5	79,2
Финансиски резултат*	74,2	87,4	76,4	89,2
Вкупни приходи*	61,4	77,3	62,8	78,6

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2020 – 30.6.2021 година).

На квартална основа, показателите за учеството на трите и петте најголеми банки во банкарскиот систем во одделните категории активности не бележат позначителни промени. Исклучок претставуваат показателите за финансискиот резултат, каде што на квартална основа се намали учеството на трите и петте најголеми банки за 2,2 и 1,8 процентни поени соодветно, како и кај учеството на овие банки во вкупните приходи каде што исто така се намали за 1,4 и 1,3 процентни поени, соодветно.

¹ Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка во

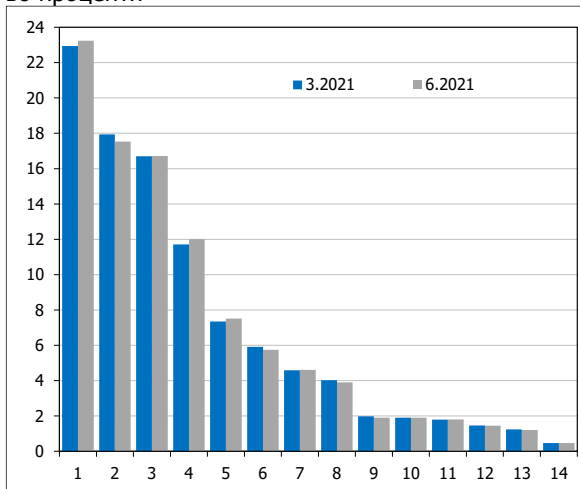
вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот.

² Кога индексот се движи во интервал од 1.000 до 1.800 поени, нивото на концентрација се смета за прифатливо.

Графикон бр. 2

Учества на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Разликата во износот на активата помеѓу банките и натаму е висока, при што распонот помеѓу банката со највисоко учество (23,2%) и банката со најниско учество (0,5%) во вкупната актива се зголеми, на квартална основа, за 0,3 процентни поени. Притоа, шест банки имаат поединечни пазарни учества помали од 2% (нивното заедничко пазарно учество изнесува 8,7% и е речиси непроменето во споредба со претходниот квартал). По поединечни банки, се забележува малку поизразено зголемување на пазарните учества кај три банки, коешто е овозможено преку раст на депозитната активност, но и докапитализација.

II. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

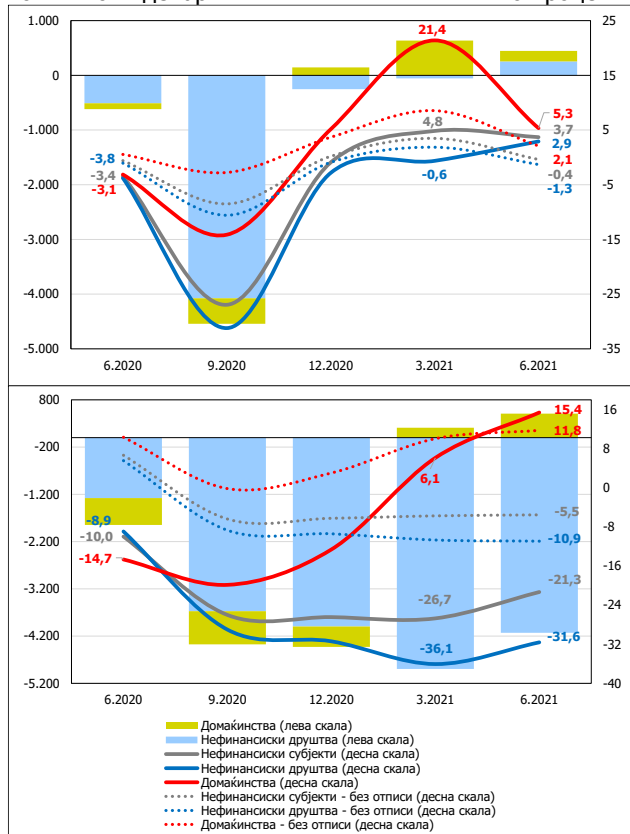
Неизвесноста поврзана со случувањата околу пандемијата на корона-вирусот³ и натаму претставува значаен фактор на кредитниот ризик на кој се изложени банките. Исто така, олеснувањето на отплатата кај кредитите коишто беа под т.н. ковид-мерки, односно со мораториум, заврши кај речиси сите клиенти⁴ до јуни 2021 година. Во вакви услови, во вториот квартал од 2021 година дојде до одредено остварување на кредитниот ризик, што се согледува преку повисокото ниво на нефункционалните кредити, коишто се зголемија за 3,7%. Сепак, со оглед на натамошната кредитна поддршка на нефинансискиот сектор, стапката на нефункционалните кредити е непроменета во споредба со претходниот квартал и изнесува 3,5%. Од секторски аспект, растот на нефункционалните кредити во апсолутен износ е позастапен кај корпоративните кредити (253 милиони денари, или 2,9%), но процентуалниот раст е поизразен кај кредитите на домаќинствата (193 милиони денари, или 5,3%). Соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити се задржа на нивото од претходниот квартал и кај двата сегмента од кредитното портфолио на банките и изнесува 2,0% за домаќинствата и историски најниското ниво од 5,1% во портфолиото на корпоративни кредити.

Покриеноста на нефункционалните кредити со исправка на вредноста за нив се одржува на релативно високо ниво, и покрај малото намалување во вториот квартал од 2021 година (на 69,4%), што заедно со задоволителниот обем и квалитет на сопствените средства, ги ограничува негативните ефекти врз солвентноста на банките од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити. Ова се потврдува и со резултатите од стрес-тестирањето, според кои треба да има исклучително висок раст на нефункционалните кредити, за да влијае врз солвентноста на банкарскиот систем.

Во наредниот период може да се очекува зголемено остварување на кредитниот ризик и раст на нефункционалните кредити кај банките. Ова пред сè се однесува на клиентите соочени со поизразени финансиски тешкотии, односно со нестабилни / неизвесни месечни примања, како и оние чијшто доход е поврзан со дејностите кај кои најмногу се одразија негативните ефекти од корона-кризата. Во првата половина од 2021 година, банките пристапија кон реструктурирање на обврските на дел од кредитокорисниците со изразени финансиски тешкотии. Кредитите реструктурирани заради корона-кризата имаат многу мало учество во вкупните редовни кредити на нефинансискиот сектор (0,7%) и засега не претставуваат значаен фактор на ризик. Но, со оглед на продолженото времетраење на пандемијата, може да се очекува зголемен обем на реструктурирања во наредниот период. Овие реструктурирања треба да бидат спроведени претпазливо и објективно, со што банките ќе го задржат добриот квалитет на кредитното портфолио и истовремено ќе придонесат за полесно пребрдување на кризата со ковид-19 и натамошно непречено функционирање на кредитокорисниците.

Графикон бр. 3
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: На линиите со точки е прикажан растот на нефункционалните кредити со исклучување на ефектот од сите задолжителни отписи извршени во периодот 1.1.2016 – 30.6.2021 година. Почнувајќи од декември 2019 година податокот ги содржи и наплатените задолжително отпишани кредити.

1.1. Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

Во вториот квартал од 2021 година, вкупните нефункционални кредити на нефинансискиот сектор се зголемија за 3,7% (или за 459 милиони денари). Зголемувањето на нефункционалните кредити главно произлегува од кредитите за кои претходно им била привремено одложена наплатата поради пандемијата.

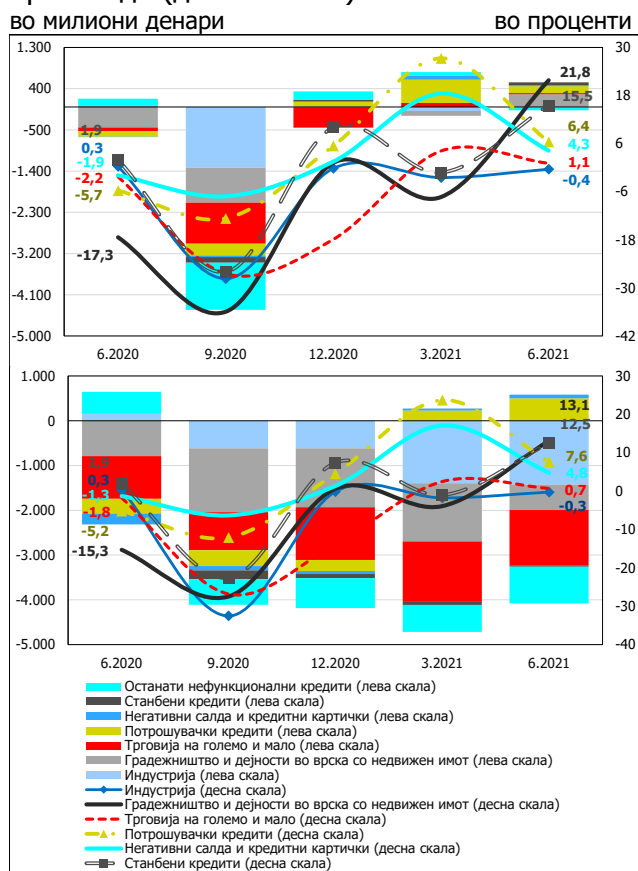
Мерките за регулаторна флексибилност што ги презеде Народната банка им овозможија на банките да одобруваат грејс-периоди (мораториум на отплатите) на обврските врз основа на кредити, со што придонесоа за забавување на остварувањето на кредитниот ризик и на создавањето нови нефункционални кредити. Имајќи ја предвид неизвесноста околу времетраењето на последиците од пандемијата на корона-вирусот и последователната неизвесност околу редовноста на клиентите во отплатата на кредитите, како и фактот дека грејс-периодот истече кај речиси сите кредити (97% заклучно со 30.6.2021 година) за коишто банките извршија промена на договорните услови, во наредниот период може да се очекува зголемено остварување на кредитниот ризик и раст на нефункционалните кредити кај банките, особено од кредитите со одобрен втор грејс-период. Во вториот квартал од 2021 година, врз оваа основа, нефункционалните кредити бележат раст во двата сегмента од кредитното портфолио на банките. Кредитите со одобрен втор грејс-период се оценуваат

³ Во вториот квартал од 2021 година, и покрај намалувањето на бројот на новоозаразени лица и исполнувањето на условите за отпочнување масовна вакцинација, неизвесноста и натаму постои, при појава на нови варијанти на вирусот и релативно низок процент на имунизација на населението.

⁴ Застапеноста на кредитите коишто се под мораториум на 30.6.2021 година изнесува само 1,2% од вкупните редовни кредити, со повисоко учество од 2,6% во сегментот на претпријатијата.

Графикон бр. 4
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

како најзначаен потенцијален извор на нови нефункционални кредити. Овие кредити зафаќаат 5,6% од вкупните редовни кредити на нефинансискиот сектор на 30.6.2021 година⁵, а најзастапени се кај „угостителската дејност“ (31,4% од кредитите), како една од најпогодените економски гранки од корона-кризата.

Во вториот квартал од 2021 година, зголемувањето на обемот на нефункционалните кредити во поголем дел произлегува од нивното зголемување кај претпријатијата⁶. Нефункционалните корпоративни кредити квартално пораснаа за 2,9%, или за 253 милиони денари⁷, прекинувајќи го надолниот тренд од почетокот на корона-кризата. Во корпоративното кредитно портфолио, нефункционалните кредити бележат различни движења кај одделните економски дејности, и тоа поизразено зголемување⁸ кај клиентите од „градежништвото“, „угостителската дејност“ и „прехранбената индустрија“, и значителен пад кај „земјоделската дејност“, „транспортот и складирањето“ и „снабдувањето со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“. Намалувањето на нефункционалните кредити кај одделните дејности во најголем дел е резултат на наплати (најчесто преку преземање на долгот од друго лице), а во одредени случаи се должи на задолжителните отписи. Новите нефункционални кредити во голем дел се последица на неисполнувањето на кредитните обврски на неколку поголеми клиенти, за коишто отплатата на кредитите беше времено „замрзната“ заради корона-кризата.

⁵ Според одделните сектори, кредитите со одобрен втор грејс-период учествуваат со 6,7% и 4,6% во вкупните редовни кредити на претпријатијата и домаќинствата, соодветно.

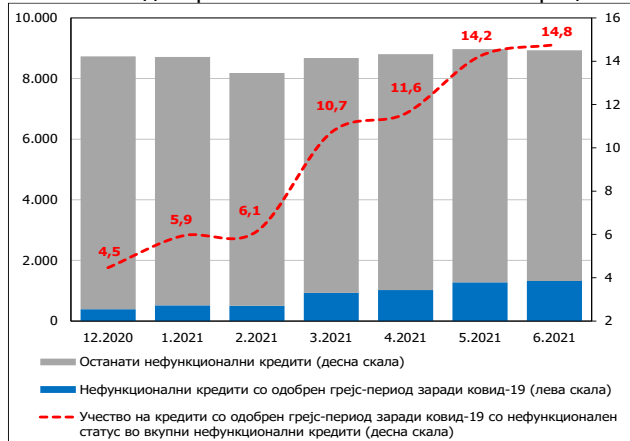
⁶ Нефункционалните кредити на претпријатијата преовладуваат во вкупното нефункционално портфолио со учество од 69,2%.

⁷ Доколку се исклучи ефектот од задолжителните нето-отписи, тогаш нефункционалните корпоративни кредити бележат пад од 1,3% поради поголемиот износ на наплатени претходно задолжително отпишани кредити, наспроти износот на отпишани кредити во текот на вториот квартал од 2021 година.

⁸ Помал раст бележат нефункционалните кредити на клиентите од „образованието“ и „стручните, научните и техничките дејности“.

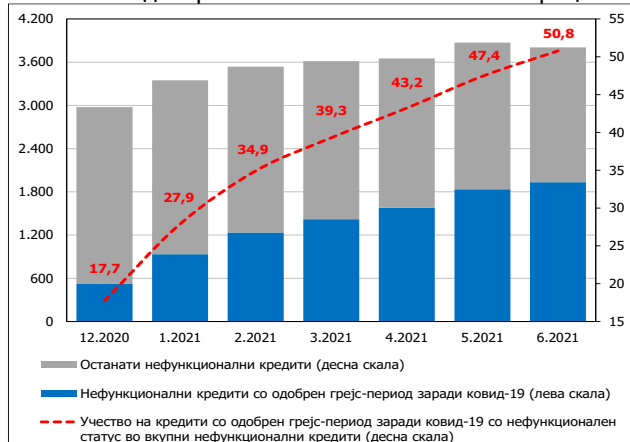

Графикон бр. 5
Нефункционални кредити на нефинансиските друштва и учество на нефункционалните кредити со одобрен грејс-период заради ковид-19 во вкупните нефункционални кредити на секторот во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 6
Нефункционални кредити на домаќинствата и учество на нефункционалните кредити со одобрен грејс-период заради ковид-19 во вкупните нефункционални кредити на секторот во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Нефункционалните кредити каде што претходно било одобрено олеснување заради корона-кризата зафаќаат околу 15% од вкупните нефункционални кредити на претпријатијата. Имајќи предвид дека кај релативно помал дел од кредитите на претпријатијата беа направени промени на договорните услови поради пандемијата⁹, создавањето нови нефункционални кредити од „олеснетите“ кредити, засега е помалку изразено кај корпоративното кредитно портфолио, во споредба со кредитите на домаќинствата.

Нефункционалните кредити на домаќинствата се зголемија за 5,3%, или за 193 милиони денари. Околу 80% од растот на нефункционалните кредити на домаќинствата отпаѓа на нефункционалните потрошувачки кредити, коишто се зголемија за 6,4%, или за 154 милиони денари. Значителен процентуален раст бележат и нефункционалните станбени кредити (за 60 милиони денари, или 15,5%). Новите нефункционални кредити произлегуваат главно од преминот на побарувањата од повеќе клиенти на поединечни мали износи во нефункционален статус, а на кои им беше одобрен грејс-период заради состојбите поврзани со ковид-19. Нефункционалните кредити коишто произлегуваат од кредитите коишто беа под мораториум зафаќаат околу половина од вкупните нефункционални кредити на домаќинствата на 30.6.2021 година и во целост го условуваат кварталниот раст на вкупните нефункционални кредити на овој сектор.

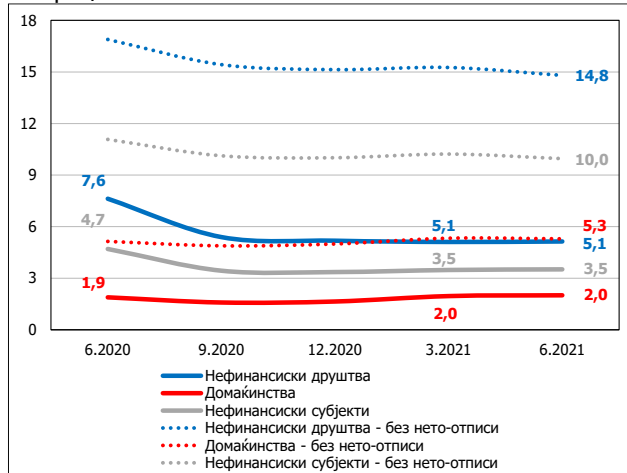
Како резултат на засилената кредитна поддршка, и покрај растот на нефункционалните кредити, квалитетот на кредитното портфолио на банките е непроменет во вториот

⁹ На 30.6.2021 година, кредитите на претпријатијата каде што бил одобрен грејс-период заради корона-кризата учествуваат со 19,4% во вкупните кредити на претпријатијата, додека во портфолиото на домаќинствата, учеството на овие кредити изнесува 39,6%.

Графикон бр. 7

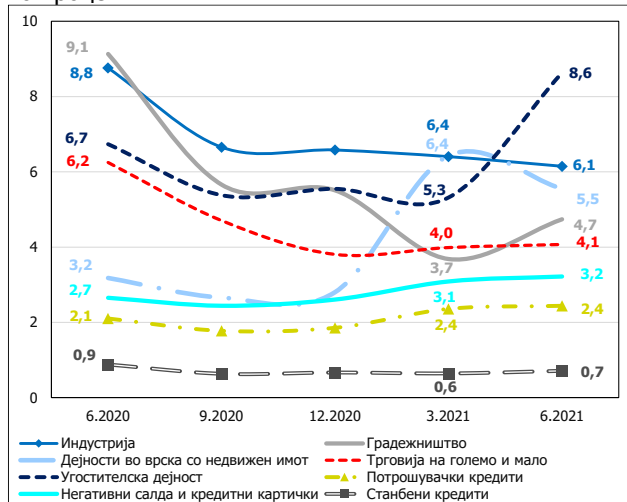
Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, по одделни сектори во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 8

Стапка на нефункционалните кредити по одделни дејности и кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

квартал од 2021 година. На 30.6.2021 година, учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансискиот сектор изнесува 3,5%¹⁰ и се задржа на истото ниво како во првиот квартал од 2021 година, и во двата сегмента од кредитното портфолио на банките.

Во корпоративното кредитно портфолио, стапката на нефункционалните кредити се одржа на историски најниското ниво од 5,1%. Според одделните дејности, оваа стапка бележи позначително влошување кај „угостителската дејност“, како една од најпогодените економски гранки од корона-кризата, каде што достигна 8,6% (од 5,3% на 31.3.2021 година). Стапката на нефункционалните корпоративни кредити (без ефектот од нето-отписите) изнесува 14,8%, и со намалувањето во вториот квартал од 2021 година се оддалечи од нејзиниот 10-годишен просек (15,5%).

Во портфолиото на домаќинствата, 2,0% од вкупните кредити се нефункционални на 30.6.2021 година. Стапката на нефункционалните кредити на домаќинствата (без ефектот од нето-отписите) изнесува 5,3% и е речиси точно на средина помеѓу минималната вредност на оваа стапка за последните 10 години (4,9%) и нејзиниот 10-годишен просек (5,8%).

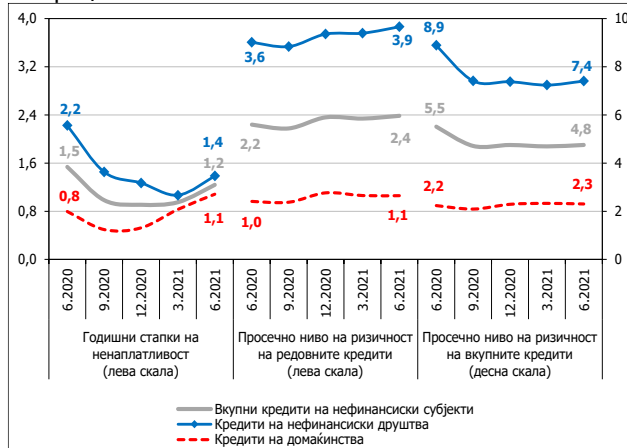
Годишната стапка на ненаплатливост на редовната кредитна изложеност на севкупниот нефинансиски сектор и одделно, на двата негови сегмента, бележи влошување во вториот квартал од 2021 година. Ваквите движења се резултат на зголемениот премин во нефункционален статус на дел од

¹⁰ Без ефектот од задолжителните нето-отписи, учеството на нефункционалните во вкупните кредити изнесува 10,0% и е под нивото на 10-годишниот подвижен просек (11,0%).

Графикон бр. 9

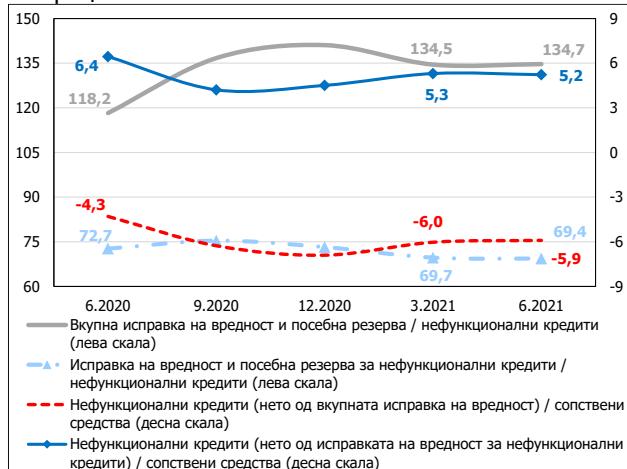
Годишни стапки на ненаплатливост и просечно ниво на ризичност на редовните и вкупните кредити, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 10

Покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кредитите чијшто грејс-период е веќе истечен. Растот на годишната стапка на ненаплатливост не е проследен со соодветен раст на просечната ризичност (просечната резервираност) на редовните кредити.

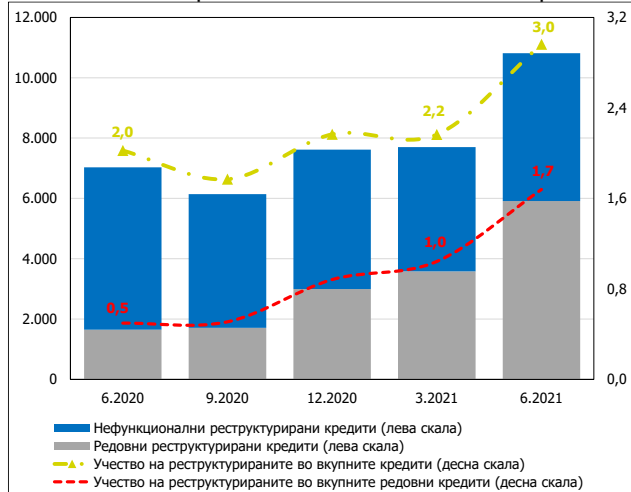
Негативните ефекти од евентуалната целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, односно обемот на неочекувани загуби врз оваа основа, имаат ограничено влијание врз солвентноста на банкарскиот систем. Имено, нефункционалните кредити се во добар обем покриени со исправка на вредноста (69,4%). Така, нерезервираниот износ од нефункционалните кредити претставува само 5,2% од сопствените средства на банкарскиот систем и при претпоставка за негова целосна ненаплатливост не би била загрозувана солвентноста на системот.

Реструктурираните кредити, како кредити со намален кредитен квалитет, бележат мало учество во вкупните кредити, коешто изнесува 3,0% на 30.6.2021 година. Речиси целото реструктурирано кредитно портфолио (околу 94%) се состои од правни лица, при што учеството на овие кредити во вкупните корпоративни кредити исто така не е високо и изнесува 5,8%.

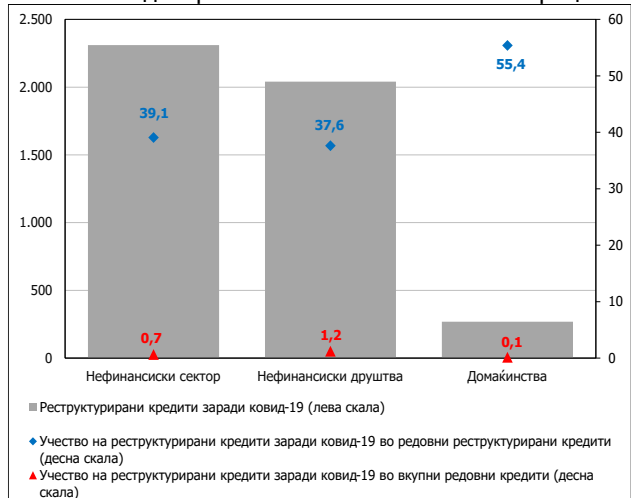

Графикон бр. 11
Реструктурирани кредити на нефинансиските субјекти според статусот во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 12
Реструктурирани кредити заради ковид-19 на 30.6.2021 година, по одделни сектори во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

И покрај малиот обем, квалитетот на редовните реструктурирани кредити треба внимателно да се следи поради нивниот забрзан раст. Имено, во вториот квартал од 2021 година, редовните реструктурирани кредити бележат значителен раст од 65,2%, или 2.332 милиона денари. Застапеноста на редовните кредити во структурата на реструктурираните кредити бележи зголемување почнувајќи од септември 2020 година¹¹, при што на 30.6.2021 година, го надминаа нивото на нефункционалните реструктурирани кредити. Редовните реструктурирани кредити можат да бидат извор на нови нефункционални кредити. Засега нивниот износ е мал и не претставуваат фактор којшто може да доведе до позначителен раст на нефункционалните кредити.

Но, со исцрпувањето на регулаторните олеснувања, за кредитокорисниците коишто сè уште се соочуваат со изразени финансиски тешкотии и по истекувањето на грејс-периодот, очекувано е банките да применат некои од расположливите механизми за промена на договорните услови, како на пример продолжување на рокот на достасување, промена на висината и динамиката на отплата на кредитната изложеност, вклучително и одобрување нов или продолжување на постоечкиот грејс-период и сл.¹² Така, дел од банките пристапија кон реструктурирање на обврските на дел од клиентите со влошена финансиска состојба. **Кредитите коишто**

¹¹ Учеството на редовните реструктурирани кредити на 30.9.2020 година изнесуваше 27,8% и во периодот 1.10.2020 – 30.6.2021 година нивната застапеност во вкупните реструктурирани кредити се зголеми за повеќе од 25 процентни поени.

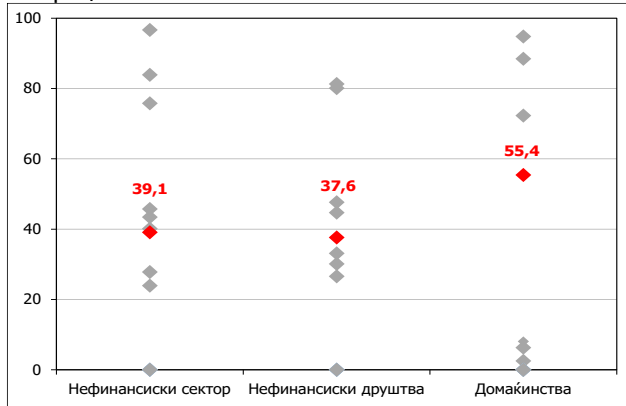
¹² Со регулаторните измени од март 2020 година се овозможи олеснувањето на кредитниот товар на кредитокорисниците да се примени за вкупно две промени на договорните услови, и тоа направени најдоцна до 30 септември 2020 година. Од 1.10.2020 година, секоја нова промена на договорните услови заради влошена финансиска состојба на кредитокорисникот има третман на реструктурирање и согласно со регулативата се применуваат вообичаените (пропишаните) построги правила при реструктурирањето. Третман на реструктурирани кредити имаат и кредитите кај кои во периодот од март до септември 2020 година биле спроведени повеќе од две промени на договорните услови заради влошена финансиска состојба на клиентите.

Графикон бр. 13

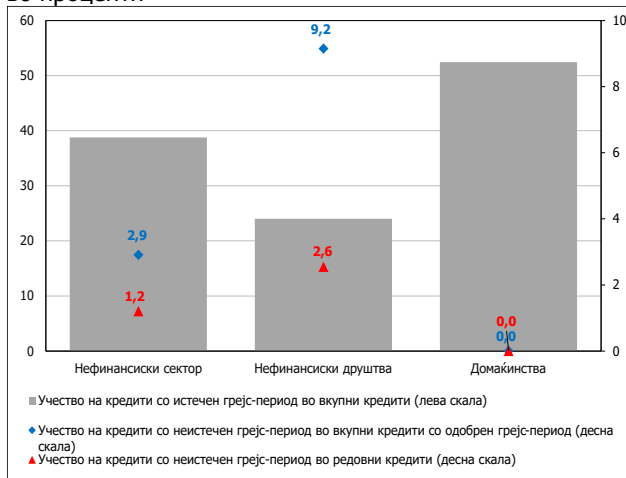
Учество на реструктурираните кредити заради ковид-19 во вкупните редовни реструктурирани кредити, по одделна банка во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 14

Кредити со истечен и кредити со неистечен грејс-период заради ковид-19 на 30.6.2021 година, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

се реструктурирани заради ковид-19¹³ во текот на првата половина од 2021 година изнесуваат 2.310 милиони денари и учествуваат со речиси 40% во редовните реструктурирани кредити на 30.6.2021 година¹⁴. Воедно, овие кредити го определуваат најголемиот дел (околу 80%) од новите редовни реструктурирани кредити во првото полугодие. Сепак, кредитите реструктурирани заради корона-кризата зафаќаат само 0,7% од вкупните редовни кредити и 1,2% од редовното корпоративно кредитно портфолио.

Најголемиот дел од кредитите со олеснети кредитни услови се веќе ставени во отплата, бидејќи грејс-периодот е истечен заклучно со 30.6.2021 година. Со состојба на 30.6.2021 година, грејс-периодот сè уште не е истечен само на кредити во износ од 4.243 милиони денари, или 1,2% од вкупните редовни кредити на нефинансискиот сектор. Овие кредити во целост се однесуваат на нефинансиските друштва и претставуваат 2,6% од редовното корпоративно кредитно портфолио. Податоците покажуваат дека кредитите со неистечен грејс-период всушност се однесуваат на кредитите за кои банките извршија второ олеснување на договорните услови¹⁵.

Банките ги оцениле кредитите со одобрен грејс-период, особено оние со одобрен втор грејс-период како поризични и соодветно обезбедиле повисока покриеност со резервации (2,8% за вкупните кредити со одобрен грејс-

¹³ Во кредитите реструктурирани заради корона-кризата преовладуваат корпоративните кредити со учество од 88,3%.

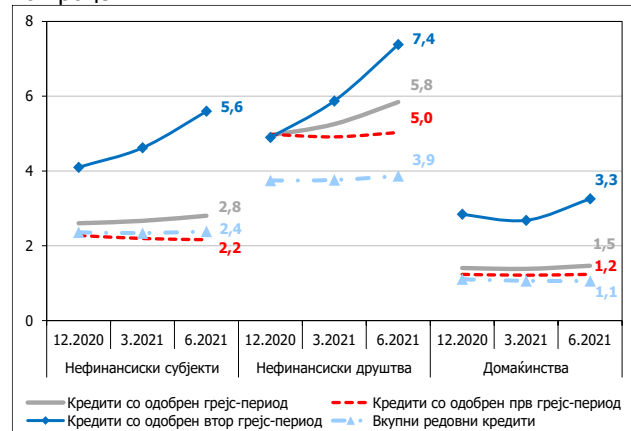
¹⁴ Од аспект на одделните сектори, кредитите коишто се реструктурирани заради ковид-19 зафаќаат 55,4% и 37,6% од редовните реструктурирани кредити на домаќинствата и претпријатијата, соодветно.

¹⁵ Вториот бран на олеснување на договорните услови спроведен во септември 2020 година беше насочено само кон оние клиенти коишто се најпогодени од корона-кризата и следствено, беше значително понизок од првиот бран направен во април и мај 2020 година (кога беше опфатено околу половина од вкупното кредитно портфолио на банките, односно 60% од кредитите на домаќинствата и околу една третина од кредитите на корпоративниот сектор).

Графикон бр. 15

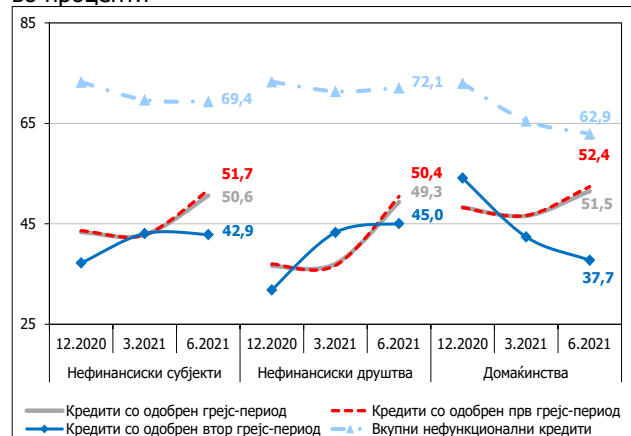
Просечно ниво на ризицност на кредитите со одобрен грејс-период заради ковид-19 и вкупните кредити, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 16

Покриеност на нефункционалните кредити со одобрен грејс-период заради ковид-19 и вкупните нефункционални кредити со исправка на вредноста, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

период), во однос на вкупните редовни кредити на нефинансискиот сектор (2,4%) и кај одделните сектори. Наспроти тоа, банките се помалку претпазливи при покривањето на очекуваните кредитни загуби од нефункционалните кредити коишто беа под мораториум со резервации. Така, овие кредити се во помал обем покриени со исправка на вредноста (50,6%), во споредба со вкупните нефункционални кредити (69,4%)¹⁶.

За послабиот квалитет на овие кредити сведочи растот на нефункционалните кредити и последователното влошување на соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити, од 0,7% на 31.12.2020 година на 3,0% на 30.6.2021 година. За одбележување е и забрзаното преминување во нефункционален статус кај кредитите со втора промена на договорните услови¹⁷, што многу веројатно ќе предизвика позабележително остварување на кредитниот ризик во наредниот период. При спроведување комбинирана симулација¹⁸ за влошување на квалитетот на кредитите со одобрен грејс-период, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем би се намалила за околу 5,8 процентни поени до нивото од 11,5%.

¹⁶ Во корпоративното кредитно портфолио, просечното ниво на ризицност на нефункционалните кредити со одобрен грејс-период и вкупните нефункционални кредити изнесува 49,3% и 72,1%, соодветно. Во сегментот на домаќинствата, просечната резервираност изнесуваат 51,5% за кредитите со одобрен грејс-период и 62,9% за вкупните нефункционални кредити.

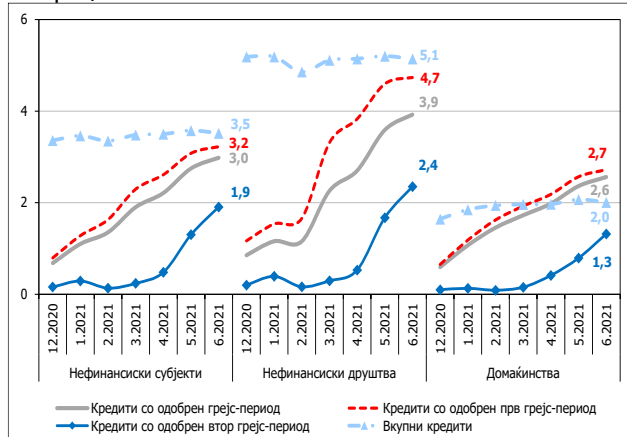
¹⁷ Засега, стапката на нефункционалните кредити е пониска за кредитите со одобрен втор грејс-период и на 30.6.2021 година изнесува 1,9%.

¹⁸ Комбинираната симулација се заснова на следниве шокови: 1. нефункционалните кредити со одобрен грејс-период, заради ковид-19, се покриени со резервации идентично како вкупните нефункционални кредити во кредитното портфолио на банките; 2. 60% од редовните недостасани кредити со одобрен втор грејс-период добиваат нефункционален статус; 3. 30% од редовните недостасани кредити со одобрен прв грејс-период добиваат нефункционален статус.

Графикон бр. 17

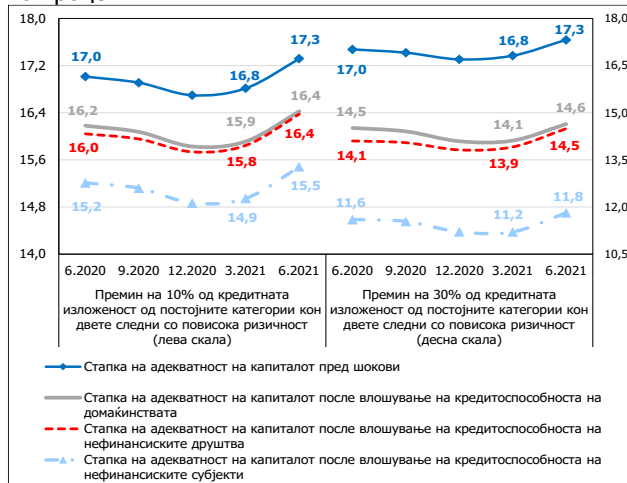
Стапка на нефункционални кредити за кредитите со одобрен грејс-период заради ковид-19 и вкупните кредити, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 18

Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички шокови на одделни сегменти од кредитната изложеност во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

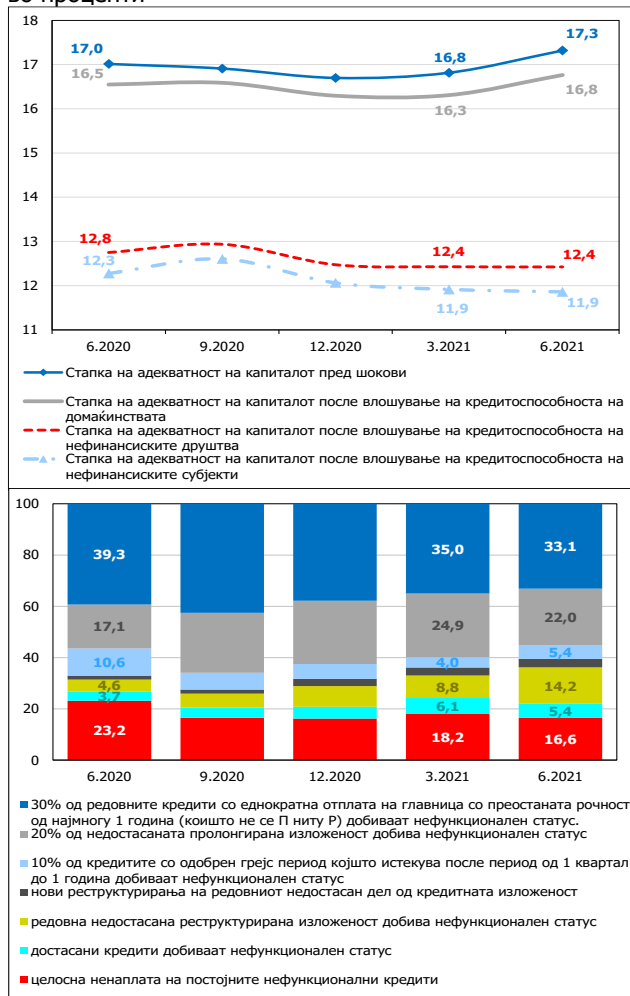
1.2. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Резултатите од спроведеното стрес-тестирање ја потврдуваат отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови на кредитниот ризик. Стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при одделните хипотетички симулации. При најекстремната, но и малку веројатно остварлива симулација за премин на 30% од кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, од постојната кон следните две категории со повисока ризичност, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем се намалува за 5,5 п.п. во однос на почетното ниво на стапката на адекватност на капиталот (што е речиси идентичен резултат како и во претходниот квартал). Според одделните дејности, најголемо негативно влијание врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на квалитетот на кредитната изложеност кај оние дејности каде што концентрацијата на вкупната кредитна изложеност е најголема. Според одделните кредитни производи на домаќинствата, најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има хипотетичкото влошување на квалитетот на потрошувачките кредити, како најзастапен кредитен производ.

Резултатите од стрес-тест симулациите за концентрацијата во кредитното портфолио кон нефинансискиот сектор покажуваат дека банките се помалку чувствителни на остварување на ризикот од концентрација. Подобрувањето на резултатите произлегува од повисоката адекватност на капиталот пред спроведувањето на

Графикон бр. 19 Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички комбинирани шокови на различни сегменти од кредитната изложеност (горе) и придонес на одделните шокови за намалувањето на стапката на адекватност на капиталот (долу) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

симулациите, што предизвика намалување на нивото на концентрација во кредитното портфолио на нефинансискиот сектор¹⁹.

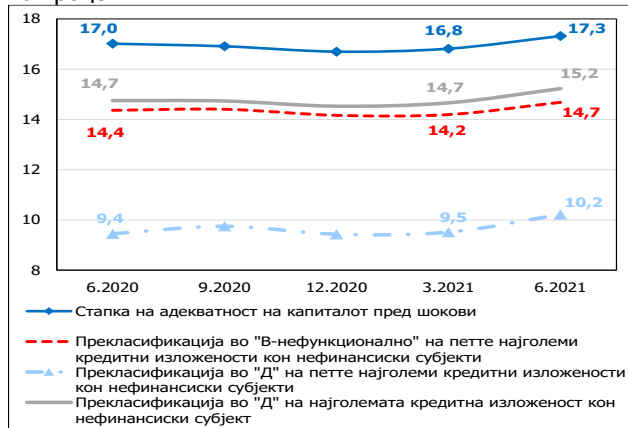
Отпорноста на банкарскиот систем се испитува и преку спроведување екстремна симулација којашто се заснова на комбинација од седум хипотетички шокови на влошување на квалитетот на кредитното портфолио кон нефинансискиот сектор²⁰. И при оваа екстремна симулација адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под пропишаниот минимум. Имено, по оваа симулација, стапката на адекватност на капиталот се намалува за 5,5 процентни поени до нивото од 11,9%, што претставува полош резултат во споредба со крајот на претходниот квартал (4,9 п.п. и 11,9%, соодветно). Најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на квалитетот на кредитите со еднакратна отплата, коешто придонесува за околу една третина од вкупното намалување на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок. Покрај тоа, значително е влијанието на хипотетичкото влошување на квалитетот на пролонгираните кредити (на кое отпаѓаат 22,0% од вкупното намалување на стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем), како и претпоставената целосна ненаплата на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор (16,6% од вкупниот

¹⁹ Годишниот раст на сопствените средства изнесува 6,4%, додека петте и десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор се зголемија за 2,6% и 2,0%, соодветно. Ова придонесе за намалување на учеството на петте и десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор во сопствените средства на 47,4% и 73,9%, соодветно на 30.6.2021 година (наспроти учествата од 49,1% и 77,1%, соодветно на 31.3.2021 година).

²⁰ Седумте хипотетички шокови се следниве: 1. целосна ненаплата на постојните нефункционални кредити; 2. вкупните достасани кредити добиваат нефункционален статус; 3. вкупната редовна недостасана реструктурирана изложеност добива нефункционален статус; 4. банките спроведуваат нови реструктурирања на редовниот недостасан дел од кредитната изложеност коишто според обемот соодветствуваат со износот на реструктурираните изложености коишто добиле нефункционален статус од претходната точка; 5. 10% од кредитите со одобрен грејс-период којшто истекува по период од еден квартал до една година добиваат нефункционален статус; 6. 20% од недостасаната пролонгирана изложеност добива нефункционален статус; 7. 30% од редовните кредити со еднакратна отплата на главница со преостаната рочност од најмногу една година (коишто воедно не се пролонгирани, ниту реструктурирани) добиваат нефункционален статус.

Графикон бр. 20 Ефекти врз стапката на адекватност на капиталот од прекласификација на најголемите кредитни изложености кон нефинансиските субјекти (вклучително и поврзаните лица) во категорија со повисока ризичност во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

пад на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок). Позначително зголемување на придонесот бележат редовните реструктурирани кредити (14,2% од вкупното намалување на адекватноста на капиталот на 30.6.2021 година, наспроти придонесот од 8,8% на 31.3.2021 година), со оглед на тоа дека во првата половина од 2021 година дел од банките пристапија кон реструктурирање на обврските на клиентите со финансиски тешкотии заради ковид-19.

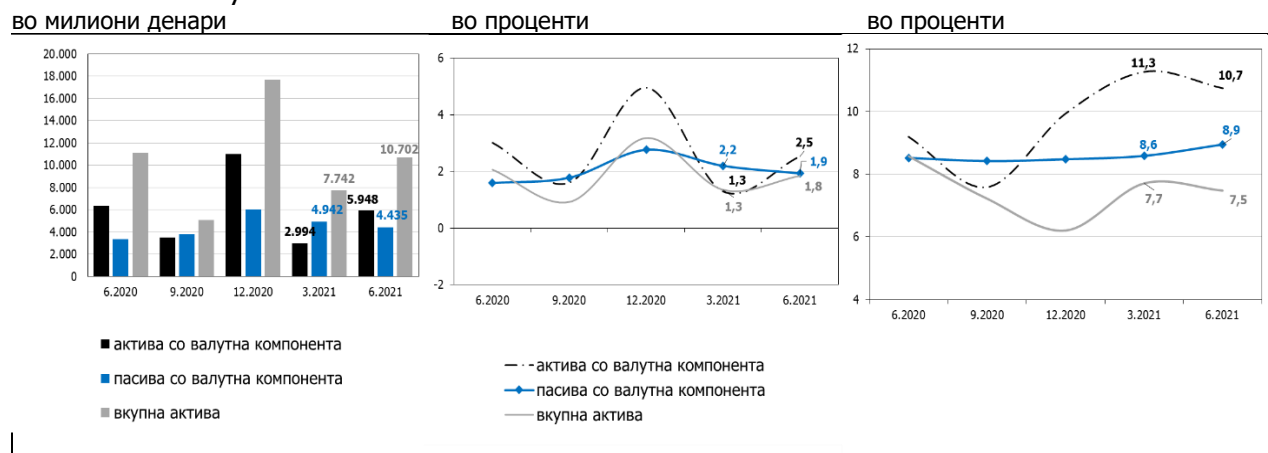
2. Валутен ризик

Изложеноста на банкарскиот систем на валутниот ризик се одржува на релативно ниско ниво, иако показателите за директната изложеност на валутен ризик се зголемија во вториот квартал од 2021 година. Зголемувањето на показателите произлегува од побрзиот квартален раст на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента и последователно, на отворената девизна позиција, во споредба со растот на сопствените средства. Проширувањето на јазот се должи на побрзиот раст на активните позиции изразени во денари со девизна клаузула поради зголемените вложувања на банките во државни обврзници и во кредити во денари со девизна клаузула, при поумерен раст на обврските со валутна компонента. На 30.6.2021 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит од 30% за соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства.

И покрај кварталното намалување на учеството на кредитите со валутна компонента во портфолиото составено од нефинансиски лица, сепак и натаму овие кредити имаат релативно високи учества во кредитните портфолија на банките. Високата застапеност на кредитите со валутна компонента индиректно ги изложува банките на валутниот ризик на кој се изложени нивните клиенти, чиешто евентуално остварување би предизвикало остварување и на кредитниот ризик кај банките. Сепак, изложеноста на банките, како на директниот, така и на индиректниот валутен ризик е ограничена заради стратегијата на одржување стабилен девизен курс на денарот.

Графикон бр. 21

Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента*

Извор: Народната банка, односно извештајот за отворена девизна позиција врз основа на податоците доставени од страна на банките.

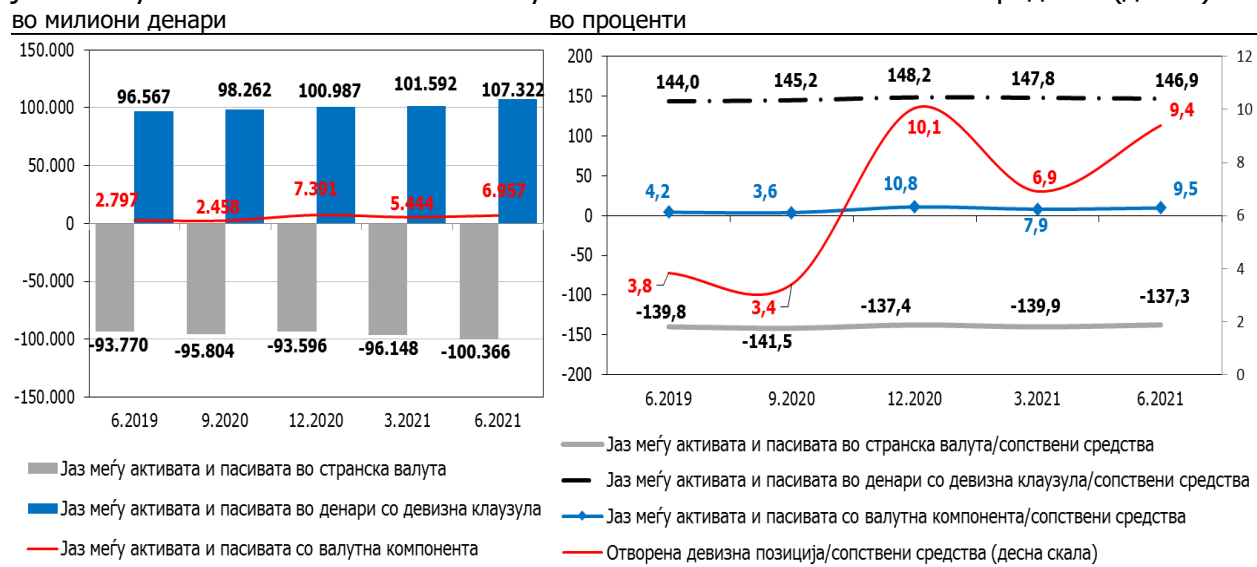
* Средствата се на нето-основа, намалени за исправката на вредноста за побарувањата коишто се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, согласно со регулативата за управување со валутниот ризик. РБСМ не е вклучена во анализата, бидејќи согласно со законската регулатива, на РБСМ не се применуваат прописите за отворената девизна позиција.

На 30.6.2021 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента беше позитивен и изнесуваше 6.957 милиони денари, што претставува зголемување за 27,8% или за 1.513 милиони денари, во споредба со 31.3.2021 година. При истовремен помал раст на сопствените средства (6,3%), учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства се зголеми на квартална основа и достигна 9,5% (отворената девизна позиција зафаќа 9,4% од сопствените средства на банкарскиот систем²¹ и е на ниво на десетгодишниот просек за овој сооднос). Растот на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента произлегува од поголемиот раст на активата со валутна компонента (за 2,5% или за 5.948 милиони денари)²², во споредба со растот на пасивата со валутна компонента (за 1,9% или за 4.435 милиони денари).²³

Графикон бр. 22

Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента (лево) и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Како резултат на овие движења, дојде до раст на учеството на активата со валутна компонента во вкупната актива на банките (за 0,3 процентни поени), додека учеството на пасивата со валутна компонента во вкупната пасива остана непроменето.

²¹ Јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента ја претставува разликата меѓу билансната актива и пасива со валутна компонента, додека отворената девизна позиција покрај јазот меѓу билансните активни и пасивни позиции со валутна компонента, го вклучува и јазот меѓу вонбилансните актива и пасива со валутна компонента.

²² Растот на активата со валутна компонента најмногу беше условен од зголемените вложувања во државни обврзници во денари со девизна клаузула, за 3.891 милион денари, а во помал дел и од растот на кредитите со валутна компонента за 2.609 милиони денари (од кои 1.665 милиони денари отпаѓаат на кредитите во денари со девизна клаузула, а 944 милиони денари на девизните кредити). Исто така, тековните сметки во странска валута кај НБРСМ се намалија за 1.272 милиона денари, наспроти растот на задолжителната резерва во странска валута кај НБРСМ за 586 милиони денари).

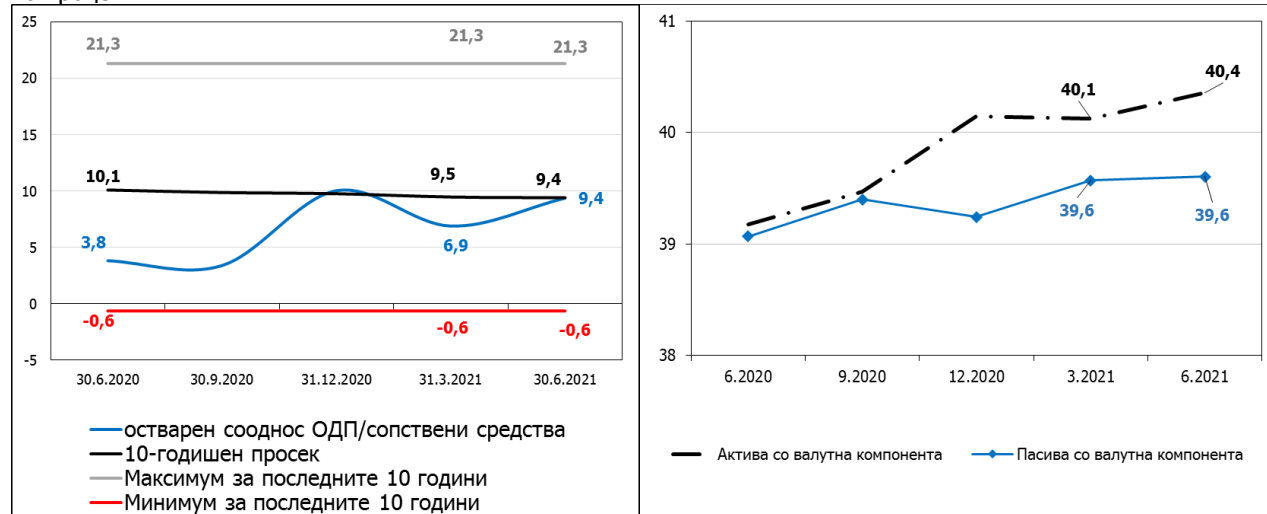
²³ На страната на пасивата со валутна компонента раст бележат тековните сметки во странска валута на физички лица за 2.548 милиони денари и тековните сметки на приватните нефинансиски друштва во странска валута за 1.447 милиони денари, како и депозитите на нефинансиските институции во странска валута за 1.553 милиони денари. Од друга страна, обврските врз основа на кредити во странска валута се намалија за 1.626 милиони денари.

Графикон бр. 23

Десетгодишен просек и минимум и максимум од показателот ОДП/сопствени средства (лево), и учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива на банките (десно)
во проценти

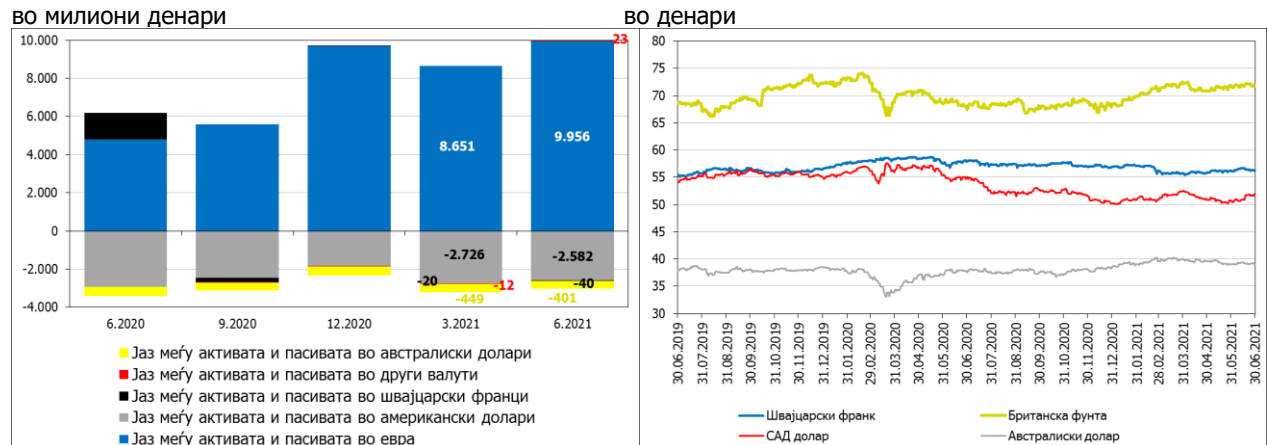

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Во рамките на активата, побарувањата се земени на нето-основа, односно се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Од анализата е исклучена „РБСМ“ АД Скопје.

Графикон бр. 24

Динамика и структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути (лево) и движење на курсот на денарот во однос на американскиот долар, швајцарскиот франк, британската фунта и австралискиот долар (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Анализирано по валути, зголемувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента најмногу се должи на проширувањето на позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во најзастапената валута (во евра), додека придонесот

на останатите валути е многу помал²⁴. Оттука, изложеноста на банкарскиот систем на валутниот ризик е ограничена заради применетата стратегија на одржување стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото. Движењата на вредноста на останатите валути немаат значително влијание врз ризиците од работењето на домашниот банкарски систем, поради нивната мала застапеност во билансите на банките.

Табела бр. 2

Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента во проценти

Валута	31.3.2021		30.6.2021	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива
Евро	90,1	88,5	90,1	88,5
Американски долар	6,5	7,8	6,6	7,9
Швајцарски франк	1,3	1,3	1,3	1,4
Австралиски долар	0,7	0,9	0,6	0,8
Британска фунта	0,5	0,6	0,5	0,6
Останато	0,9	0,9	0,9	0,9
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Табела бр. 3

Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

Опис	Број на банки										Агрегатна девизна позиција / сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути / сопствени средства										
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	4	3	9	4	6	6	7	2	9	4	7
од 5% до 10%	1										1
од 10% до 20%	4										4
од 20% до 30%	1										1
над 30%											

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Со оглед на фактот што повеќе од 99% од кредитите со валутна компонента се номинирани во евра или се во денари со евроклаузула, веројатноста за остварување на индиректниот валутен ризик е исто така ниска. На крајот на вториот квартал од 2021 година, учеството на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити на нефинансискиот сектор се намали за 0,4 процентни поени, главно поради намаленото учество на кредитите со валутна компонента кај

²⁴ Негативниот јаз меѓу активата и пасивата во американски долари и негативниот јаз меѓу активата и пасивата во австралиски долари се намалија за 145 милиони денари и 49 милиони денари соодветно, додека јазот меѓу активата и пасивата во останатите валути се зголеми за 34 милиони денари, при што од негативен премина во позитивен. Единствено, негативниот јаз меѓу активата и пасивата во швајцарски франци имаше негативно влијание врз проширувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, при што се зголеми за 19 милиони денари.

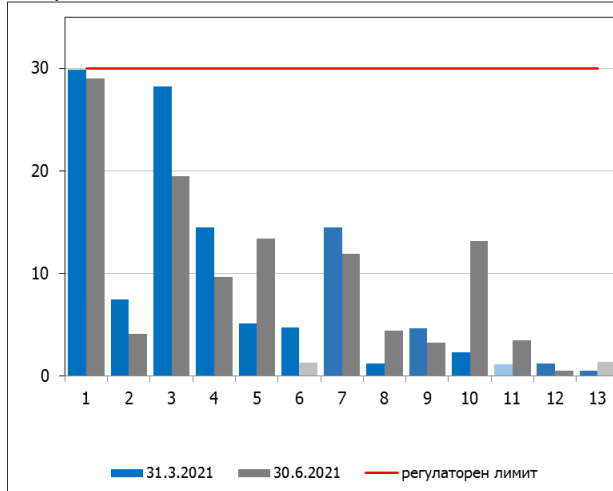

нефинансиските друштва. Наспроти тоа, кај домаќинствата, учеството на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити се зголеми за 0,2 процентни поена.

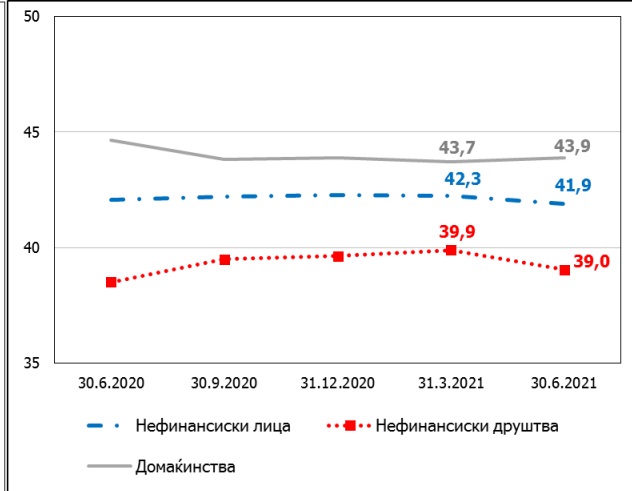
Графикон бр. 25

Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки* (лево) и учество на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити (десно)

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Столпчињата со посветли нијанси, се однесуваат на банките коишто имаат кратка девизна позиција, но прикажани во апсолутна вредност.

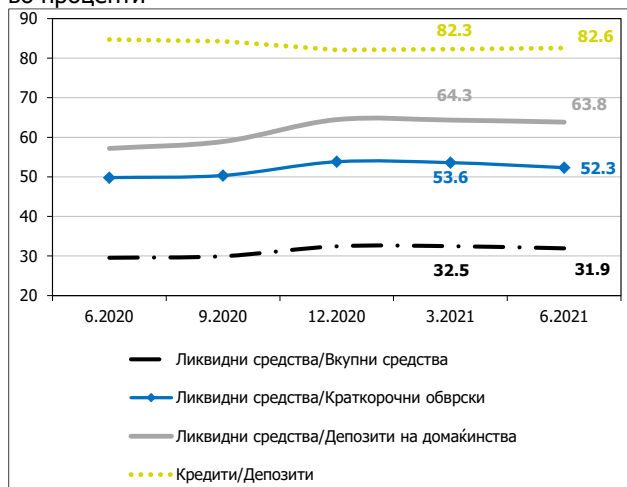
На 30.6.2021 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит од 30% за соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства. Единаесет банки имаа долга девизна позиција, наспроти две банки коишто забележаа кратка девизна позиција. Највисоката агрегатна девизна позиција беше долга и изнесуваше 29,0% во однос на сопствените средства на банката, а најниската којашто исто така беше долга девизна позиција изнесуваше 0,5%, во сооднос со сопствените средства на банката.

3. Ликвидносен ризик

Во вториот квартал од 2021 година, во услови на стабилизирање на третиот бран од пандемијата и при понатамошен квартален раст на депозитите од нефинансиските субјекти, ликвидните средства на банкарскиот систем забележаа раст, и на квартална, и на годишна основа. Според компонентите на ликвидните средства, квартален раст забележаа пласманите на банките во домашни долгорочни државни хартии од вредност, додека останатите финансиски инструменти коишто ги сочинуваат ликвидните средства главно бележеа пад. Притоа, показателите преку кои се следи и се оценува ликвидноста се задржаа на стабилно и задоволително ниво. Од аспект на валутата, овој квартал, ликвидните средства во денари во целост го условија растот на вкупната ликвидна актива, така што имаше подобрување на показателите за денарската ликвидност, при истовремено умерено влошување на показателите за девизната ликвидност. Резултатите од стрес-тестовите упатуваат на задоволителна отпорност на банкарскиот систем на претпоставените екстремни, поединечни и комбинирани, ликвидносни одливи.

Графикон бр. 26 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: При пресметката на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

3.1. Показатели за ликвидноста

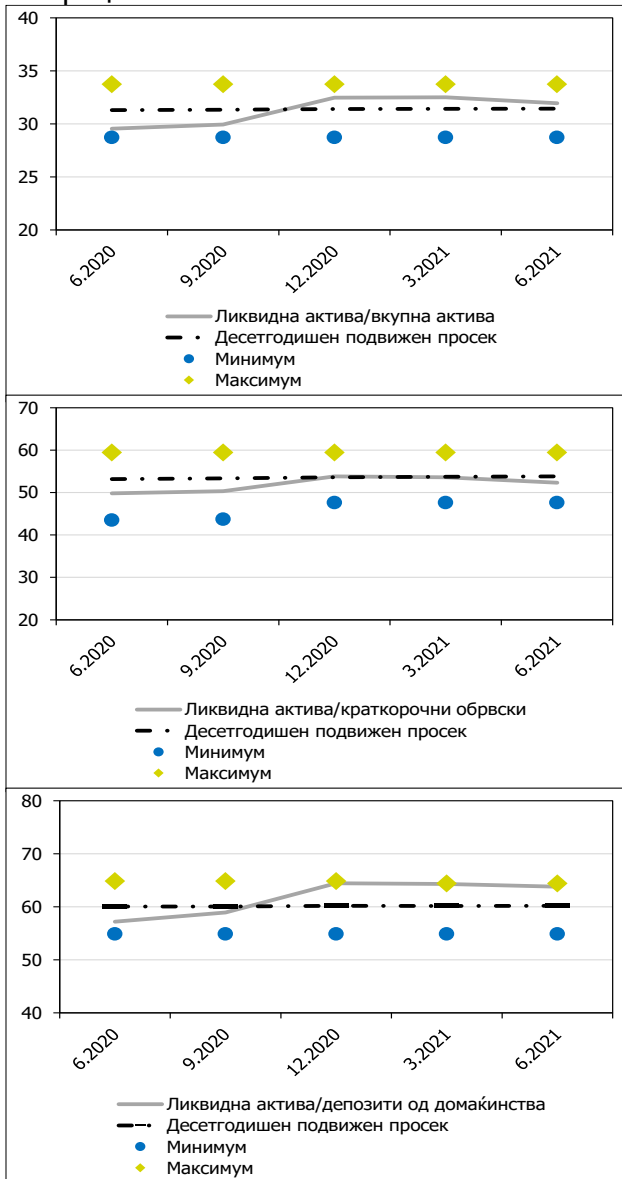
Во вториот квартал од 2021 година, во услови на понатамошен раст на ликвидните средства на банкарскиот систем, показателите за ликвидноста се задржаа на стабилно и задоволително ниво. Имено, соодветното управување на банките со ликвидносниот ризик се потврдува со релативно стабилното учество на ликвидните средства во вкупната актива на банките (коешто беше речиси непроменето на нивото од една третина) и покриеноста на краткорочните обврски и депозитите од домаќинствата со ликвидни средства, коишто исто така се задржаа на стабилно ниво (од над 50% и 60%²⁵, соодветно). Соодносот меѓу кредитите и депозитите на ниво на банкарскиот систем е стабилен и се движи околу 80%, што дополнително упатува на прифатливи рамки на ликвидносен ризик на кој се изложени банките и стабилно управување со ликвидноста од нивна страна.

Графикон бр. 27

Ликвидна актива / вкупна актива (горе),
ликвидна актива / краткорочни обврски
(средина) и ликвидна актива / депозити на
домаќинствата (долу)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2021 година, **показателите за ликвидноста според валутните карактеристики на ликвидните средства и обврските покажаа дивергентни движења.** Имено, при раст на денарската

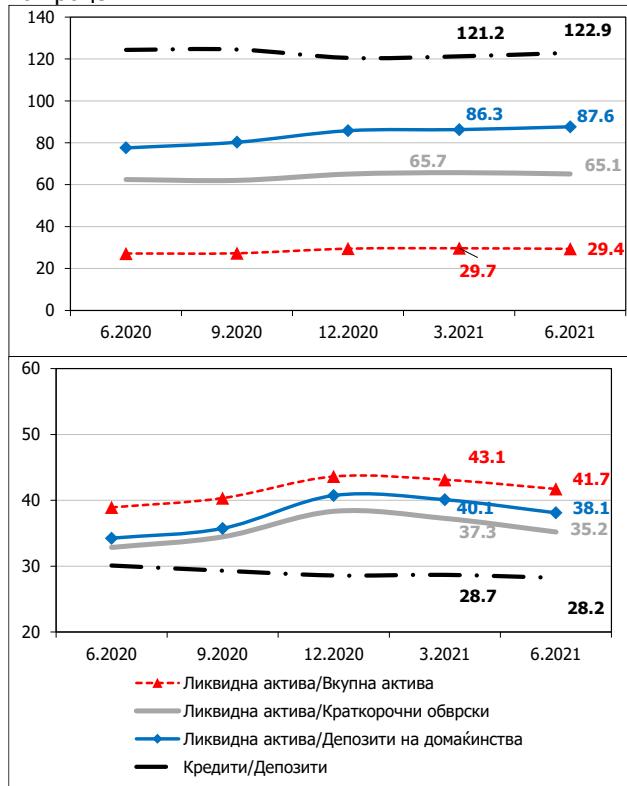
²⁵ По одделни банки, на 30.6.2021 година, учеството на ликвидните во вкупните средства е помеѓу 15,4% и 52,8%, со медијана од 24,9% (јуни 2020 година: помеѓу 15% и 44,6%). Покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства е помеѓу 30% и 70%, со медијана од 48,5% (јуни 2020 година: помеѓу 31,2% и 86,6%), а покриеноста на депозитите од домаќинствата со ликвидни средства меѓу 35,9% и 88,4%, со медијана од 61,4% (јуни 2020 година: помеѓу 22,2% и 101,1%). „Развојната банка на Северна Македонија“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

Графикон бр. 28

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата – денари (горе) и девизи (долу)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

ликвидност²⁶ (којашто во целост го услови кварталниот раст на вкупните ликвидни средства), показателите за денарската ликвидност забележаа подобрување. Спротивно на тоа, показателите за девизната ликвидност умерено се намалија во споредба со претходниот квартал. И натаму, показателите за денарската ликвидност се на повисоко ниво во споредба со показателите за девизната ликвидност, што се должи на повисокото структурно учество на ликвидните средства во денари во вкупните ликвидни средства на банките. Ризиците од пониското ниво на показателите за девизната ликвидност се ублажуваат со високата денарска ликвидност и можноста за обезбедување девизни ликвидни средства доколку има потреба.

Согласно со регулаторните измени, односно примената на новата методологија за управување со ликвидносниот ризик²⁷, банките се должни да утврдуваат, да следат и да одржуваат **стапка на покриеност со ликвидност** којашто се дефинира како сооднос помеѓу висококвалитетната ликвидна актива²⁸ на банката и претпоставен нето паричен одлив²⁹, којшто би се остварил во услови на стрес во следните 30 дена. Согласно со регулативата, стапката на покриеност со ликвидност не смее да биде пониска од

²⁶ Побарувањата и обврските со валутна клаузула се сметаат како денарски, бидејќи нивниот паричен тек е во денари. Притоа, овој раст во најголема мера произлегува од кварталното зголемување на пласманите на банките во државни обврзници (во денари со девизна клаузула за 3.891 милион денари, или за 75,4%, и во денари за 2.294 милиони денари, или за 8,5%).

²⁷ Во мај 2020 година, е донесена нова Одлука за методологијата за управување со ликвидносниот ризик, со којашто се прави понатамошно усогласување на домашната регулатива со базелските стандарди (Базел III) и со одредбите на соодветната регулатива на ЕУ во овој домен и воведување на ликвидносниот стандард – стапка на покриеност со ликвидност (Liquidity Coverage Ratio – LCR). Новата одлука е во примена од почетокот на 2021 година.

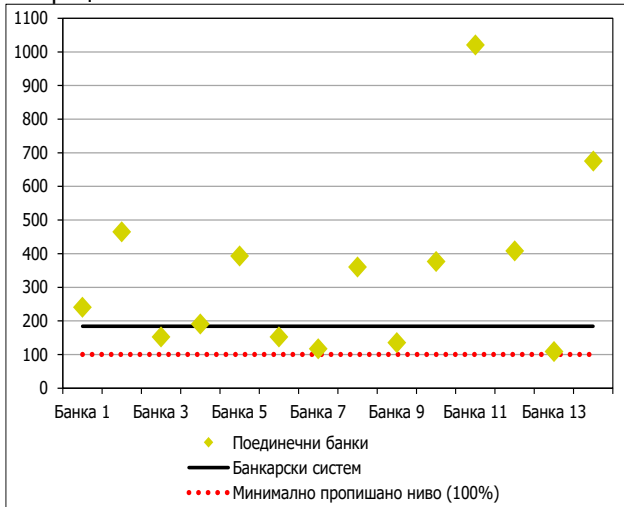
²⁸ Висококвалитетната ликвидна актива на банките е регулаторна категорија, дефинирана во Одлуката за методологијата за управување со ликвидносниот ризик. Во висококвалитетната ликвидна актива се вклучуваат позиции кои банката може веднаш да ги претвори во готовина во кое било време во текот на следните 30 дена и на тој начин да може да ги користи за покривање на нето паричните одливи во услови на претпоставен стрес во период од 30 дена.

²⁹ Нето паричниот одлив е разлика меѓу паричните приливи, за коишто согласно со договорите се очекува дека ќе се случат во следните 30 дена и паричните одливи коишто, во услови на стрес, ќе се случат во следните 30 дена.

Графикон бр. 29

Стапка на покриеност со ликвидност, со состојба на 30.6.2021 година во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

100%³⁰. На 30 јуни 2021 година, стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем изнесува 184,2%, што го потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем. Стапките на покриеност со ликвидност на сите одделни банки се над пропишаното минимално ниво и се движат во интервал од 108,7% до 1020,5% (со медијана од 300,3%). Воведувањето на оваа стапка овозможи натамошно усогласување на домашната регулатива со базелските стандарди и со соодветната регулатива на ЕУ. Со оваа регулатива се врши натамошно зајакнување на отпорноста на банките и банкарскиот систем во целина. Имено, основната цел на овој ликвидносен стандард е банките да одржуваат доволно ниво на ликвидна актива, којашто би им овозможила да ги извршуваат своите обврски во услови на стрес во период од 30 дена. Регулативата дозволува, во услови на стрес, стапката на покриеност со ликвидност да се намали под пропишаниот минимум.

3.2. Динамика и состав на ликвидните средства

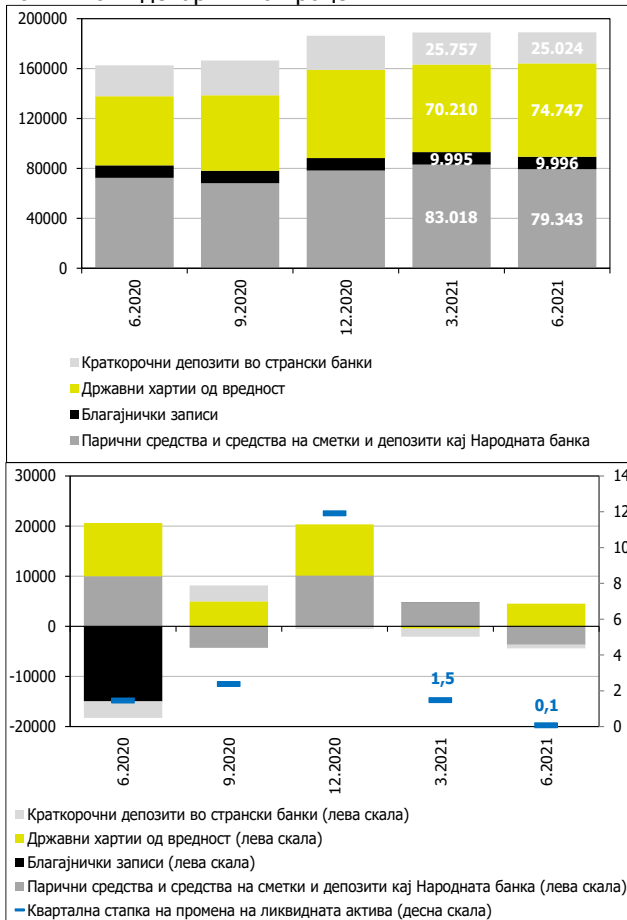
На крајот од вториот квартал од 2021 година, ликвидните средства³¹ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат 189.110 милиони денари

³⁰ Покрај на збирна основа, банките се должни да утврдуваат и следат стапка на покриеност со ликвидност според секоја значајна валута за банката (секоја валута чиешто учество во вкупните билансни обврски на банката изнесува најмалку 5%). Притоа, обврската за одржување на минималното ниво од 100% се однесува само на вкупната стапка на покриеност со ликвидност, а не и на стапките на покриеност со ликвидност според секоја значајна валута.

³¹ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, расположливите депозити кај Народната банка и благајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните кореспондентни сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од централни влади, т.е. државни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија и издадени од странски држави. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

Графикон бр. 30
Ликвидни средства, структура (горе) и промена (долу)
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

и забележаа квартален раст од **0,1%** (или за **130 милиони денари**). Во споредба со истиот период од **2020 година, забележан е солиден раст од 16,3%** (или за **26.539 милиони денари**). Од аспект на одделните финансиски инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, кварталното зголемување на ликвидноста на банките, во најголема мера, произлегува од повисоките пласмани на банките во државни обврзници (за 6.138 милиони денари, или за 11,2%). Наспроти тоа, со исклучок на пласманите во благајнички записи, коишто останаа речиси исти, останатите финансиски инструменти коишто ги сочинуваат ликвидните средства бележат квартален пад. Највисоко квартално намалување, од 3.612 милиони денари, или за 8,7%, се забележува кај средствата на банките на денарската сметка кај Народната банка. Истовремено, позначителен пад бележат и пласманите на банките во државни записи (за 1.597 милиони денари или за 10,7%), девизните парични средства на банките (за 927 милиони денари, или за 13,9%) и пласманите во краткорочни депозити кај странски банки (за 733 милиони денари, или за 2,8%).

3.3. Рочна структура на договорените приливи и одливи од средствата и обврските на банките

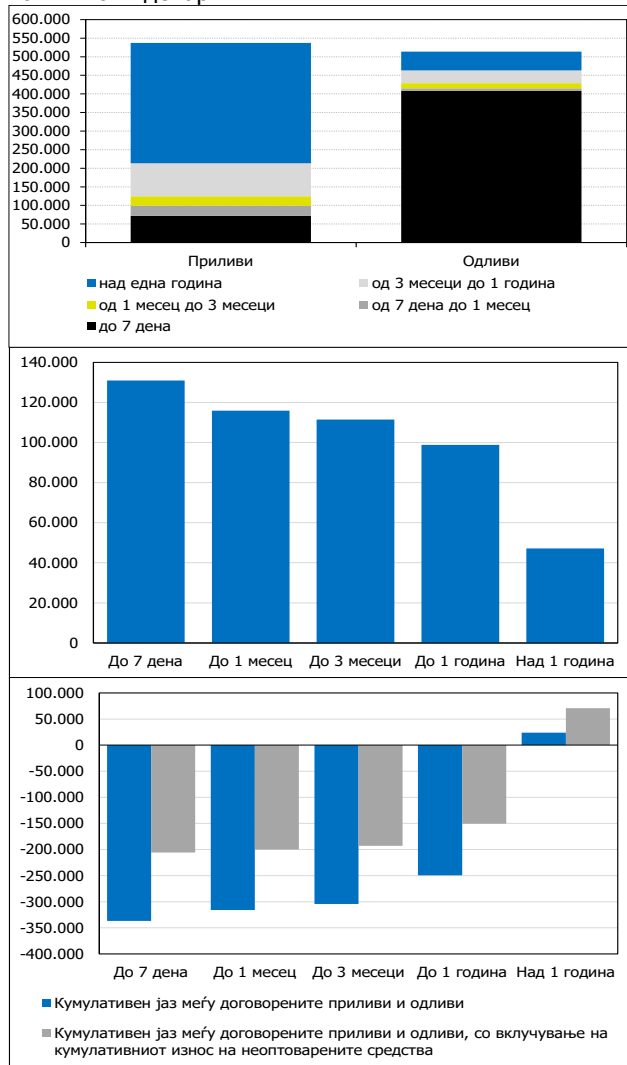
Со состојба на **30.6.2021 година, во рочната структура на приливите и одливите на банките преовладуваат договорените приливи на банките распоредени во временскиот период над една година и договорените одливи на банките распоредени во временскиот период до седум дена**. Притоа, најголема разлика (јаз) помеѓу приливите и одливите на банките се

Графикон бр. 31

Рочна структура на приливите и одливите врз основа на билансните средства и обврски (горе), кумулативен износ на неоптоварените средства (средина) и кумулативна разлика помеѓу вкупните приливи и вкупните одливи на банките, со и без вклучување на неоптоварените средства (долу), со состојба на 30.6.2021 година

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

забележува токму во временските периоди до седум дена (негативен јаз) и над една година (позитивен јаз), што произлегува од вклучувањето на одливите на банките по видување и без утврдена рочност во рочниот сегмент до седум дена, односно заради побарувањата врз основа на кредити и аванси вклучени во рочните сегменти над една година (долгорочните кредити на ниво на банкарскиот систем опфаќаат повеќе од 80% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти). Доколку во пресметката на кумулативните јазови меѓу паричните приливи и одливи се вклучи и кумулативниот износ на т.н. неоптоварени средства на банките³², тогаш овие јазови се малку помали, но и натаму се значителни (кумулативниот јаз до 7 дена, со вклучување на износот на неоптоварени средства на банките, изнесува 34,1% од активата на банкарскиот систем, додека кумулативниот јаз до 1 година зафаќа 25% од вкупната актива).

И во вториот квартал од 2021 година, банките очекуваат задржување на стабилноста на депозитите како главен извор на финансирање на нивните активности. Имено, на крајот на вториот квартал од 2021 година, согласно со однесувањето на депонентите, банките очекуваат дека 88,1% од договорните парични одливи во следните 12 месеци за обврски врз основа на депозити нема да се остварат од страна на депонентите. Високиот процент на стабилни депозити се задржа и во услови кога сè уште постојат ризици и

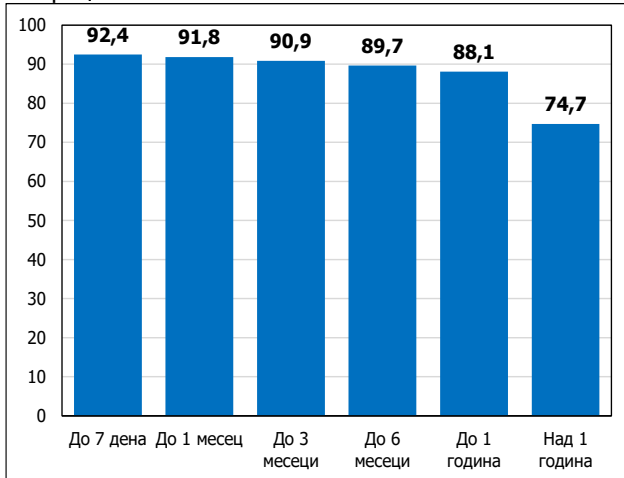
³² Неоптоварените средства се средствата со кои банките располагаат и коишто може да ги искористат како обезбедување за добивање дополнителни извори на средства, како што се средствата со кои банките може да тргуваат или средствата коишто централната банка ги прифаќа како инструменти за обезбедување при спроведувањето на монетарните операции (неоптоварените средства ги вклучуваат и паричните средства, средствата на сметка кај Централната банка, пласманите во сопственички инструменти коишто ги исполнуваат критериумите да бидат дел од високоликвидната актива на банките). Според новата регулатива, неоптоварените средства не се вклучуваат при утврдувањето на нето паричните одливи (поточно како паричен прилив) доколку се опфатени во висококвалитетната ликвидна актива.

Графикон бр. 32

Очекувана стабилност на депозитите, според преостанатиот период до достасување, со состојба на 30.6.2021 година во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

неизвесност од пандемијата предизвикана од ковид-19.

3.4. Стрес-симулации за ликвидносни шокови

На 30.6.2021 година, резултатите од спроведените стрес-симулации за ликвидносни шокови покажуваат дека банкарскиот систем се одликува со стабилна ликвидносна позиција, односно располага со доволно ликвидни средства за да им одговори соодветно на поединечните симулирани парични одливи. Отпорноста на македонскиот банкарски систем на ликвидносни шокови се потврдува преку резултатите од сите поединечни симулации на ликвидносни шокови, а речиси целосно искористување (98,3% на 30.6.2021 година) на ликвидните средства би настанало само при значително екстремната симулација на ликвидносен шок, којшто опфаќа комбинирани одливи³³ на средства од банките врз повеќе основи. Притоа, подобрувањето на резултатите кај оваа симулација во целост се должи на измените во опфатот на влезните податоци во симулацијата, согласно со регулаторните измени, односно примената на новата методологија за управување со ликвидносниот ризик³⁴. Со оглед на екстремноста на претпоставката, за потребите на оваа симулација, вообичаениот опфат на ликвидните средства се проширува и со други

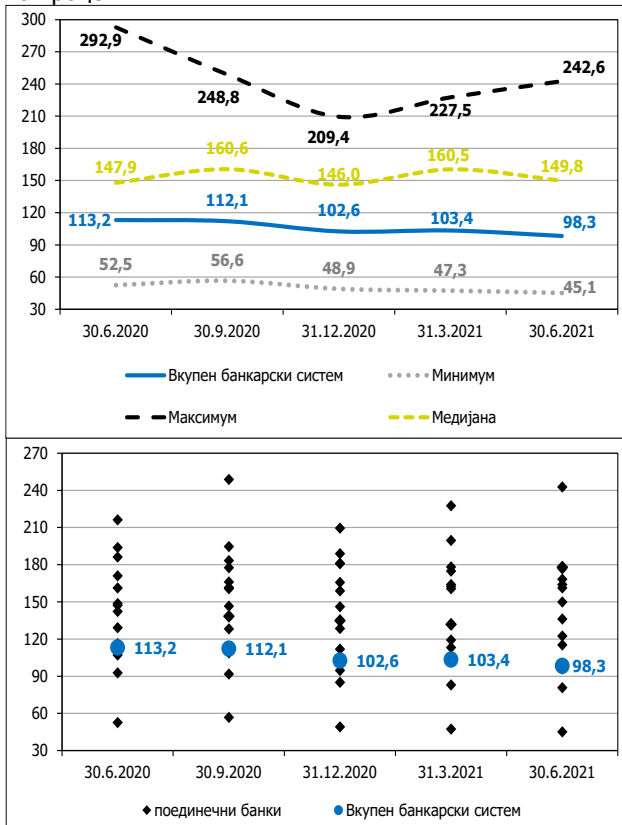
³³ При симулацијата се претпоставува одлив на: депозитите на десетте најголеми депоненти, 20% од депозитите на домаќинствата, обврските кон матичните субјекти (обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти се исклучени од симулацијата бидејќи, согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната исплата е регулирана), 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките, коишто се веќе опфатени со една од претходните симулации) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористени лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања. Од симулациите за ликвидносни шокови е исклучена „Развојната банка на Северна Македонија“ АД Скопје.

³⁴ Со новата регулатива, следењето на концентрацијата на изворите на средства се врши согласно со податоците за најголемите 10 депоненти, додека според претходната регулатива, беа расположиви податоци за најголемите 20 депоненти.

Графикон бр. 33

Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови), вкупен банкарски систем (горе) и по поединечна банка (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

финансиски инструменти³⁵ во сопственост на банките, за кои се цени дека банките брзо и лесно ќе ги наплатат или ќе ги претворат во парични средства. Во таков случај, при комбинација на претпоставените шокови, за покривање на ликвидносните одливи би биле потребни 86,6% од ликвидните средства коишто се на располагање, според проширената дефиниција), со што банкарскиот систем и натаму би располагал со одреден износ ликвидни средства.

При примена на поединечните симулации на ликвидносни шокови, високото ниво на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки овозможува намирување на сите претпоставени, поединечни, екстремни ликвидносни одливи. Најголемо намалување на ликвидните средства се случува при одлив на депозитите на десетте најголеми депоненти³⁶, но значењето на оваа симулација за одделните банки е различно, со оглед на разликите во степенот на концентрацијата на депозитите. Спротивно на тоа, кај симулацијата на остварувањето на репутацискиот ризик и губењето на довербата на населението во банките, претставена преку одлив на 20% од депозитите на домаќинствата, има значително поголема сличност во резултатите за одделните банки, со што се потврдува важноста на депозитите за финансирањето на активностите на банките. При претпоставеното

³⁵ Покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти: средствата во резервниот гарантен фонд кај КИБС, долгорочните депозити во странски банки, инструментите на пазарот на пари издадени од странски недржавни издавачи, кредитите со договорна преостаната рочност до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради симулираниот одлив на девизните депозити на домаќинствата.

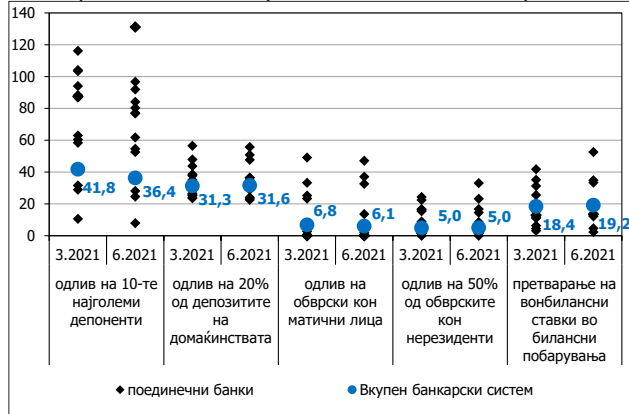
³⁶ Во претпоставениот поединечен ликвидносен шок којшто опфаќа целосен одлив на депозитите на 10-те најголеми депоненти, согласно со измените во регулативата за управување со ликвидносниот ризик, влезните податоци во симулацијата се однесуваат на депозитите на 10-те најголеми депоненти, наместо досегашниот опфат на 20-те најголеми депоненти.

Графикон бр. 34

Придонес на одделните шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок, по банка

како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

претворање на определени вонбилансни обврски на банките во билансни побарувања³⁷, банките би потрошиле нешто помалку од 20% од своите ликвидни средства, што иако е помалку во споредба со симулациите за одлив на депозити³⁸, сепак и ова претпоставено намалување на ликвидните средства може да се смета за значајно. Малото учество на обврските кон нерезидентите, како и кон матичните лица во структурата на вкупните извори на финансирање на банките предизвикува скромно влијание на шоките поврзани со нив, врз вкупниот резултат од оваа симулација.

³⁷ Се претпоставува одлив на средства како резултат на претворање на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања.

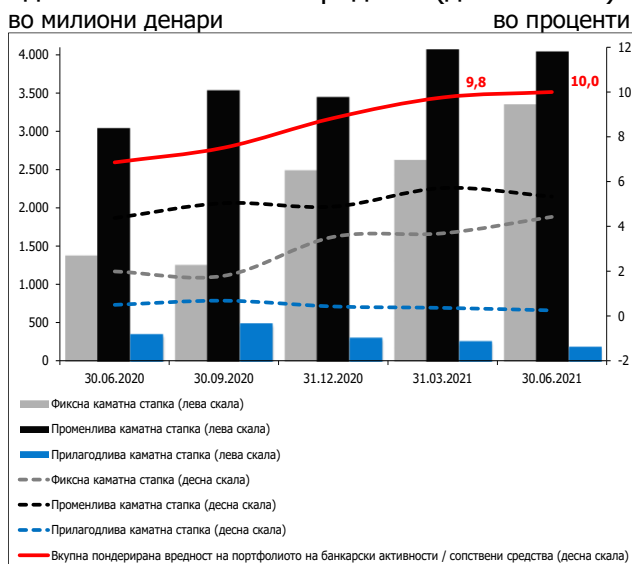
³⁸ При симулацијата за одлив на депозитите од 10-те најголеми депоненти, ликвидните средства на банкарскиот систем се намалуваат за 36,4%, додека при претпоставен одлив на 20% од депозитите на домаќинства, ликвидните средства се намалуваат за 31,6%.

4. Ризик од промена на каматните стапки

Во вториот квартал од 2021 година, изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се зголеми во однос на 31.3.2021 година, поради проширувањето на позитивниот јаз кај позициите со фиксна каматна стапка. Вкупниот (непондериран) јаз е позитивен, што на агрегирана основа го изложува банкарскиот систем на ризикот од намалување на каматните стапки. Од друга страна, и покрај тоа што заедничкото учество на кредитите со прилагодливи и променливи каматни стапки во вкупните кредити се намалува, сепак и натаму е значително и ги изложува банките на индиректен кредитен ризик од изложеноста на нивните клиенти на ризикот од зголемување на каматните стапки.

Графикон бр. 35 Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според типот на каматната стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја означува потенцијалната загуба на економската вредност на ова портфолио, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена.

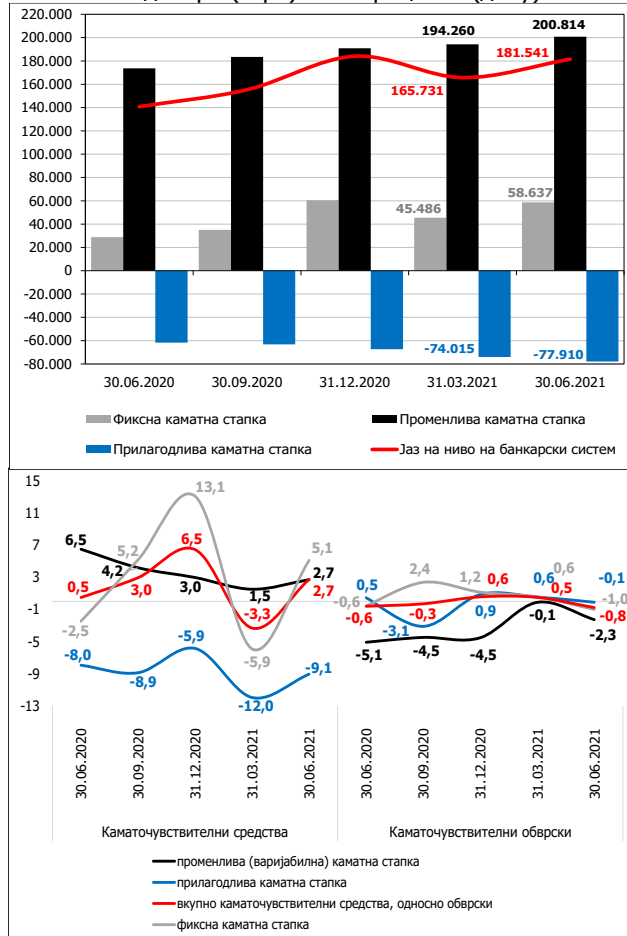
Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности забележа квартално зголемување од 628 милиони денари или за 9%. Ова, и покрај растот на сопствените средства (за 6,4%), услови зголемување на соодносот меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства за 0,2 процентни поени, до нивото од 10%. Воедно, висината на овој сооднос, преку кој се мери изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности, е еднаков со максималната вредност за последните 10 години (10%). По одделна банка, овој сооднос се движи во интервал од 0,5% до 17,4%, и е под нивото од пропишаните 20,0%³⁹. Анализирани според типот на каматната стапка, кварталниот раст на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности произлегува во целост од зголемувањето на пондерираната вредност на портфолиото со фиксна каматна стапка (725 милиони денари или 27,6%), при проширување на јазот со овој тип каматна стапка. Ваквите промени во структурата на јазот со фиксни каматни стапки произлегуваат најмногу од зголемувањето на пласманите во државни обврзници и кредити, при истовремено квартално намалување на обврските врз

Графикон бр. 36

Каматочувствителни средства и обврски според тип на каматна стапка, јаз (горе) и квартална промена (долу)

во милиони денари (горе) и во проценти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

основа на кредити со фиксни каматни стапки. Наспроти тоа, пондерираните вредности на портфолиото со прилагодлива каматна стапка и на портфолиото со променлива каматна стапка се намалија (за 69 милиони денари, или за 27% и за 27 милиони денари, или за 0,7%, соодветно)⁴⁰.

Како пондерираниот, така и вкупниот (непондериран) јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски бележи квартален раст (за 9,5% или 15.810 милиони денари). Ова најмногу се должи на проширувањето на позитивниот јаз меѓу позициите со фиксна каматна стапка (најмногу заради растот на пласманите во државни обврзници и кредити, при истовремен пад на обврските врз основа на кредити со овој тип каматна стапка). Растот на пласманите во кредити со променлива каматна стапка наспроти намалувањето на пласманите во кредити со прилагодлива каматна стапка имаа најголемо влијание врз проширувањето на позитивниот јаз меѓу средствата и обврските со променлива каматна стапка, (за 6.554 милиони денари, или за 3,4%) и на негативниот јаз меѓу средствата и обврските со прилагодлива каматна стапка (за 3.895 милиони денари, или за 5,3%).

³⁹ Според регулативата, во случај кога односот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката надмине 20%, банката е должна да предложи мерки за намалување на овој однос, а Народната банка може да ѝ наложи и издвојување соодветен износ на капитал за покривање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

⁴⁰ Намалувањето на пондерираната вредност на овие две портфолија, при истовремено проширување на јазовите со овој тип каматни стапки, произлегува од прераспоредавањето на позициите, од блоковите со подолг кон блоковите со пократок временски период до следната преоцена на каматните стапки.

Графикон бр. 37

Нето пондерирана позиција / сопствени средства*
во проценти

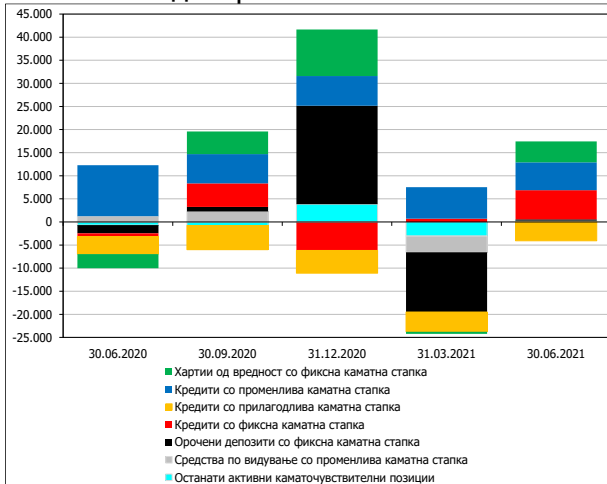
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Податоците за ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се расположливи почнувајќи од 2010 година.

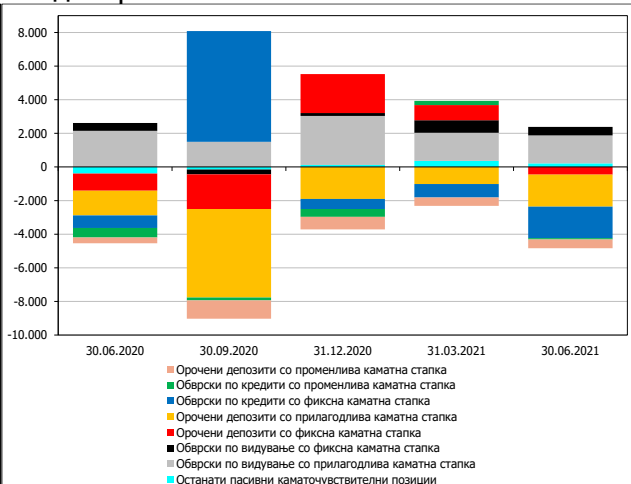
Графикон бр. 38

Квартални промени на каматочувствителните средства (лево) и обврски (десно), според типот на инструментот и типот на каматната стапка

во милиони денари

во денари

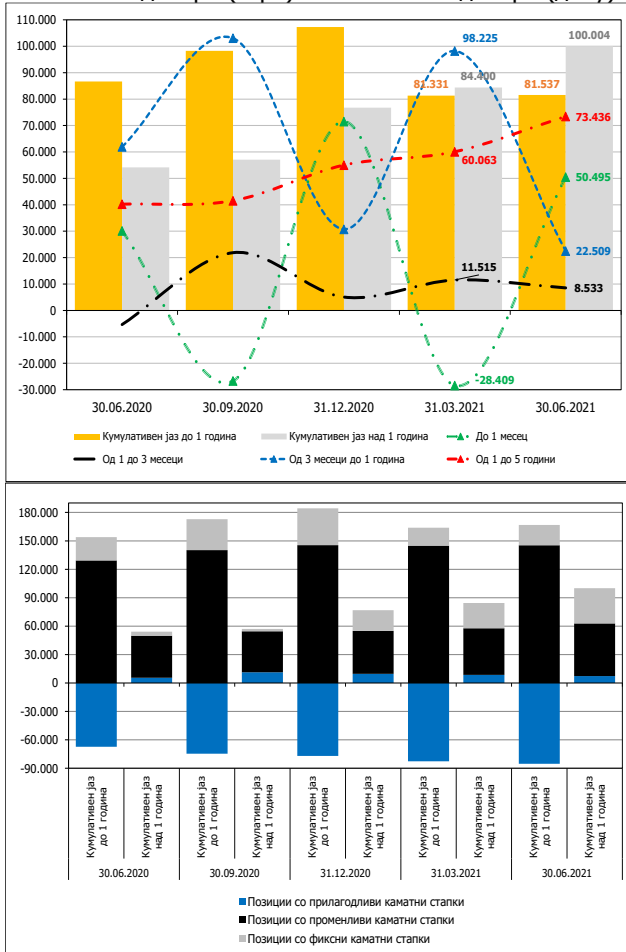

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 39 Јаз меѓу активните и пасивните позиции, според периодот до следната прецена на каматните стапки (лево) и структура на јазот според типот на каматната стапка (десно)

во милиони денари (горе) и во милиони денари (долу)

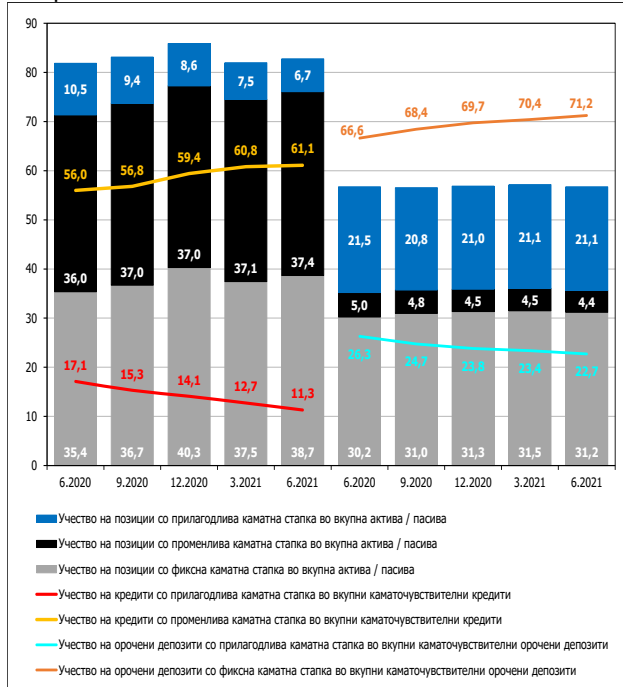

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Анализирано според временскиот период до следната прецена на висината на каматните стапки, проширувањето на вкупниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски целосно се должи на проширувањето на јазот над 1 година, за 15.604 милиони денари, додека јазот до 1 година забележа незначително проширување од 207 милиони денари. Проширувањето на јазот меѓу каматочувствителните активни и пасивни позиции над 1 година е најмногу концентрирано кај блоковите од 4 до 5 години (најмногу заради зголемувањето на пласманите во должнички хартии од вредност со фиксна каматна стапка) и кај блоковите од 1 до 2 години (најмногу заради зголемувањето на пласманите во кредити со променлива каматна стапка). Иако кај јазот меѓу каматочувствителните средства и обврски до 1 година имаме минимално проширување, треба да се спомне дека се забележува разместување на јазот, од блоковите од 3 до 6 месеци, кон блоковите до 1 месец (најмногу условено од движењата на пласманите во кредити со променлива каматна стапка).

Графикон бр. 40 Структура на активата и пасивата, според типот на каматна стапка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Индиректната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки којашто произлегува од присуството на кредити со прилагодливи и променливи каматни стапки и понатаму е значителна, иако заедничкото учество на овие кредити во вкупните кредити бележи извесно намалување. На 30.6.2021 година, збирното учество на овие кредити во вкупните кредити изнесува 72,4% (што е помалку за 1,2 п.п. во споредба со 31.3.2021 година), при што 61,1% од вкупните кредити имаат променлива каматна стапка, додека 11,3% се со прилагодлива каматна стапка, што ги изложува банките на индиректен кредитен ризик од изложеноста на нивните клиенти на ризикот од зголемување на каматните стапки. Трендот на намалување на учеството на позициите со прилагодлива каматна стапка во каматочувствителните средства продолжи и во вториот квартал од 2021 година, додека, на страната на обврските, овој тренд главно стагнира. Повеќе детали околу структурата на каматочувствителните позиции на банките се дадени во анексите кон овој извештај.

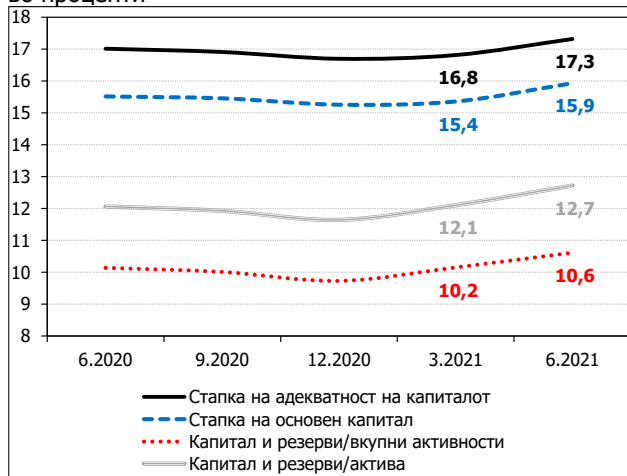

5. Ризик од несолвентност

На крајот на вториот квартал од 2021 година, показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем забележаа подобрување. Стапката на адекватност на капиталот се зголеми за 0,5 процентни поени на квартална основа, достигнувајќи ниво од 17,3%. Ваквиот раст произлегува од поизразеното зголемување на сопствените средства, во споредба со зголемувањето на активностите на банкарскиот систем. Повеќе од половината од новостекнатите сопствени средства беа акумулирани како „слободен“ капитал, над потребното ниво за покривање на ризиците, заштитните слоеви на капиталот и капиталните додатоци, при што неговото учество во сопствените средства достигна ниво од 11,3%. Безмалку половината (42,5%) од сопствените средства на банкарскиот систем им припаѓаат на капиталните додатоци утврдени согласно со супервизорската оценка и на заштитните слоеви на капиталот коишто се особено значајни во услови на кризни епизоди, кога може да се искористат за справување со предизвици од различна природа и интензитет. Спроведеното стрес-тестирање покажува задоволителна отпорност на банкарскиот систем на симулираните шокови.

5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Графикон бр. 41
Показатели за солвентноста
во проценти

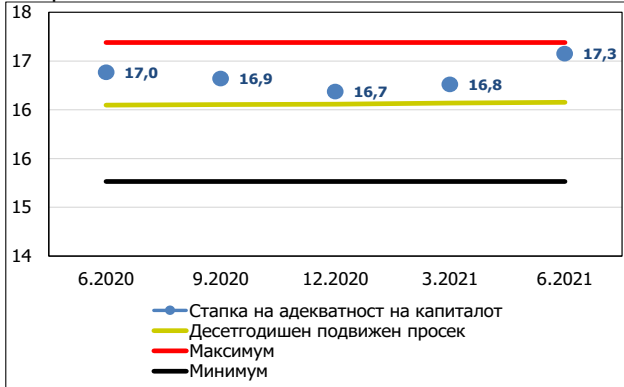
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот на вториот квартал од 2021 година, сите показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем забележаа подобрување. Ова се должи на двојно повисокиот релативен раст на сопствените средства на банките, во однос на растот на активата пондерирана според ризиците. Така, сопствените средства, основниот капитал и капиталот и резервите забележаа квартален раст од 6,4%, 7,1% и 6,9%, соодветно, додека зголемувањето на билансната актива, активата пондерирана според ризиците и вкупните (билансни и вонбилансни) активности на банките беше поумерено и изнесуваше 1,8%, 3,3% и 2,3%, соодветно. Нагорната промена на капиталот и резервите во вториот квартал од 2021 година во најголема мера е резултат на реинвестирањето на добивките од 2020 година и докапитализацијата кај една голема и една средна банка. Имено, во согласност со препораките на

Графикон бр. 42

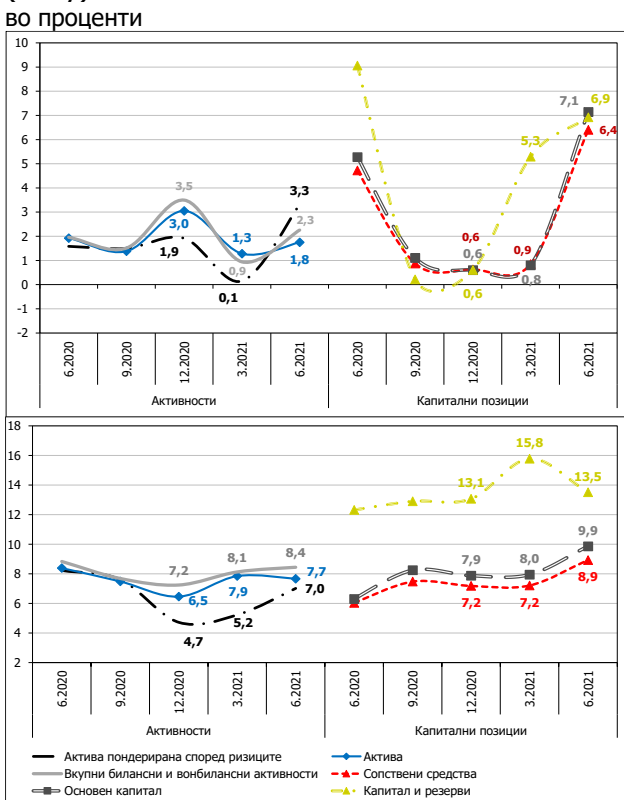
Движење на стапката на адекватноста на капиталот на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 43

Промена на компонентите на показателите за солвентноста, квартална (горе) и годишна (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Меѓународниот монетарен фонд и Европската централна банка, а со цел да се делува превентивно за натамошно зголемување на отпорноста на банкарскиот систем и одржување на стабилноста, во услови на неизвесност и продолжени ефекти од кризата од пандемијата на ковид-19, во февруари 2021 година, Советот на Народната банка донесе мерка за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда на акционерите на банките. Меѓутоа, врз основа на подобрените околности во глобалното и во домашното окружување, заедно со поволните нивоа на показателите за банкарскиот систем за првата половина од годината и резултатите од стрес-тестирањето⁴¹, во август 2021 година, Советот на Народната банка ја укина Одлуката за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда. Со тоа, до крајот на 2021 година, кај дел од банките може да се очекува одложена распределба и исплата на дивидендата.

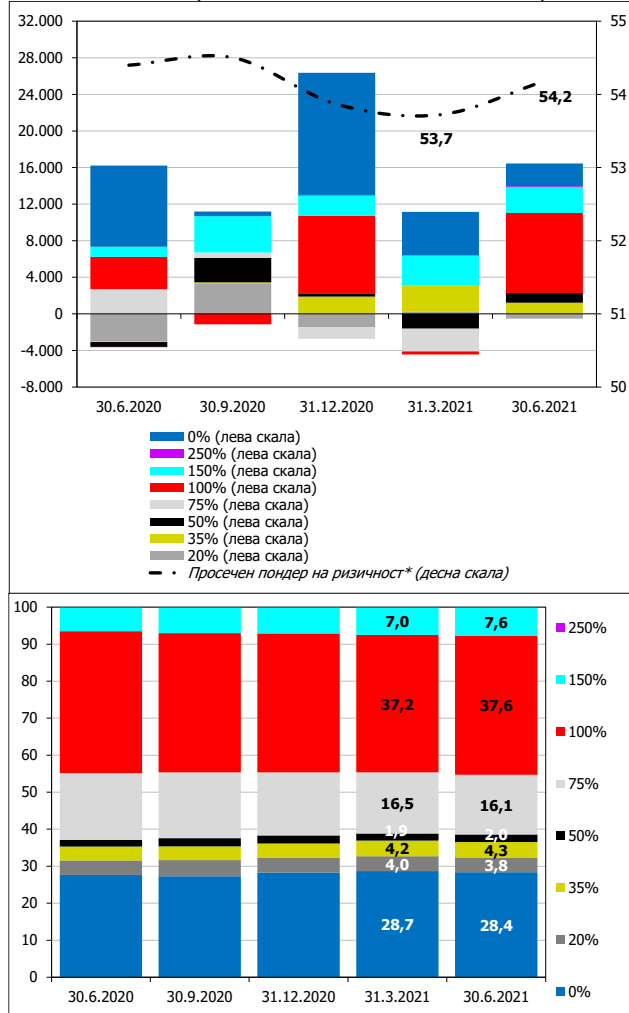
На 30.6.2021 година, стапката на адекватност на капиталот на ниво на банкарскиот систем изнесува 17,3% и е повисока за 0,5 процентни поени во однос на 31.3.2021, односно за 0,8 процентни поени во однос на пресметаниот десетгодишен просек од оваа стапка (којшто изнесува 16,5%). Притоа, стапката на адекватност на капиталот се приближи до својата максимална вредност. Анализирано по поединечна банка, стапката на адекватност на капиталот на крајот на првото полугодие од 2021 година е повисока од регулаторно пропишаната минимална стапка (од 8%). Раст во висина од 0,5 и 0,6 процентни поени, бележат и стапката на основниот капитал и стапката на редовниот основен капитал, соодветно, што придонесе на крајот од првото

⁴¹ Повеќе детали за овој стрес-тест се објавени во [Извештајот за финансиската стабилност во Република Северна Македонија во 2020 година](#), страница 80.

Графикон бр. 44

Квартални промени (горе) и структура (долу) на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризичност во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

полугодие овие показатели да достигнат ниво од 15,9% (значително над пропишаниот регулаторен минимум, од 6% и 4,5%, соодветно). Полугодишната стапка на задолженост (како сооднос меѓу основниот капитал и вкупната билансна и вонбилансна изложеност) изнесува 10,6% (10,5% и 10,8% за првото и второто полугодие од 2020 година, соодветно).

Во услови на неизвесност околу понатамошниот тек на здравствената криза од ковид-19, во вториот квартал од 2021 година, банките обезбедија забрзан кредитен раст, што ја зголеми и вкупната актива пондерирани според ризиците, за 3,3% или за 14.026 милиони денари. Најголемиот дел (или 85%) од ваквиот раст отпаѓа на зголемувањето на активата пондерирани според кредитниот ризик⁴² за 11.868 милиони денари, или за 3,1%. Висок раст од речиси една третина (или за 2.177 милиони денари) бележи активата пондерирани според валутниот ризик, што произлегува од зголемувањето на агрегатната девизна позиција (продлабочување на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента)⁴³. Спротивно на ова, скромно намалување во вториот квартал се забележа кај активата пондерирани според оперативниот ризик и активата пондерирани според другите ризици. Ваквите движења во активата пондерирани според кредитниот ризик придонесоа за **зголемување на просечното ниво на ризичност на банкарските активности** (мерено преку

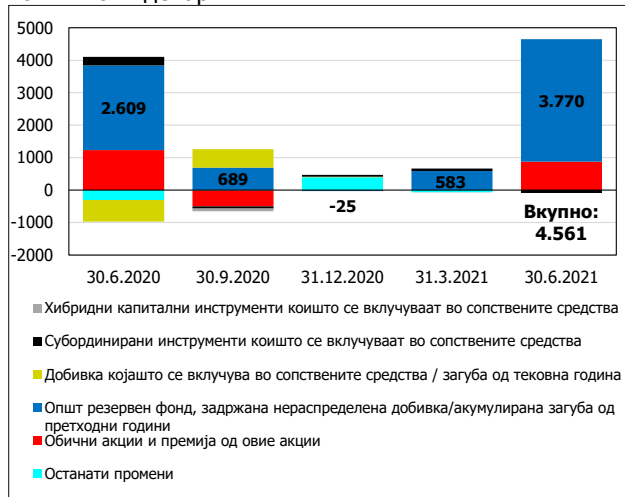
⁴² Притоа, половина од растот на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на кредитен ризик на банкарскиот систем се должи на активностите на банките коишто се вклучуваат со пондер на ризичност од 100%, коишто пораснаа за солидни 8.755 милиони денари (или за 3,3%), најмногу како резултат на зголемувањето на побарувањата нефинансиските друштва. Зголемување (за 2.828 милиони денари) бележат и позициите со пондер на ризичност од 150%, и тоа во најголем дел како резултат на зголемувањето на портфолиото на потрошувачки кредити. Исто така, квартален раст бележат и позициите со пондер на ризичност од 0% (за 2.490 милиони денари), најмногу како резултат на кварталното зголемување вложувањата во државни обврзници. Квартален раст, од 1.213 милиони денари, бележат и позициите со пондер на ризичност од 35%, како резултат на зголемувањето на побарувањата покриени со станбени објекти.

⁴³ Повеќе детали во делот за валутниот ризик од овој извештај.

Графикон бр. 45

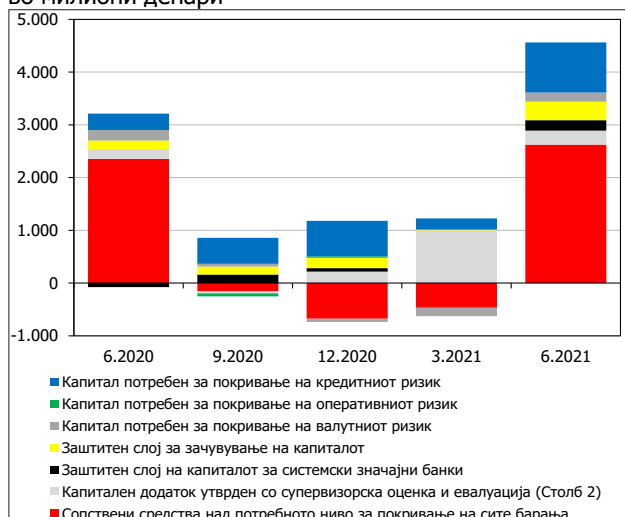
Структура на кварталните промени на сопствените средства во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 46

Квартални промени на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

соодносот меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност) за 0,5 процентни поени, до нивото од 54,2%.

5.2. Квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Задржувањето на добивките и докапитализациите во второто тримесечје од 2021 година придонесе за натамошно зајакнување на најквалитетниот слој од сопствените средства на банкарскиот систем (редовниот основен капитал), којшто претставува 91,6% од вкупните сопствени средства на банките (90,9% на 31 март 2021 година). На додатниот основен капитал отпаѓаат само 0,4%⁴⁴ од сопствените средства на банкарскиот систем, а дополнителниот капитал сочинува 8% (во првиот квартал 8,7%). Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства по групи банки се прикажани во анексите кон овој извештај.

Во услови на умерен раст на активностите на банкарскиот систем, поголемиот дел од кварталното зголемување на сопствените средства беше акумулиран како „слободен“ капитал над потребното ниво за покривање на одделните ризици и за одржување на заштитните слоеви на капиталот⁴⁵ и капиталните додатоци според супервизорска оцена. Така, сопствените средства над потребното ниво за покривање на сите овие барања забележаа позначително квартално зголемување (за 2.626 милиони денари, или за 44%) и на 30.6.2020 година учествуваат со 11,3% во вкупните

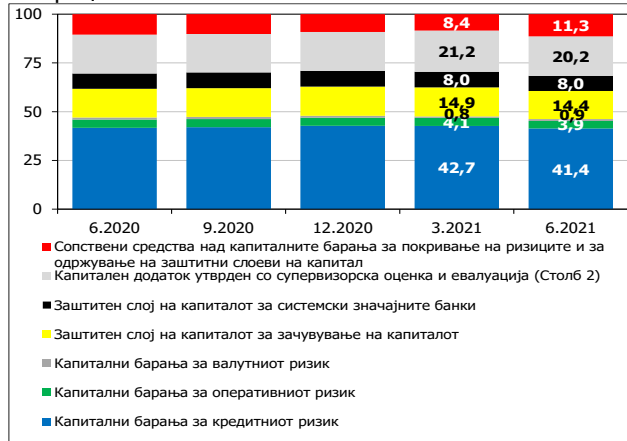
⁴⁴ Само една банка од групата средни банки има издадено инструменти на додатниот основен капитал.

⁴⁵ Од четирите заштитни слоеви на капиталот предвидени со Законот за банките, засега сите банки имаат обврска да го исполнуваат заштитниот слој за зачувување на капиталот, додека седумте банки идентификувани како системски значајни банки, имаат обврска да исполнуваат и соодветна стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајни банки.

Графикон бр. 47

Структура на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот во проценти

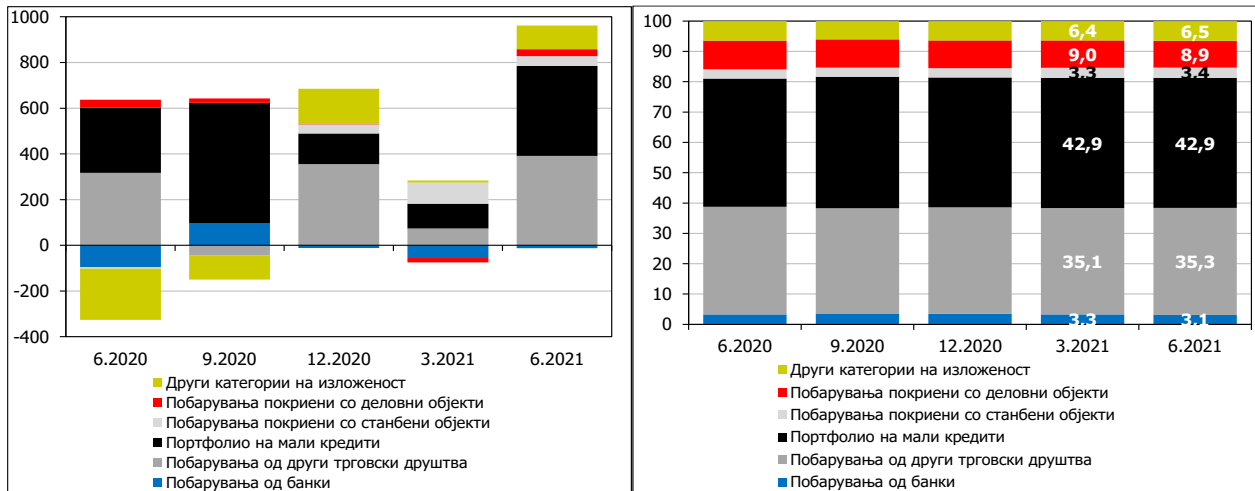

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

сопствени средства на банкарскиот систем. Исто така, останатите капитални барања, капиталниот додаток утврден со супервизорска оценка и заштитниот слој на капиталот за системски значајните банки⁴⁶, се зголемија⁴⁷. Растот на активностите доведе до повисок износ на регулаторниот капитал за покривање на одделните ризици (кредитниот, валутниот и оперативниот ризик за 1.123 милиони денари, или за 3,3%. Сепак, позначителното зголемување на сопствените средства од кварталното зголемување на капиталот потребен за покривање на ризиците услови намалување на учество на капиталот потребен за покривање на ризиците во вкупните сопствени средства, од 47,6% на 31.3.2021 година, на 46,2% на 30.6.2021 година.

Графикон бр. 48

Квартални промени (лево) и структура (десно) на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност во милиони денари (лево) и во проценти (десно)

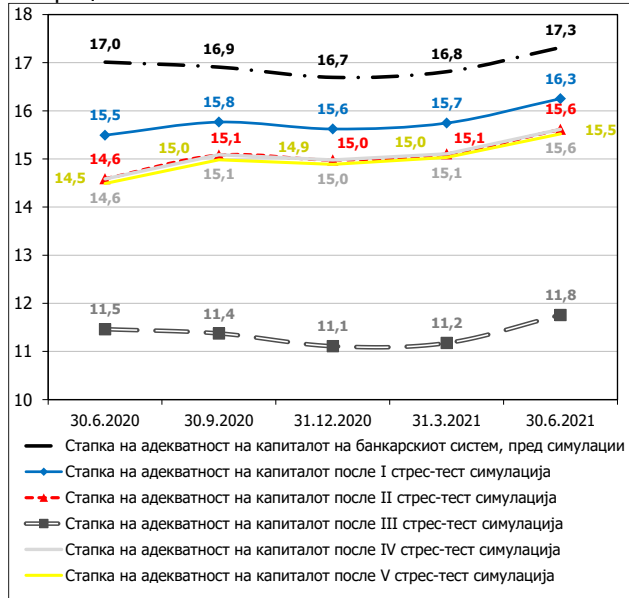
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁴⁶ Според податоците заклучно со 31 декември 2020 година, како системски значајни банки се идентификувани седум банки (како и според претходната пресметка), коишто треба да ја исполнат утврдената стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајна банка, најдоцна до 31 март 2022 година. Повеќе на следнава врска: https://www.nbrm.mk/content/Regulativa/Lista_identifikuvani_sistemski_znacajni_banki_2020.pdf.

⁴⁷ Растот изнесуваше 266 милиони денари, или 1,8% и 196 милиони денари, или 3,4%, соодветно.

Графикон бр. 49
Резултати од стрес-тест симулациите
во проценти

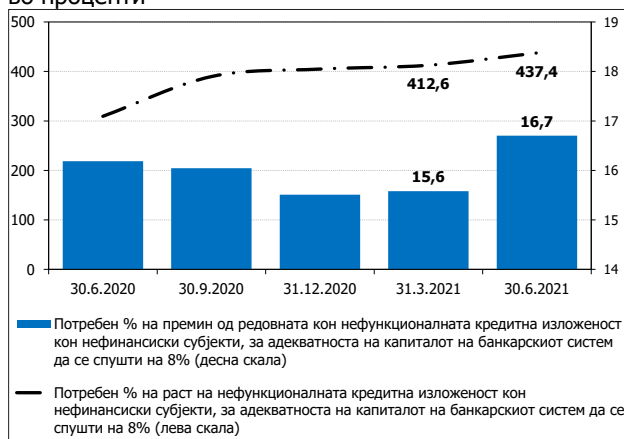

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките⁴⁸.

5.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Банкарскиот систем покажува задоволително ниво на отпорност на спроведените редовни симулирани шокови, коишто претпоставуваат екстремно остварување на кредитниот ризик (изолирано, или во комбинација со остварување на валутниот и/или ризикот од промена на каматните стапки). Резултатите од спроведеното редовно стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки на симулирани шокови се подобри во споредба со 31.3.2021 година. Имено, во сите симулации, спроведени заклучно со 30.6.2021 година, стапката на адекватност на капиталот е на повисоко ниво од 31.3.2021, што главно се должи на повисоката стапка на адекватност на капиталот. Адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%, при ниту една од симулациите.

Графикон бр. 50
Потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8%
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик се најзначајни за солвентноста на банкарскиот систем. Резултатите од т.н. обратен стрес-тест (англ. reverse stress test) покажуваат дека е потребен раст на нефункционалната кредитна изложеност од 437,4%, односно премин на 16,7% од редовната кон нефункционалната кредитна изложеност, за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти до нивото од 8%. Ова се прилично екстремни и помалку веројатни симулации, особено на краток рок, имајќи предвид дека во вториот квартал од 2021 година, нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти бележи квартален раст од 3,6%. Од друга страна, во вториот квартал од 2021 година, само 0,5% од редовната кредитна изложеност кон нефинансискиот сектор доби

нефункционален статус. Стабилната солвентност на банкарскиот сектор овозможува соодветна отпорност и подготвеност на банките за справување со ризиците, што е особено значајно во услови на зголемена неизвесност поради пандемијата и изгледите за нејзиното завршување.

---

⁴⁸ Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

I: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 50%;

II: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%;

III: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти;

IV: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

V: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.

III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

1. Активности на банките

Забрзаната имунизација, во вториот квартал од 2021 година, проследена со стабилизирање на епидемиолошката состојба и олабавување на рестриктивните мерки имаа поволно влијание врз домашната економска активност. Во такви услови, билансот на состојба на банкарскиот систем забележа забрзан квартален раст.

На страната на изворите на средства, продолжи растот на депозитите, што беше поддржано и од средствата исплатени на компаниите и на домаќинствата од страна на државата, заради подобрување на нивната ликвидност и подобро справување со последиците од здравствената криза. Од секторски аспект, растот на депозитите во поголем дел е резултат на зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при раст и на депозитите на домаќинствата. Променетите валутни склоности на депонентите во екот на пандемијата се задржаа и во второто тримесечје од 2021 година, отсликано преку повисокиот апсолутен и процентуален раст на девизните, во споредба со денарските депозити. Од аспект на рочноста, депозитите по видување придонесоа во целост за растот на вкупните депозити, при квартален пад на орочените депозити. Повисокото ниво на капиталот и резервите, заради реинвестирањето на добивките од 2020 година и докапитализациите кај две банки, исто така значително придонесе за кварталниот раст на изворите на средства.

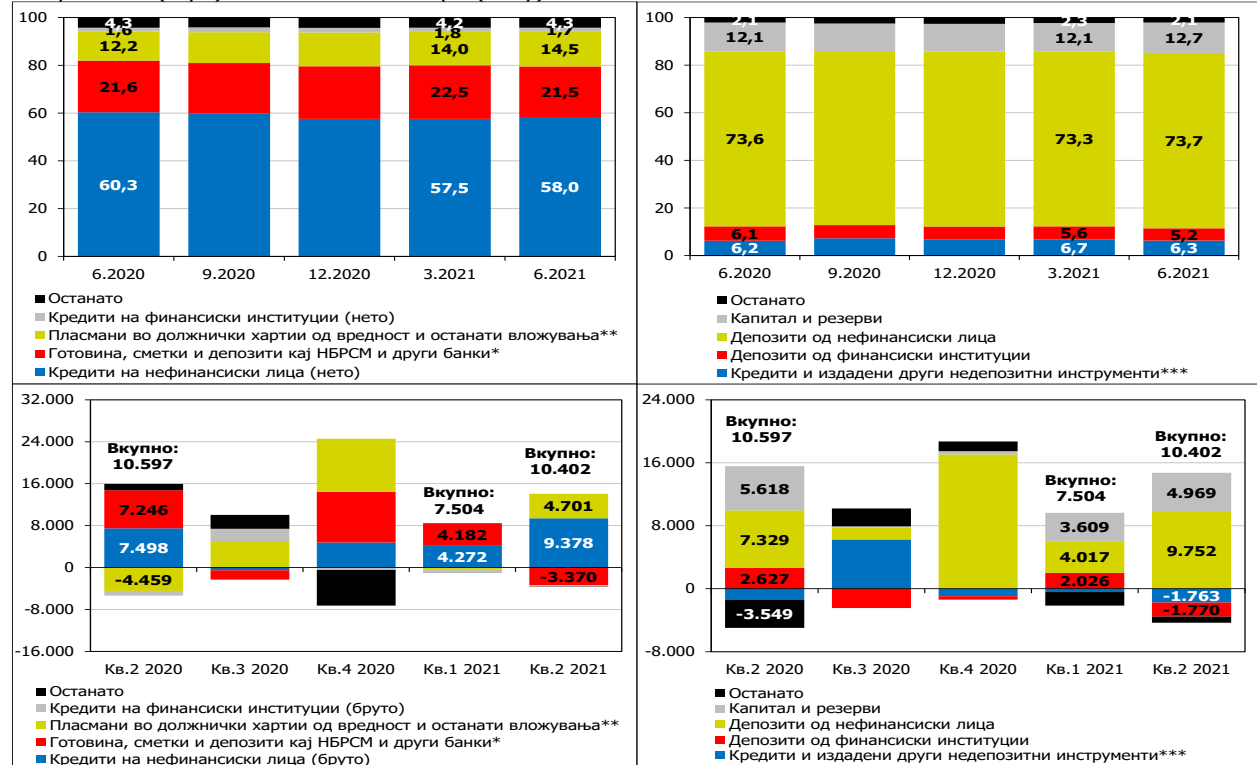
Во вториот квартал од 2021 година, банките обезбедија забрзан кредитен раст, што е вообичаено за овој период на годината. Поголемиот дел од кварталниот раст на кредитите беше насочен кон населението, и тоа претежно во денари или во денари со девизна клаузула, иако и кредитирањето на претпријатијата забележа солидно зголемување. Покрај кредитната активност со нефинансискиот сектор, во вториот квартал од 2021 година, позначителен раст забележаа и пласманите во државни обврзници.

Натамошната динамика на вакцинацијата во наредниот период, како и опасноста од нов бран на пандемијата предизвикан од новите соеви на корона-вирусот во голема мера ќе влијаат врз динамиката на закрепнување на економската активност и последователно, врз активностите на банкарскиот систем.

Графикон бр. 51

Структура на активата (горе лево) и на пасивата (горе десно) и структура на кварталните промени на активата (долу лево) и на пасива (долу десно) на банкарскиот систем во проценти (горе) и во милиони денари (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

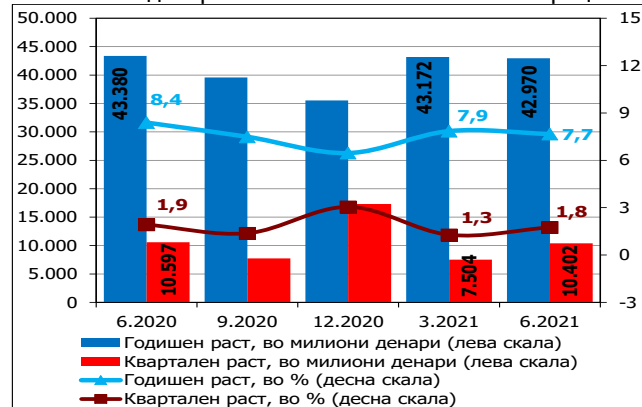
Забелешка: * Во готовина, сметки и депозити кај НБРСМ и други банки вклучени се и средствата во резервниот гарантен фонд на КИБС, како и задолжителната резерва во девизи; **Останатите вложувања вклучуваат пласмани во сопственички инструменти и вложувања во подружници, придружени друштва и заеднички вложувања; ***Издадените други недепозитни инструменти опфаќаат издадени субординирани и хибридни капитални инструменти.

Графикон бр. 52

Активата на банкарскиот систем

во милиони денари

во проценти

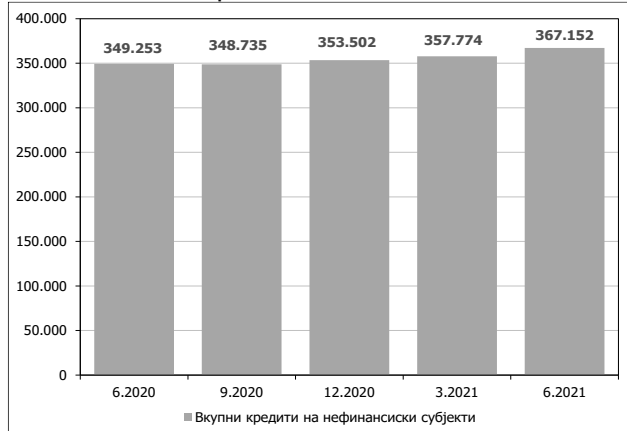

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Во вториот квартал од 2021 година, билансот на состојба на банкарскиот систем забележа побрз раст (којшто изнесуваше 10.402 милиона денари или 1,8%), во споредба со претходниот квартал (7.504 милиони денари или за 1,3%). Во активата, најголем квартален раст бележат кредитите на нефинансиски лица и пласманите во државни обврзници, додека на страната на пасивата, зголемувањето на депозитите од нефинансиските лица и на капиталот и резервите во целост придонесоа за растот на изворите на средства.

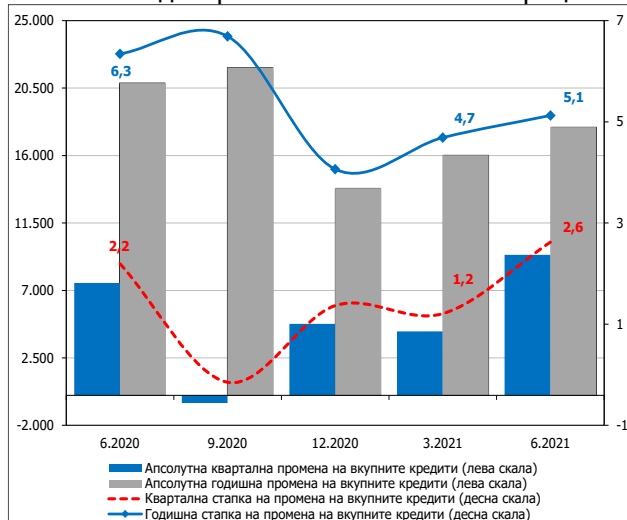

Графикон бр. 53
Износ на кредитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 54
Раст на кредитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.1. Кредити на нефинансиските субјекти⁴⁹

Во вториот квартал од 2021 година, кредитирањето на нефинансискиот сектор се зголеми за 9.378 милиона денари, или за 2,6%, што е забрзување во однос на претходниот квартал (1,2%). Забрзување има во двата сегмента од кредитното портфолио, при зголемена побарувачка за кредити. Притоа, речиси сите банки⁵⁰ остварија зголемена кредитна активност во однос на претходниот квартал, а само четири од поголемите банки придонесоа со околу 75% во вкупниот квартален раст на кредитите на нефинансиските субјекти.

Обемот на нови кредити во вториот квартал од 2021 година бележи зголемување. Така, износот на новоодобрените кредити во вториот квартал од 2021 година бележи раст⁵¹ од 17,7%, во однос на претходниот квартал, со речиси идентично зголемување на новоодобрените кредити на домаќинствата (од 16,5%) и претпријатијата (15,9%).

Кварталниот раст на кредитната активност во поголем дел произлезе од кредитирањето на домаќинствата, но значителен придонес имаат и кредитите на нефинансиските друштва.

Кредитната поддршка на претпријатијата се засили во вториот квартал од 2021 година, при раст на кредитите на овој сектор за 3.986 милиони денари, или за 2,3% (растот во првиот

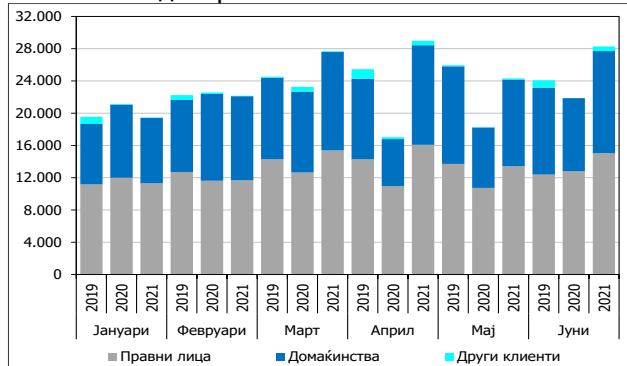
⁴⁹ Кредитите на нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата, самостојните вршители на дејност и физичките лица.

⁵⁰ Не е земена предвид „РБСМ“ АД Скопје поради нејзините специфични активности, во кои речиси и да не е застапено директното кредитирање на претпријатијата.

⁵¹ Во однос на истиот квартал од претходната година (кога кредитната поддршка беше послаба под влијание на кризата), износот на новоодобрените кредити бележи раст од 42,6%, при раст од 59,9% и 29,0% во сегментот на домаќинствата и претпријатијата, соодветно.

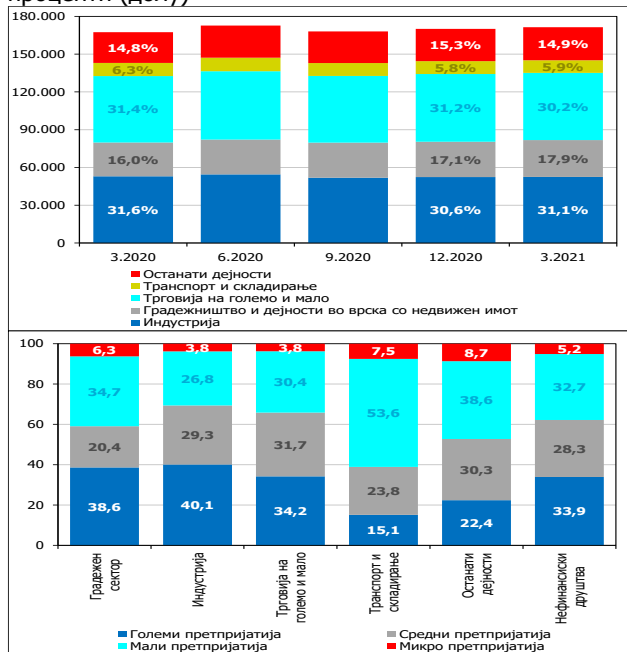

Графикон бр. 55 Новоодобрени кредити по одделни сектори во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 56 Структура на кредитите на нефинансиските друштва, по одделни дејности (горе) и според големината на друштвото (долу) во милиони денари и во проценти во ознаки (горе) и во проценти (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка и Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

квартал од 2021 година изнесува 1.334 милиони денари или 0,8%). Спротивно на тоа, годишниот раст на корпоративните кредити (без ефектот од нето-отписите) е послаб (1,7%) во однос на претходниот квартал, при што веќе четири квартални датуми е под 10-годишниот подвижен просек од годишните стапки на раст на овие кредити (5,2%).

Во структурата на кредитите на нефинансиските друштва, според економската активност на клиентите, преовладуваат кредитите одобрени на клиенти од трговската дејност и индустријата. Анализирани според големината на нефинансиските друштва⁵², на 30.6.2021 година, најголемиот дел од одобрените корпоративни кредити се однесуваат на големите и на малите претпријатија, коишто зафаќаат по околу една третина од вкупните корпоративни кредити. Слично е учеството и на средните претпријатија (28,3%).

Посилниот кредитен раст кај нефинансиските друштва е проследен и со зголемување на вкупната побарувачка на корпоративни кредити⁵³. Истовремено, во вториот квартал од 2021 година, банките укажуваат на послабо нето-заострување на кредитните услови⁵⁴, во споредба со претходниот квартал. За третиот квартал од 2021 година, банките очекуваат мало нето-заострување на кредитните услови за одобрување корпоративни кредити, при натамошно нето-зголемување на кредитната побарувачка од страна на претпријатијата.

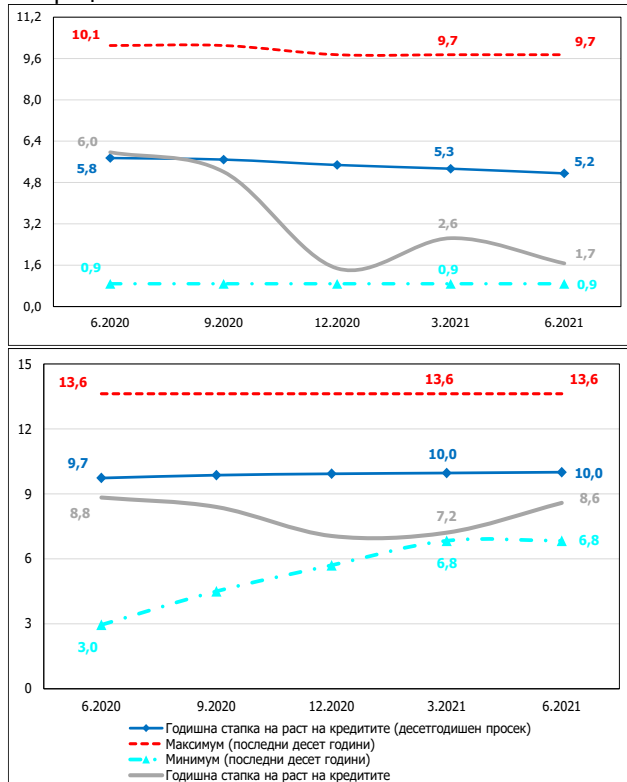
⁵² Критериумите за класификација на субјектите според големината (на големи, средни, мали и микро) се дадени во член 470 од Законот за трговски друштва.

⁵³ Извор: Анкета за кредитната активност на банките во вториот квартал од 2021 година.

⁵⁴ Од аспект на поединечните услови за кредитирање на претпријатијата, банките укажуваат на нето-олеснување кај каматните стапки на кредитите, наспроти нето-заострувањето кај барањата за обезбедување и некаматните приходи. Останатите кредитни услови (големината и достасувањето на заемите) се оценети главно како непроменети кредитни услови од страна на банките.

Графикон бр. 57 Десетгодишен подвижен просек на годишните стапки на раст на кредитите на нефинансиските друштва (горе) и кредитите на домаќинствата (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Забелешка: Исклучен е ефектот од сите задолжителни отписи извршени во периодот 1.1.2016 – 30.6.2021 година. Почнувајќи од декември 2019 година податокот содржи и наплатени задолжително отпишани кредити.

Во вториот квартал од 2021 година, кварталната стапка на раст на кредитите на домаќинствата забрза, искачувајќи се до нивото од 2,9%, или 5.378 милиони денари (растот во првиот квартал од 2021 година изнесуваше 1,6% или 2.968 милиони денари). Годишната стапка на раст на кредитите на домаќинствата (без ефектот од нето-отписите) исто така забрза и изнесува 8,6% (7,2% на 31.3.2021 година), при што се оддалечи од минималната вредност на годишниот раст на кредитите на домаќинствата остварена во последните 10 години (6,8%), но сè уште е под нивото на нејзиниот 10-годишен подвижен просек (10,0%).

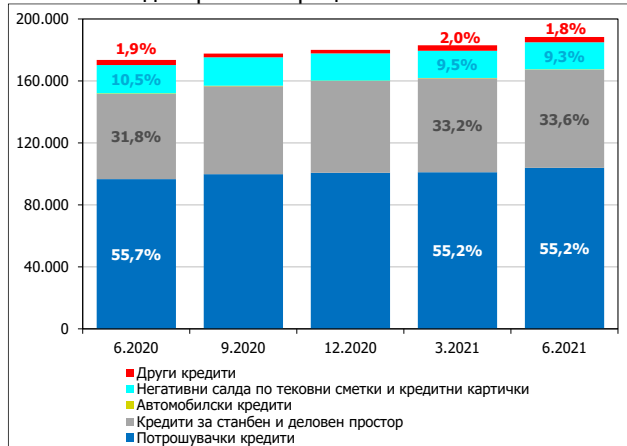
Забрзувањето на кредитниот раст на домаќинствата е најмногу резултат на зголемената побарувачка на кредити, при истовремено олеснети кредитни услови. Имено, во вториот квартал од 2021 година, банките укажуваат на помало нето-олеснување на кредитните услови кај кредитите на домаќинствата⁵⁵ коешто е забележано кај сите типови кредити. На страната на побарувачката, банките укажуваат на нето-зголемување на побарувачката на вкупните кредити на домаќинствата, во најголем дел како резултат на зголемениот интерес за станбените кредити. Во следниот квартал, банките очекуваат нето-заострување на кредитните услови, при натамошно нето-зголемување на побарувачката на кредити од страна на домаќинствата.

⁵⁵ Гледано од аспект на поединечните кредитни услови, се забележува нето-олеснување кај каматната стапка на кредитите на домаќинствата, на провизиите кај станбените кредити и некаматните приходи кај потрошувачките кредити. Кредитниот услов „обврска за обезбедување“ бележи нето-заострување кај станбените кредити, наспроти нето-олеснувањето кај потрошувачките кредити. Кај кредитниот услов „достасување на заемите“ во рамките на потрошувачките кредити е забележано нето-заострување.

Графикон бр. 58
Структура на кредитите на физичките лица, по производи

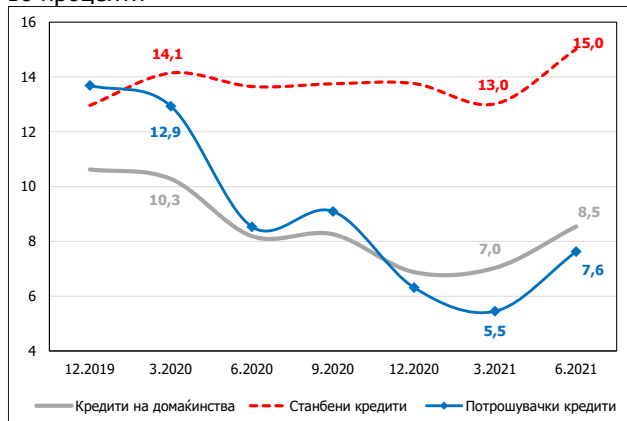
во милиони денари и во проценти во ознаки

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кредитите на домаќинствата и натаму имаат повисоко учество во структурата на вкупните кредити, коешто на 30.6.2021 година изнесува 51,6%. Според кредитните производи, 64,4% од кредитите на физичките лица се наменети за финансирање на потрошувачката (потрошувачки кредити, дозволени пречекорувања на трансакциски сметки и кредитни картички). Меѓу одделните кредитни производи, кај станбеното кредитирање, трендот на раст се одржува на слично ниво како во периодот пред кризата⁵⁶, додека кај потрошувачките кредити годишниот раст е далеку помал, во споредба со периодот пред пандемијата. Умерено се зголеми искористеноста на дозволеното пречекорување на трансакциските сметки⁵⁷ од страна на физичките лица.

Графикон бр. 59
Годишен раст на кредитите на домаќинствата, по производи
во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

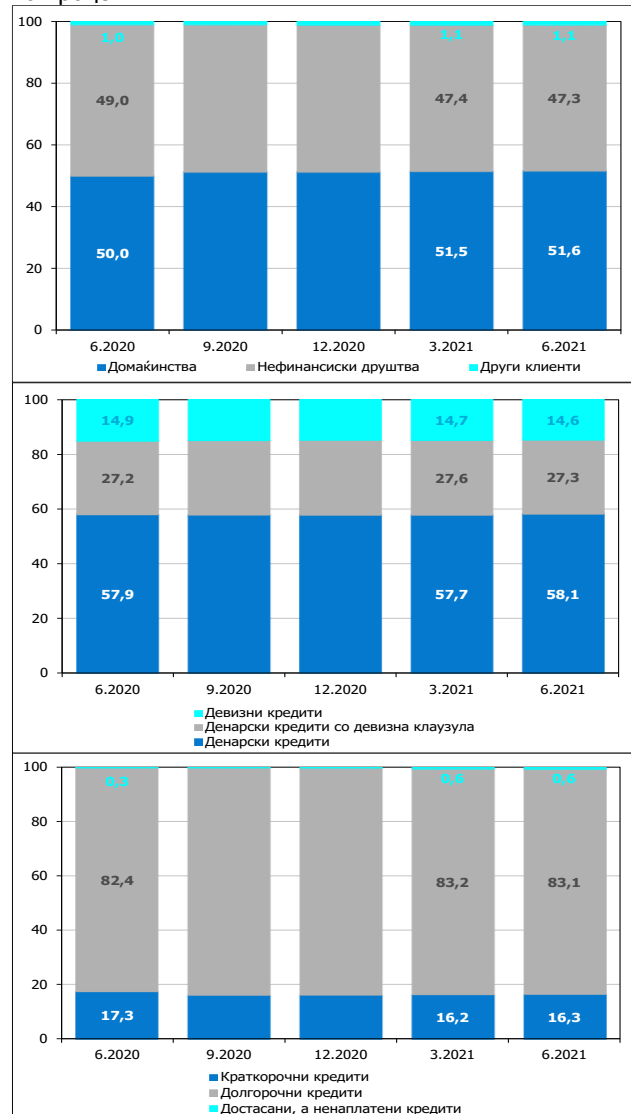
⁵⁶ На 30.6.2021 година, годишниот раст на станбените кредити изнесуваше 15,0%, што е релативно слично ниво со годишниот раст остварен пред кризата, односно заклучно со 31.3.2020 година, кога изнесуваше 14,1%. Притоа, годишната стапка на раст на станбените кредити во просек се одржува на нивото од околу 14,5% во последните седум години. Наспроти тоа, на 30.6.2021 година, годишниот раст на потрошувачките кредити изнесуваше 7,6%, што е значително пониско ниво во споредба со годишниот раст, од 12,9%, забележан на 31.3.2020 година. Анализирани на квартална основа, станбените кредити се зголемија за 4,3%, додека потрошувачките кредити забележаа раст од 2,9%.

⁵⁷ На 30.6.2021 година, годишниот раст на кредитите врз основа на дозволени пречекорувања на трансакциските сметки изнесува 5,9% (истовремено, вонбилансната изложеност врз основа на овој производ се намали за 3,8%). На квартална основа, овие кредити бележат раст од 0,6%.

Графикон бр. 60

Структура на вкупните кредити, според секторот (горе) и валутата (средина) и структура на редовните кредити според рочноста (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2021 година, денарските кредити⁵⁸ имаа најголем придонес (72,0%) во растот на вкупните кредити на нефинансиските субјекти, додека придонесот на денарските кредити со девизна клаузула⁵⁹ и девизните кредити⁶⁰ е видно помал (17,7% и 10,3%, соодветно). Валутната структура на вкупните кредити остана речиси иста во однос на претходниот квартал, при што најголемо структурно учество и понатаму имаат денарските кредити (58,1%).

Зголемувањето на рочноста на кредитното портфолио продолжи и во вториот квартал од 2021 година, преку натамошен раст на долгорочното кредитирање (за 2,5%, или за 7.056 милиони денари), коешто на 30.6.2021 година учествува со 83,1% во структурата на вкупните редовни⁶¹ кредити. Растот на долгорочните кредити во најголем дел произлегува од кредитите на домаќинствата. Зголемената кредитна активност на банките делумно произлезе и од растот на краткорочните кредити (за 3,2%, или за 1.796 милиони денари), којшто, пак, речиси во целост произлегува од кредитите на претпријатијата.

⁵⁸ Денарските кредити на квартална основа се зголемија за 6.751 милион денари (или за 3,3%), во поголем дел како резултат на кредитите на претпријатијата (раст од 3.868 милиони денари, или 3,8%) и во помал дел од зголемувањето на кредитите на домаќинствата (раст од 2.659 милиони денари, или 2,6%).

⁵⁹ Денарските кредити со девизна клаузула на квартална основа се зголемија за 1.660 милиони денари, или за 1,7%, што произлегува од кредитите на домаќинствата (раст од 2.548 милиони денари, или 3,6%), наспроти намалувањето на денарските кредити со девизна клаузула на претпријатијата (за 815 милиони денари, 3,0%).

⁶⁰ Девизните кредити на квартална основа растат за 967 милиони денари, или за 1,8%, а во нивни рамки кредитите на претпријатијата се зголемија 934 милиони денари (или 2,3%), додека растот на кредитите на домаќинствата изнесува 171 милион денари (или 1,6%).

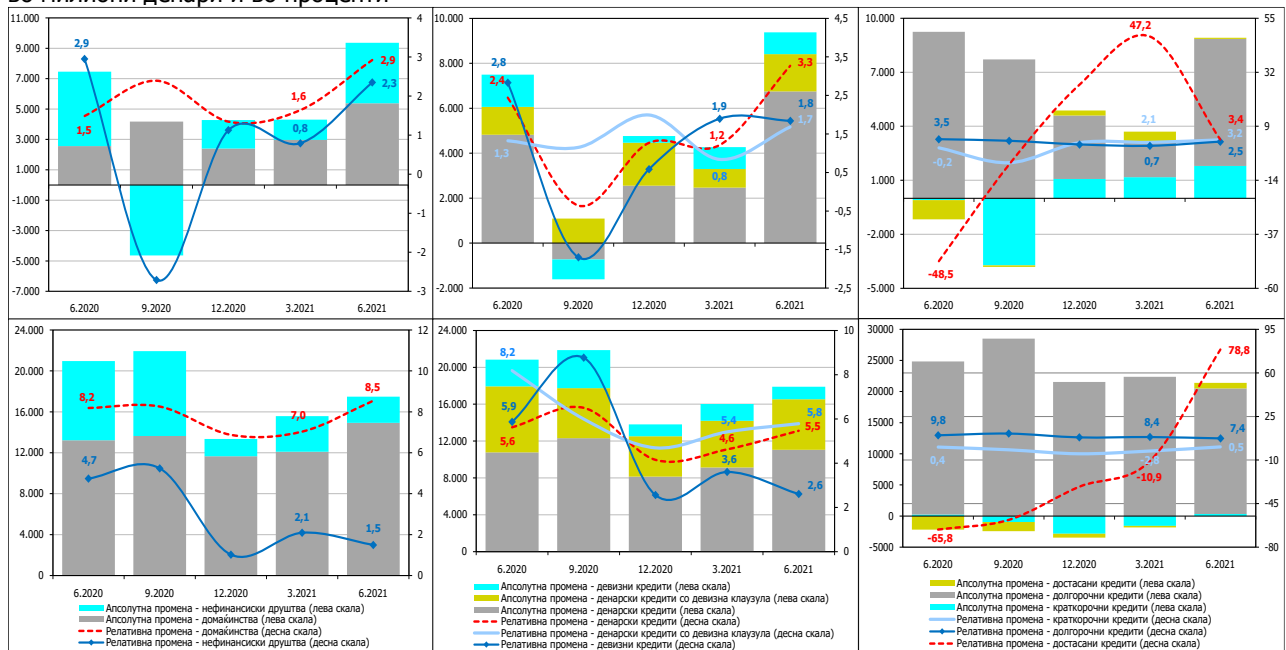
⁶¹ При анализата на рочната структура на кредитите се исклучени нефункционалните кредити.

Графикон бр. 61

Квартален (горе) и годишен (долу) раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

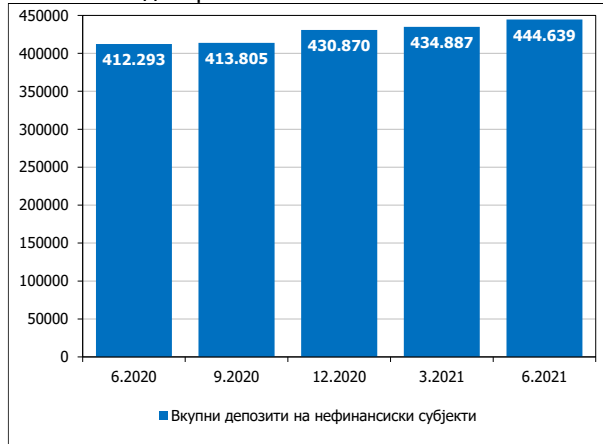

1.2. Депозити на нефинансиските субјекти

Графикон бр. 62 Состојба на депозитите на нефинансиските субјекти

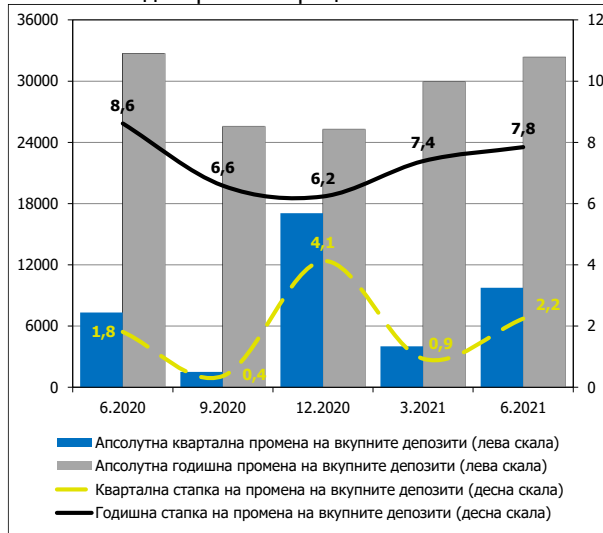
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 63 Промена на депозитите на нефинансиските субјекти

во милиони денари и во проценти

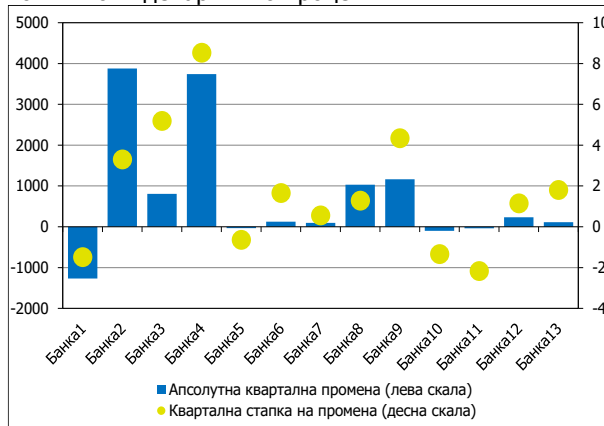
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2021 година, и покрај сè уште високата неизвесност поради пандемијата, депозитите на нефинансиските субјекти и натаму растат, и тоа забрзано како на квартална, така и на годишна основа. На 30.6.2021 година, вкупниот депозитен потенцијал на банките изнесуваше 444.639 милиони денари, што е квартално зголемување за 9.752 милиона денари, или за 2,2% (0,9% на 31.3.2021 година), односно годишно зголемување за 32.346 милиони денари, или за 7,8% (7,4% на 31.3.2021 година). Ваквите движења на депозитите на нефинансиските субјекти ја потврдуваат довербата на јавноста во стабилноста на системот, но тие се одраз и на економските мерки на државата за справување со последиците од здравствената криза, преку кои се обезбедуваат дополнителни средства за компаниите и за домаќинствата за подобрување на нивната ликвидност. Анализирани по поединечна банка, четири банки од групата големи банки речиси во целост го условуваат кварталниот раст на депозитите, а само на две од нив отпаѓаат дури 78% од вкупниот квартален раст.

Домаќинствата, коишто традиционално се најзначајниот депонент во македонскиот банкарски систем (со учество од 66,6% во вкупните депозити), во вториот квартал од 2021 година, ги зголемија своите средства депонирани во банките (за 2.562 милиона денари, или за 0,9%), но забавено, со споредба со претходниот квартал (кога нивниот раст изнесуваше 1,7%). Исто така, малку побавен беше и растот на депозитите на домаќинствата на годишна основа, којшто изнесуваше 12.103 милиони денари, или 4,3% (наспроти 5,1% на 31.3.2021 година).

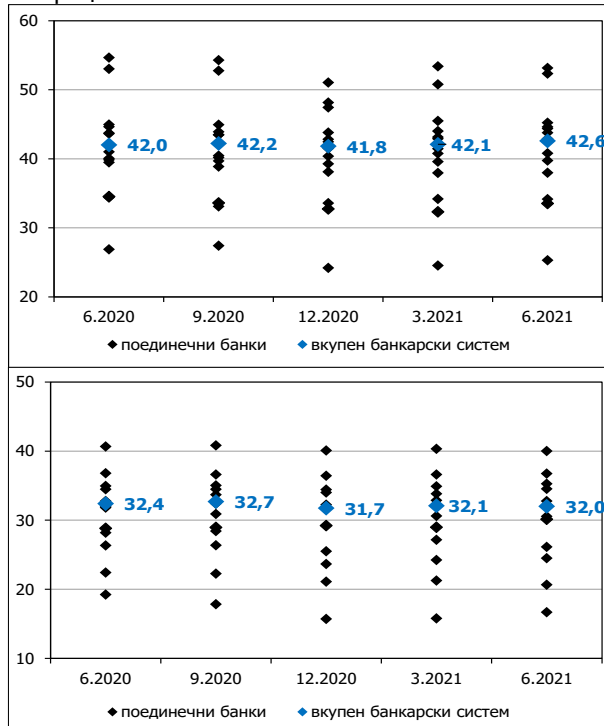

Графикон бр. 64 Раст на депозитите на нефинансиски субјекти, по поединечна банка во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 65 Учество на вкупните девизни депозити (горе) и на девизните депозити на домаќинствата (долу) во вкупните депозити во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По падот на **депозитите на нефинансиските друштва** остварен во првиот квартал од годината (под влијание на делувањето на сезонските фактори), во вториот квартал од 2021 година, депозитите на нефинансиските друштва значително пораснаа (за 6.846 милиони денари, или за 5,4%), со што придонесоа за 70% од вкупниот раст на депозитите на нефинансиските субјекти. Растот на депозитите од нефинансиски друштва забрза и на годишна основа и од 12,9%, на 31.3.2021 година, достигна 16,7%, на 30.6.2021 година.

Продолжената пандемија на ковид-19 се одрази со извесна промена во валутната и рочната склоност на депонентите, видлива преку пад на долгорочните депозити и најголем придонес на девизните депозити во растот на вкупните депозити. Сепак, степенот на евроизираност се одржува на релативно стабилно ниво.

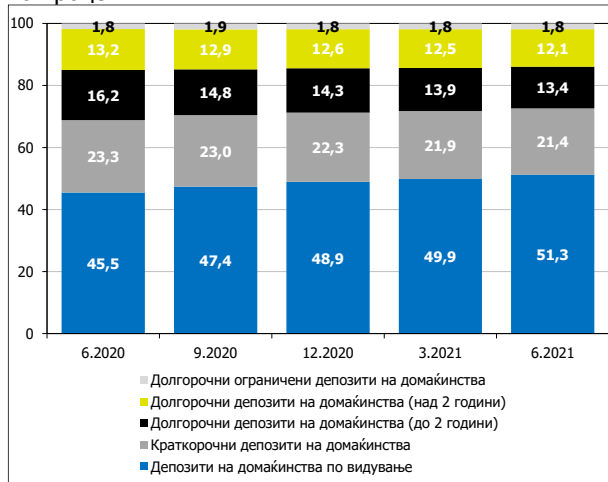
Променетите валутни склоности на депонентите од претходната година се задржаа и во првото полугодие од 2021 година.

Така, од аспект на валутата, најголем придонес во кварталниот раст на депозитната база повторно имаа девизните депозити (64,5%), коишто во вториот квартал од 2021 година се зголемија за 6.294 милиони денари, или 3,4%. Сепак, и денарските депозити забележаа квартално зголемување за 3.388 милиони денари, или за 1,3%, што е забрзување во однос на растот од претходниот квартал (0,5%). Притоа, кварталниот раст на девизните депозити во најголем дел е резултат на растот на депозитите по видување на секторот „домаќинства“, додека зголемувањето на денарските депозити речиси во целост произлезе од растот на депозитите по видување на нефинансиските друштва. Следствено на

ваквите движења, се намали учеството на денарските депозити во вкупната депозитна база, коешто на крајот на вториот квартал од 2021 година изнесува 57,3% (57,8% на 31.3.2021 година), додека уделот на девизните депозити се зголеми до нивото од 42,6% (42,1% на 31.3.2021 година).

Графикон бр. 66 Рочна структура на депозитите на домаќинствата во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од аспект на рочноста, депозитите по видување целосно придонесоа за растот на вкупната депозитна база и во текот на второто тримесечје од 2021 година остварија апсолутно квартално зголемување од 11.474 милиони денари, или 4,4%. Зголемувањето на депозитите по видување речиси подеднакво се должи на растот на денарските депозити на нефинансиските друштва и на девизните депозити на секторот „домаќинства“. Од друга страна, долгорочните⁶² депозити се намалија минимално за 76 милиони денари на квартална основа, или 0,1%, додека кај краткорочните⁶³ депозити се забележа малку поизразено намалување од 1.646 милиони денари, или 2,3%, и кај двата сектора.

Од аспект на рочноста на депозитите од домаќинства, и во вториот квартал од 2021 година има зголемување на структурното учество на депозитите по видување (од 49,9% на 31.3.2021 година, на 51,3% на 30.6.2021 година). Спротивен тренд се забележува кај краткорочните и кај долгорочните депозити, чие учество во рочната структура на депозитите на домаќинствата се намалува (од 21,9% и

⁶² Кварталното намалување на долгорочните депозити во целост произлегува од намалувањето на депозитите на домаќинствата за 1.828 милиони денари, или за 2,2% (и тоа речиси во целост како резултат на денарските депозити), при пораст на депозитите на нефинансиските друштва за 1.566 милиони денари, или за 12% (во целост како резултат на девизните депозити).

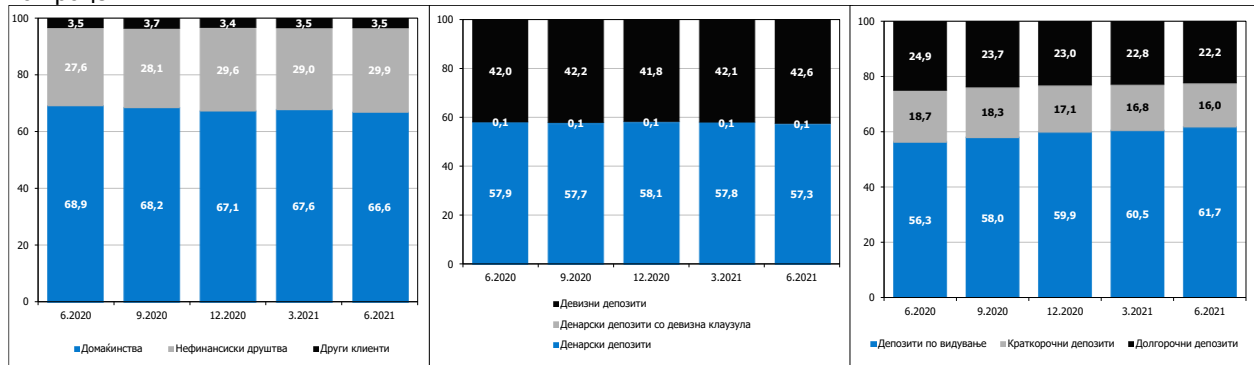
⁶³ Апсолутното квартално намалување на краткорочните депозити речиси подеднакво произлегува од намалувањето на депозитите на домаќинствата за 940 милиони денари, или за 1,5% (каде што придонесот е речиси идентичен и на денарските и на девизните депозити) и на депозитите на нефинансиските друштва за 628 милиони денари, или за 8,7% (каде што придонесот на денарските депозити е најголем и изнесува 69,4%).

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во вториот квартал од 2021 година

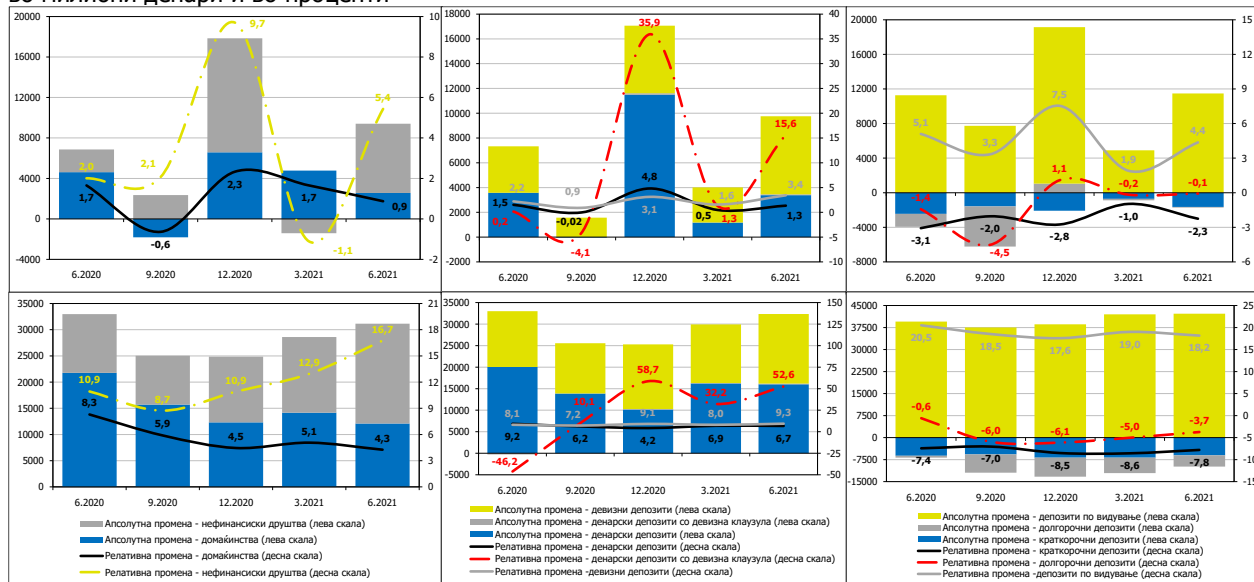
28,2% на 31.3.2021 година, на 21,4% и 27,3% на 30.6.2021 година, соодветно).

Графикон бр. 67 Структура на вкупните депозити, според секторот (лево), валутата (средина) и рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 68 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот (лево), валутата (средина) и рочноста (десно) во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

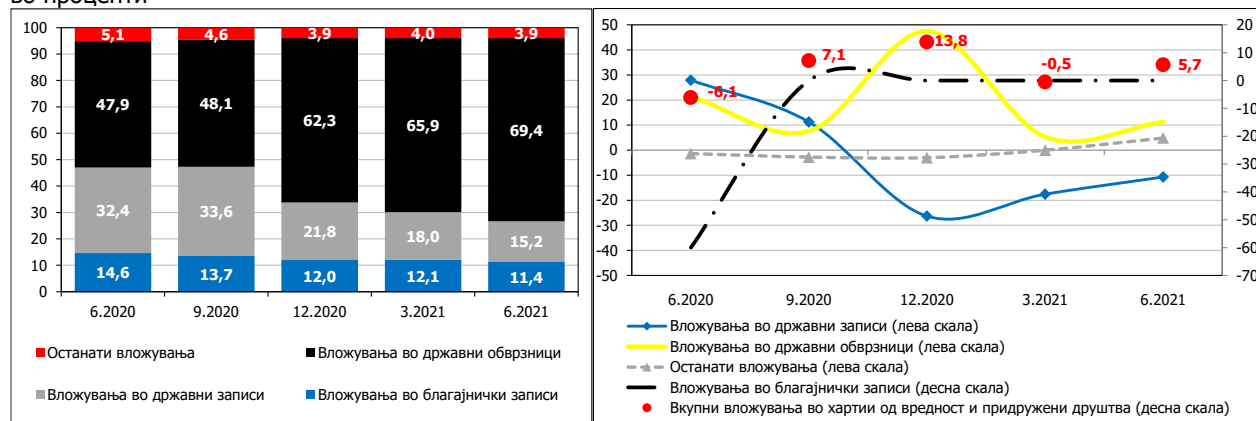

1.3. Останати активности

Пласманите на банките во должнички хартии од вредност и останати вложувања⁶⁴ (според нето сметководствената вредност) забележаа зголемување за 4.701 милион денари (или 5,7%), што придонесе за раст на нивното учество во вкупната актива на банките до нивото од 14,5% на 30.6.2021 година (од 14,0% на 31.3.2020 година). Поизразеното квартално зголемување на вложувањата на банките во државни обврзници (за 6.138 милиона денари, или за 11,2%) во целост го услови зголемувањето на вложувањата на банките во должнички хартии од вредност и останати вложувања.⁶⁵ Ваквите движења придонесоа за квартално зголемување на учеството на вложувањата во државни обврзници во вкупните пласмани во должнички хартии од вредност и останати вложувања на банките, од 65,9%, на 31.3.2021 година, на 69,4%, на 30.6.2021 година, за сметка на намалувањето на учеството на сите останати пласмани во должнички хартии од вредност и останати вложувања.

Графикон бр. 69

Структура (лево) и квартална промена (десно) на пласманите во должнички хартии од вредност и останати вложувања во проценти

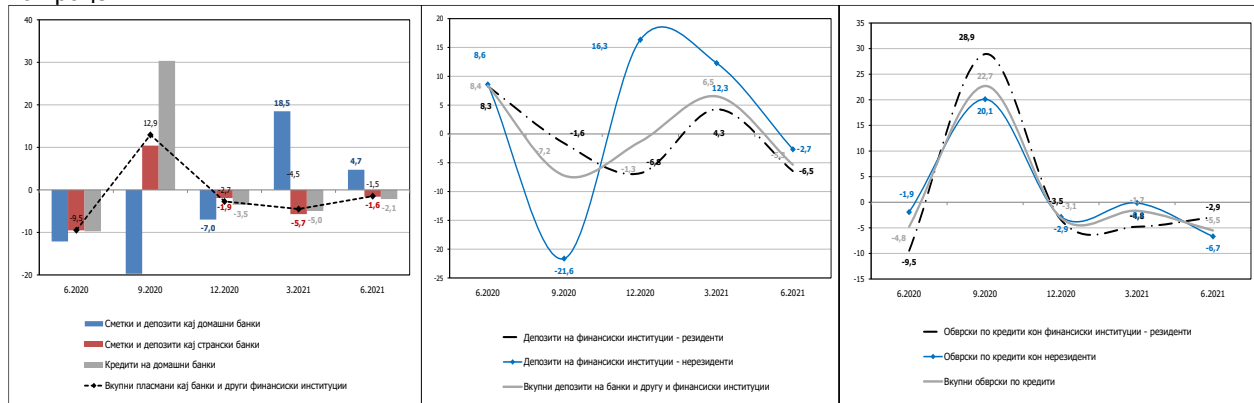
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Пласманите кај банките и другите финансиски институции во вториот квартал од 2021 година забележаа мало намалување за 596 милиони денари, или за 1,5%. Намалувањето во поголем дел произлезе од надолното придвижување на пласманите на сметките и депозитите кај странските банки (за 443 милиони денари, или за 1,6%)⁶⁶, како и намалувањето кај кредитите одобрени на домашните банки (за 214 милиони денари, или за 2,1%)⁶⁷. Од друга страна, пласманите на сметките и депозитите кај домашните банки забележаа мало зголемување (за 74 милиони денари, или за 4,7%)⁶⁸.

Вкупните **обврски на банките врз основа на кредити** на квартална основа се намалија за 1.829 милиони денари, или за 5,5%, што речиси во целост е резултат на намалените обврски врз основа на кредити кон нерезидентните финансиски институции кај одредени банки.

Графикон бр. 70 Квартална промена на побарувањата од финансиски институции (лево), обврските врз основа на кредити (средина) и депозити од финансиските институции (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

И понатаму депозитите од банките и останатите финансиски институции претставуваат незначителен извор на финансирање на банките, со учество од 5,2% во вкупната пасива на крајот на првото полугодие од 2021 година. Кварталната надолна корекција на депозитите од банките и останатите финансиски институции (за 1.770 милиони денари, или 5,3%) речиси целосно произлегува од намалувањето на депозитите на пензиските фондови, што се должи на стратегијата на управување и инвестирање на средствата на едно пензиско друштво (за 1.186 милиони денари), а делумно и на намалувањето на краткорочните депозити на другите финансиски друштва (за 308 милиони денари), како и на краткорочните депозити на нерезидентните финансиски институции (за 261 милион денари, каде што дополнително се забележува и прелевање средства меѓу одредените временски рокови до достасување).

Опсегот и обемот на активности на банкарскиот систем со нерезидентите постојано е многу ограничен, но се забележуваат отстапувања анализирано на ниво на банка. Во вториот квартал од 2021 година, како и во изминатиот период, банките на ниво на систем повеќе должат⁶⁹ отколку што побаруваат од нерезидентите, иако обврските бележат засилено намалување во споредба со побарувањата. Имено, обврските на домашните банки кон нерезидентите забележаа квартално намалување од 1.550 милиони денари, или 3,3%, а нивното учество во вкупната

⁶⁴ Во останатите вложувања се вклучени пласманите во сопственички инструменти и вложувањата во подружници, придружени друштва и заеднички вложувања.

⁶⁵ Вложувањата на банките во благајнички записи се непроменети во однос на првиот квартал од 2021 година, што соодветствува со непроменетата понуда на благајничките записи (на износ од 10 милијарди денари). Наспроти тоа, вложувањата на банките во државни записи бележат квартално намалување, од 1.597, или за 10,7%.

⁶⁶ Поизразениот пад кај орочените депозити во странство во странска валута од три месеци до една година и падот кај средствата на банките на кореспондентните сметки во странските банки делумно се покрива со растот на орочените депозити во странска валута со рочност помала од три месеци.

⁶⁷ Падот на долгорочните кредити на домашните банки произлегува од кредитите на „РБСМ“ АД Скопје пласирани кон домашните банки, врз основа на одобрена кредитна линија од ЕИБ, наменета за финансирање на домашните нефинансиски компании.

⁶⁸ Растот на средствата на сметките и депозитите кај домашните банки речиси во целост произлегува од растот на салдата на тековните сметки во странска валута кај овластени домашни банки на една голема и една мала банка.

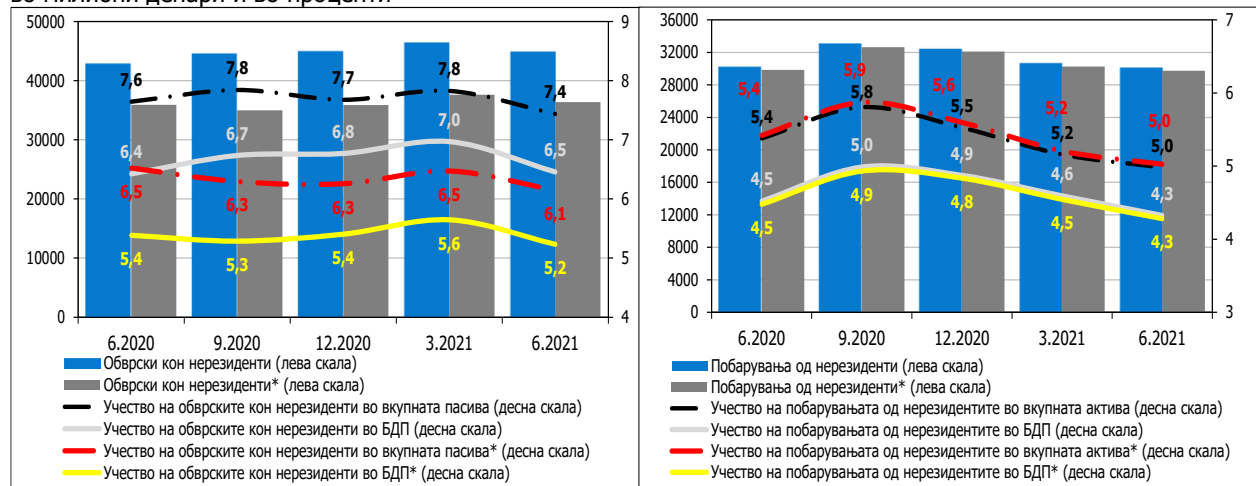
⁶⁹ На 30.6.2021 година, осум од вкупно четиринаесет банки повеќе должат отколку што побаруваат од нерезидентите.

пасива на банкарскиот систем незначително се намали и на 30.6.2021 година изнесува 7,4%⁷⁰ (7,8% на 31.3.2021 година). Ваквото намалување речиси во целост произлегува од намалувањето на обврските врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон нерезидентните финансиски институции кај неколку банки, а делумно е резултат и на намаленото салдо на краткорочните депозити (до еден месец) во странска валута од нерезидентите финансиски институции кај една голема банка. Слично на обврските, побарувањата на банките од нерезидентите забележаа пад на квартално ниво за 534 милиони денари (или 1,7%), најмногу како резултат на намалувањето на средствата на сметките во странски банки и делумно поради намалувањето на пласманите во кредити кај една банка од групата средни банки.

Графикон бр. 71

Обврски (лево) и побарувања (десно) кон/од нерезидентите во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Извор за БДП: Државниот завод за статистика.

* Без учество на „РБСМ“ АД Скопје.

Користењето заеми од матичните субјекти не претставува значаен извор на финансирање на активностите на домашните банки, иако може да се забележат разлики по поединечни банки. Во вториот квартал од 2021 година, обврските на банките кон нивните матични субјекти забележаа намалување за 1.311 милиони денари (или за 6,9%), што во целост е речиси резултат на намалувањето на обврските врз основа на долгорочни кредити кај една банка од групата средни банки и делумно поради големото намалување на краткорочните депозити од финансиските субјекти кај една голема, чијшто пад е балансиран со високо зголемување на овие депозити кај друга голема банка. Со тоа, учеството на обврските на банките кон матичните лица (вклучувајќи ги и субординираните обврски и хибридниите капитални инструменти) во вкупните обврски на домашниот банкарски систем и во обврските кон нерезидентите се намали на 3,4% и 39,3%, соодветно. Побарувањата од матичните лица и во овој квартал зафаќаат само 0,3% од вкупната актива на банкарскиот систем, додека нивното учество во вкупните побарувања од нерезидентите

⁷⁰ Доколку од анализата се исклучи „РБСМ“ АД Скопје, учеството на обврските кон нерезидентите во вкупната пасива изнесува 6,1%.

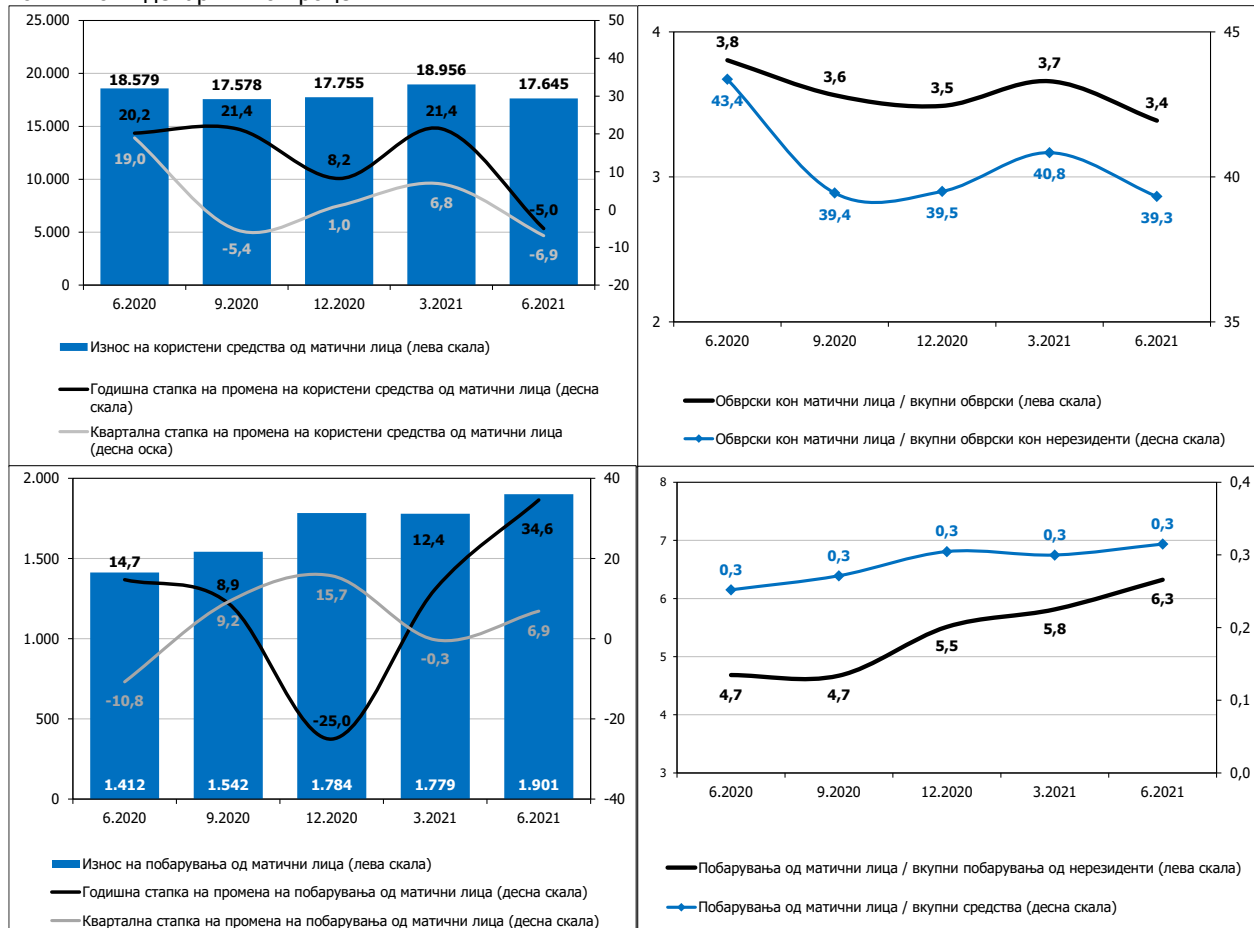

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во вториот квартал од 2021 година

благо порасна и изнесува 6,3%, што претставува зголемување за 0,5%, или за 122 милиона денари во споредба со првиот квартал од 2021 година.

Графикон бр. 72

Обврски (горе) и побарувања (долу) кон/од матичните лица на банките во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2. Профитабилност

Показателите за профитабилноста на банкарскиот систем забележаа подобрување во првото полугодие од 2021 година, што е резултат на остварената повисока добивка, во споредба со истиот период од претходната година. Засилената наплата на отпишаните и на нефункционалните побарувања од страна на поголемите банки, имаше значително поволно влијание врз профитабилноста на банкарскиот систем во ова полугодие. Така, повисокиот финансиски резултат најмногу произлегува од зголемените некаматни приходи, и тоа пред сè, од повисоките приходи од наплатени претходно отпишани побарувања, но и од нето-приходите од провизии и надоместоци. Значителен придонес во растот на добивката имаа и намалените трошоци за исправка на вредноста (главно за финансиските средства), што покрај од намалениот број банки, во споредба со првото полугодие од 2020 година, произлегува и од ослободувањата на овие трошоци, заради повисоката наплата на побарувања. Нето каматниот приход, исто така, се зголеми, но имаше мал придонес во зголемувањето на добивката на банкарскиот систем.

Поради растот на приходите, поголемиот дел од показателите за оперативната ефикасност и профитабилноста на банкарскиот систем забележаа значителен раст. Така показателите за поврат на активата и на капиталот се зголемија за 0,5 и 4,0 процентни поени и достигнаа 1,5% и 12,6%, соодветно.

Во првото полугодие од 2021 година, продолжи трендот на намалување на каматните стапки кај банките, но каматниот распон не забележа значителни промени.

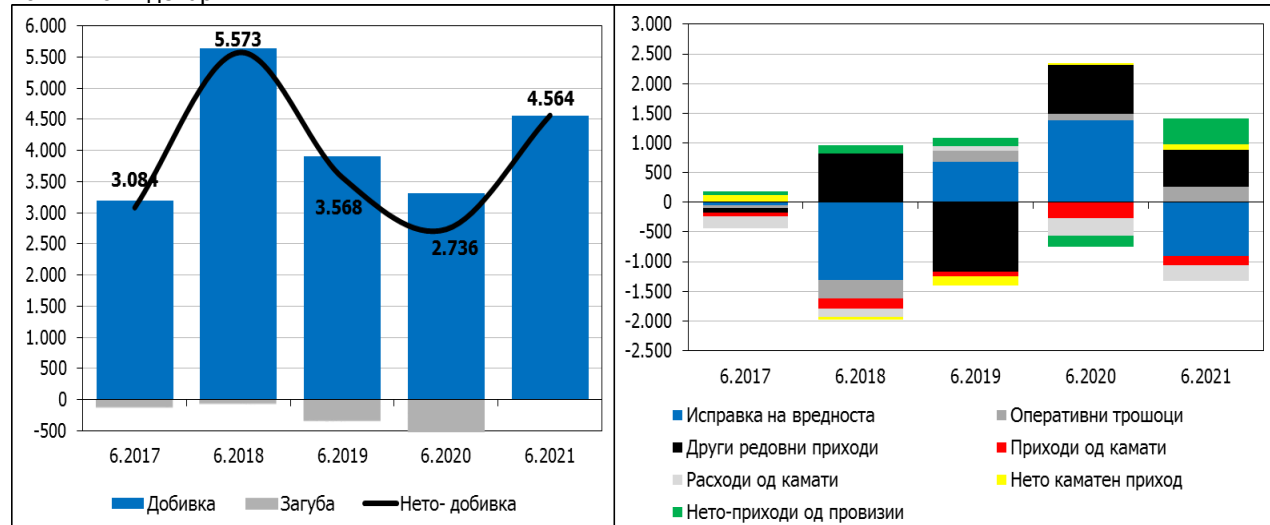
2.1. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

Во првото полугодие од 2021 година, банкарскиот систем оствари добивка од 4.564 милиони денари, којашто е поголема за 1.828 милиони, или за 66,8%, во споредба со истиот период од претходната година. Повисокиот профит произлегува најмногу од поголемиот износ на некаматните приходи на банките (за 1.060 милиони денари, или за 24,6%), што е резултат на зголемените приходи врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања (кај неколку поголеми банки) и на повисоките нето-приходи од провизии и надоместоци. Истовремено, намалените трошоци за исправка на вредноста, од 903 милиони денари, или за 27,6% (главно на финансиските средства), исто така позначително придонесоа за зголемувањето на добивката. Анализирани по банка, сите банки остварија позитивен финансиски резултат од работењето.

Графикон бр. 73 Динамика на прикажаната вкупна добивка на банките (лево) и годишна промена на главните приходи и расходи (десно)

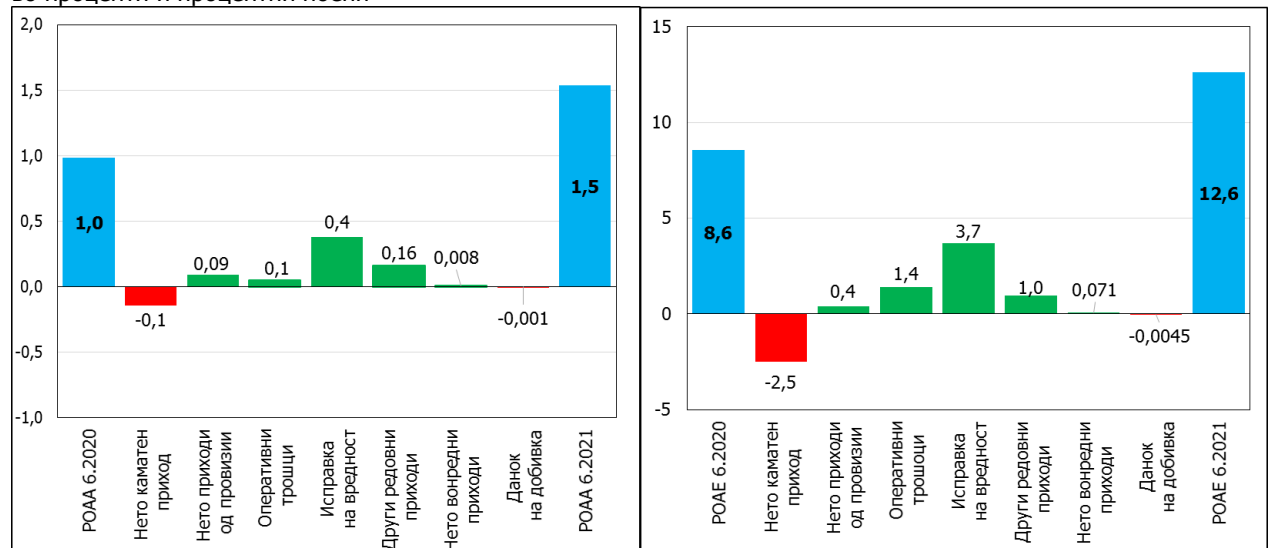
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 74 Расчленување на стапките на поврат на просечната актива (лево) и на просечниот капитал и резерви (десно)

во проценти и процентни поени

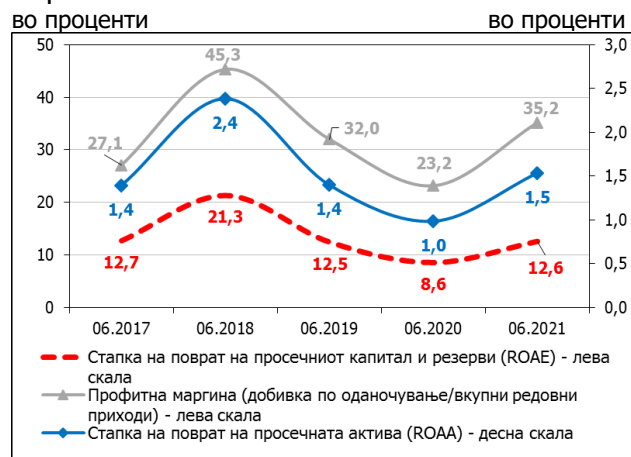
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: На графиконот се претставени промените во одделните компоненти на профитабилноста изразени како учество во просечната актива, односно просечниот капитал и резерви. Зелените и црвените столпчиња означуваат позитивен и негативен придонес кон растот на ROAA / ROAE, соодветно, во процентни поени. ROAA и ROAE се изразени во проценти.

Графикон бр. 75

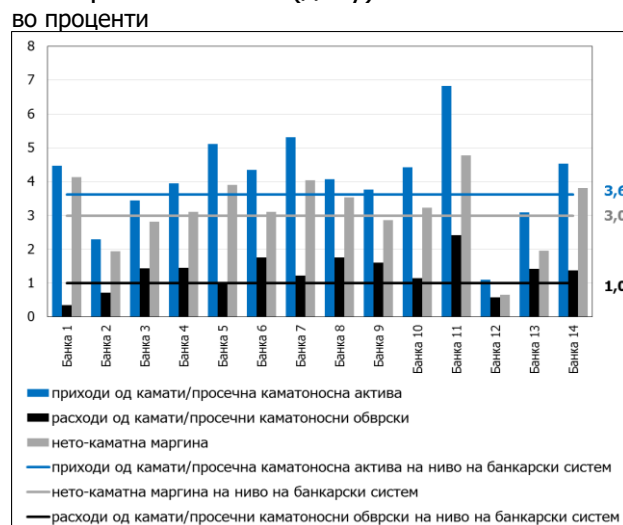
Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 76

Нето каматна маргина по одделна банка, на 30.6.2021 година (горе)* и на ниво на банкарскиот систем (долу)

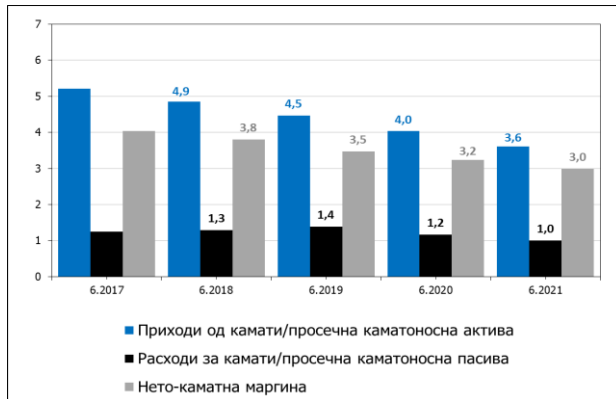
Високиот раст на добивката во првото полугодие од 2021 година придонесе за подобрување на показателите за профитабилноста⁷¹ на банкарскиот систем. Така, на 30.6.2021 година, показателите за профитабилноста остварија значителен раст за по околу педесетина проценти. Повратот на просечната актива и на просечниот капитал се зголемија за 0,5 и 4,0 процентни поени, соодветно, додека растот на профитната маргина изнесуваше 12,0 процентни поени.

Постојаниот надолен тренд на каматните стапки се одрази и врз трендот на нето каматната маргина. Во услови на поскупен раст на нето каматниот приход⁷² (за 1,3% или за 100 милиони денари), во споредба со зголемувањето на просечната каматносна актива (за 9,5% или за 44.195 милиони денари), **нето каматната маргина за првото полугодие од 2021 година изнесува 3,0% и е пониска за 0,2 процентни поена, во споредба со истиот период од претходната година.**

Во првите шест месеци од 2021 година, како и вообичаено, финансиското посредување со домаќинствата имаше најголем придонес во формирањето (59,4%) и во растот на нето каматниот приход. Нето каматните приходи од домаќинствата се зголемија на годишна основа за 233 милиони денари, или за 5,4%. Растот на нето каматните приходи од овој сектор е пред сè резултат на намалувањето кај каматните расходи (за 227 милиони денари, или за 25,6%), при минимален раст од 0,1% на каматните приходи (или за 7 милиони денари). Нето каматниот приход од работењето со нефинансиските друштва, на

⁷¹ Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем и одделните групи банки се презентирани во анексите кон овој извештај.

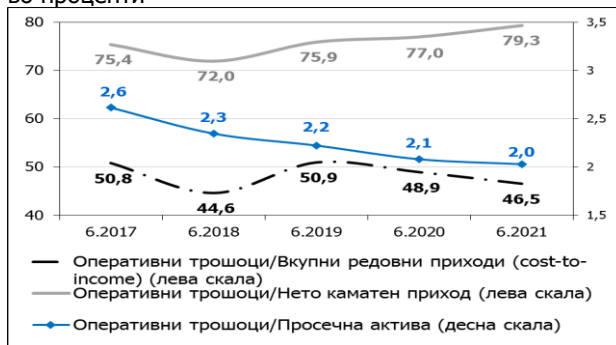
⁷² Во првото полугодие од 2021 година, растот на нето каматниот приход произлегува од повисокиот пад на каматните расходи (за 14,1% или 262 милиони денари), во споредба со намалувањето на каматните приходи (за 1,7%, или за 162 милиона денари).

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

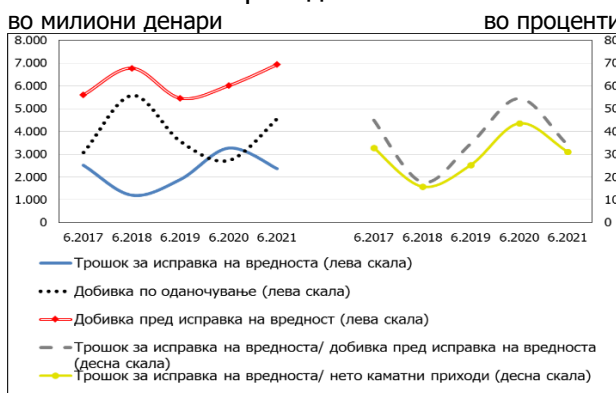
* Показателите на ниво на банкарскиот систем се прикажани со линии.

Графикон бр. 77
Показатели за оперативната ефикасност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 78
Показатели за учеството на трошоците за исправка на вредноста во добивката и во нето каматните приходи во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

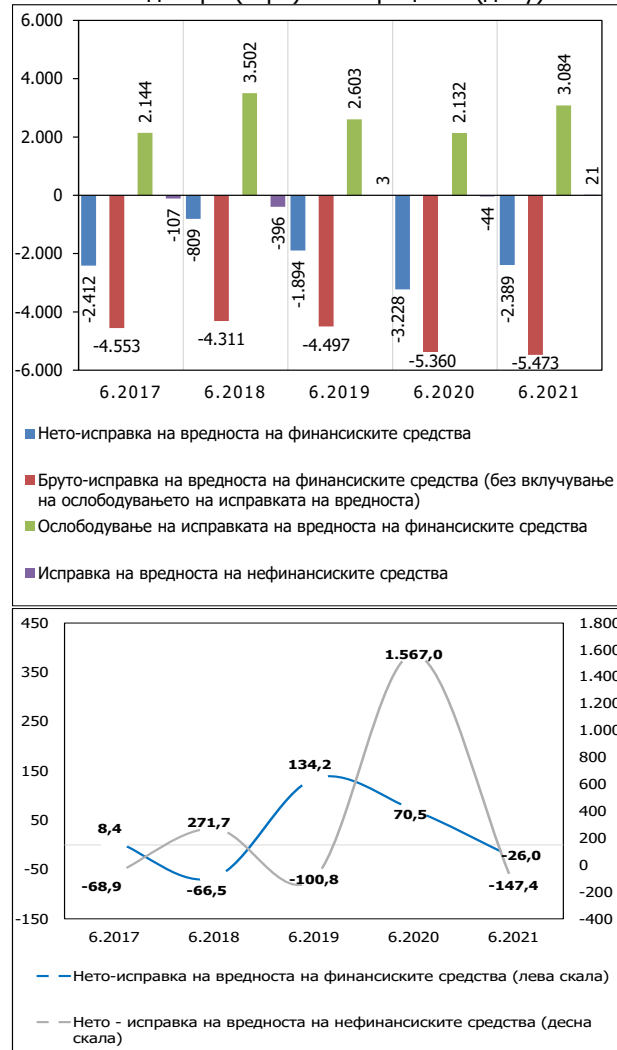
којшто отпаѓаат 37,9% од вкупните нето каматни приходи, забележа намалување (за 116 милиони денари, или за 3,9%) во првото полугодие од 2021 година, заради повисокиот пад на каматните приходи (за 151 милион денари, или за 4,7%), во споредба со намалувањето на каматните расходи (за 35 милиони денари, или за 17,2%). Банките остварија повисок нето каматен приход и од секторот „држава“ којшто е повисок за 166 милиони денари, или за 43,7%, во споредба со истиот период од претходната година (на нето каматниот приход од државата отпаѓаат 7,2% од вкупните нето каматни приходи на банките). Кај сите останати сектори (финансиски институции, непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата и нерезидентите), износот на каматните расходи е поголем во однос на износот на каматните приходи.

Најголемиот дел од показателите за оперативната ефикасност на банкарскиот систем бележат поволни движења, и покрај растот на оперативните трошоци. Соодносот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи, односно просечната актива, забележа намалување од 2,4, односно за 0,1 процентен поен, соодветно. Наспроти тоа, соодносот меѓу оперативните трошоци и нето каматниот приход се зголеми за 2,3 процентни поени. Оперативните трошоци во првите шест месеци од 2021 година се повисоки за 4,4%, или 256 милиони денари во споредба со истиот период од претходната година, што е побавен раст во споредба со растот на просечната актива (7,1%) и вкупните редовни приходи (9,8%), но е побрз во однос на растот на нето каматниот приход (1,3%). Зголемувањето на оперативните трошоци произлегува од повисоките општи и административни трошоци (пред сè, трошоците за услуги), трошоците за амортизација и дополнителните резервирања за пензиски и

Графикон бр. 79

Износ на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (горе) и годишни стапки на промена на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (долу) во милиони денари (горе) и во проценти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

други користи за вработените. Во структурата на вкупните редовни приходи, највисок е растот на приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања (за 1.279 милиони денари, или за речиси 4,5 пати) и на нето-приходите од провизии и надоместоци (за 437 милиони денари или за 19,4%). Истовремено, капиталната добивка од продажба на средства забележа пад од 725 милиони денари, или за 81,6%.

Во првите шест месеци од 2021 година, трошоците за исправката на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (на нето-основа) се намалија за 903 милиони денари, или за 27,6%. Намалувањето на овие трошоци во најголем дел произлегува од трошоците за исправка на вредноста на финансиските средства (коишто на нето-основа се намалија за 839 милиони денари), за што најголем придонес (од над 80%) има ослободувањето на исправката на вредноста на кредитите и пласманите (коешто е поголемо за 725 милиони денари во споредба со истиот период од претходната година), заради повисокиот износ на наплатените побарувања⁷³. Придонес за намалувањето на трошоците за исправка на вредноста има и помалиот број банки (за една), во споредба со првото полугодие од 2020 година.

Нето-трошокот за исправка на вредноста на нефинансиските средства се намали во однос на истиот период од 2020 година, за еден и пол пати или за 64 милион денари и заклучно со 30.6.2021 година, има третман на приходна ставка во износ од 21 милион денари⁷⁴.

⁷³ Намалувањето на нето-трошокот за исправка на вредноста на кредитите не е поради помала внимателност на банките во однос на резервирањето на пласманите, туку е резултат на поголемите наплати на кредитите. Ова се потврдува со растот на бруто-износот на исправката на вредноста за 113 милиони денари, или за 2,1%.

⁷⁴ Нето-исправката на вредноста на нефинансиските средства е позитивна (во истиот период од претходната година таа беше негативна), како резултат на поголемото ослободување во однос на новиот трошок за исправката на вредноста. Така, трошокот за исправка на вредноста на нефинансиските средства се намали од 59 милиони денари (за првото полугодие од 2020 година) на 13 милиони денари (за првото полугодие од 2021 година), додека ослободувањето на оваа исправка на вредноста се зголеми од 16 милиони денари (заклучно со 30.6.2020 година) на 34 милиони денари (заклучно со 30.6.2021 година).

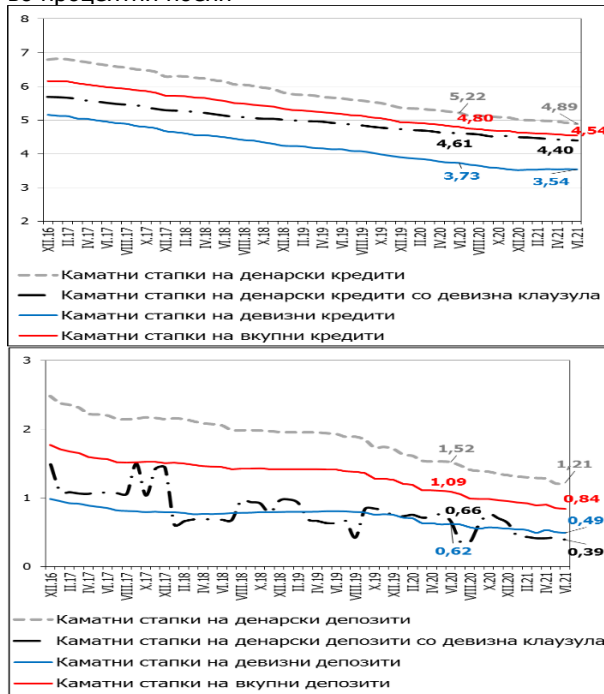

2.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Графикон бр. 80

Активни (горе) и пасивни каматни стапки (долу)

во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 81

Каматен распон

во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кај банките продолжи трендот на намалување на каматните стапки. Така, за првото полугодие од 2021 година, пондерираната просечна активна и пондерираната просечна пасивна каматна стапка изнесуваа 4,6% и 0,9%, соодветно, што, во однос на истиот период од минатата година, претставува намалување од 0,3 и 0,2 процентни поена, соодветно.

Според валутните карактеристики, речиси идентично е намалувањето од 0,3 процентни поени на пондерираната просечна каматна стапка на денарските и девизните кредити за првото полугодие од 2021 година (во споредба со истиот период од лани). Пондерираната просечна каматна стапка на денарските депозити исто така се намали за 0,3 процентни поени, додека падот на пондерираната просечна каматна стапка на девизните депозити беше помал и изнесуваше 0,1 процентен поен.

Во услови на речиси идентично намалување на пондерираната просечна активна и пондерираната просечна пасивна каматна стапка, каматниот распон не забележа значителни промени, односно се стесни само за 0,04 процентни поени, во споредба со истиот период од претходната година.

АНЕКСИ